

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 21 februari justerades.

§ 2 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bilaga

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut i utrikesutskottet (27 februari och 11 mars 2025) och i försvarsutskottet (11 mars 2025) kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2024/25:113 *Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato* och eventuella följdmotioner.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogad förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 13 mars 2025 utsett följande presidium:

Aron Emilsson (SD), ordförande

Peter Hultqvist (S), vice ordförande

Stockholm den 13 mars 2025

Martin Brothén

Kanslichef utrikesutskottet

Josefin Grennert Johansson

Kanslichef försvarsutskottet

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet
Sammansättning 2025-03-13

Deputerade

1. Aron Emilsson (SD)
2. Peter Hultqvist (S)
3. Margareta Cederfelt (M)
4. Morgan Johansson (S)
5. Matheus Enholm (SD)
6. Helén Pettersson (S)
7. Jörgen Berglund (M)
8. Alexandra Völker (S)
9. Joar Forssell (L)
10. Olle Thorell (S)
11. Stefan Olsson (M)
12. Håkan Svenneling (V)
13. Magnus Berntsson (KD)
14. Kerstin Lundgren (C)
15. Helena Bouveng (M)
16. Jacob Risberg (MP)
17. Alexandra Anstrell (M)

Suppleanter

1. Yasmine Eriksson (SD)
2. Johan Andersson (S)
3. Ann-Sofie Alm (M)
4. Linnéa Wickman (S)
5. Björn Söder (SD)
6. Erik Ezelius (S)
7. Lars Püss (M)
8. Tormas Eneroth (S)
9. Gulan Avci (L)
10. Lena Johansson (S)
11. John E Weinerhall (M)
12. Hanna Gunnarsson (V)
13. Mikael Oscarsson (KD)
14. Mikael Larsson (C)
15. Gustaf Göthberg (M)
16. Emma Berginger (MP)
17. Katarina Tolgfors (M)

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till försvarsutskottet:
RiR 2025:4 Den statliga styrningen av det civila försvarets uppbyggnad

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2024/25:3348–3351 till miljö- och jordbruksutskottet

*Svar på
interpellationer*

**§ 5 Svar på interpellation 2024/25:456 om granskning av insatsen
Steg till arbete**

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):
Fru talman! Jonathan Svensson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av de missförhållanden som verkar pågå inom ramen för Steg till arbete samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till

att fler människor med funktionsnedsättning eller ohälsa kommer vidare till arbete eller studier.

Det är viktigt att de stöd och insatser som Arbetsförmedlingen förfogar över fungerar som det är avsett och att personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen får bra stöd för att komma vidare till arbete eller studier. Det pågår nu ett arbete inom Arbetsförmedlingen för att förtydliga villkoren gällande underleverantörer, ett arbete som omfattar samtliga upphandlade tjänster inklusive Steg till arbete. Enligt information från Arbetsförmedlingen ser myndigheten en successiv minskning av antalet klagomål i tjänsten Steg till arbete och därtill att färre klagomål än tidigare resulterar i en sanktion. Arbetsförmedlingen ser samarbete med leverantörer som en förutsättning för att lösa ut frågor och öka kvaliteten i tjänsten, och arbetet fortsätter för att bibehålla dialogen mellan myndighet och leverantör.

Arbets sökande med nedsatt arbetsförmåga på grund av ohälsa eller funktionsnedsättning kan ta del av såväl Arbetsförmedlingens ordinarie stöd och insatser som särskilda insatser riktade till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att öka stödet för dessa målgrupper, däribland uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev om att ge förstärkt stöd för att effektivt sammanföra långtidsarbetslösa med arbetsgivare och ett fortsatt uppdrag om att avsevärt minska tiden det tar att identifiera och registrera funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga.

Regeringen fortsätter arbetet för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och för att arbetssökande ska få stöd och insatser utifrån sina olika förutsättningar och behov.

Anf. 2 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret han precis gav och för att han tagit sig till kammaren denna fredagsförmiddag.

Jag valde att ta initiativ till den här debatten då jag anser att det är av väldigt stor vikt att alla människor som har en funktionsnedsättning eller andra behov som medför nedsatt arbetsförmåga får rätt stöd för att kunna ta arbete eller gå vidare i studier.

Det här är ju en grupp som är extra utsatt på arbetsmarknaden på flera sätt. Det framgår tydligt i praktiskt taget all statistik att den här gruppen är överrepresenterad inom såväl kortare som längre arbetslöshetsperioder. Det är också tydligt hur gruppen i relation till den övriga befolkningen oftare utsätts för diskriminering i arbetslivet och att man har svårt att ta det första steget ut i arbetslivet, ibland också att sedan behålla foten där.

Då krävs det att alla människor med funktionsnedsättning som är i behov av stöd faktiskt också får det stödet och de förutsättningar som krävs för att kunna delta i arbetslivet och på så sätt bidra på ett bättre sätt till vårt gemensamma samhälle. Ett viktigt verktyg för dessa människor och deras möjlighet att gå vidare i arbetslivet är de olika insatser som finns hos Arbetsförmedlingen och som är tänkta att leda till just arbete eller vidare studier.

Det är därför jag med viss bestörtning har kunnat ta del av tidningen Arbetets granskning av en av de insatser som levererats av privata aktörer för Arbetsförmedlingens räkning. Det handlar om insatsen Steg till arbete, som är utformad för just människor med funktionsnedsättning eller annan ohälsa.

Granskningen visar på tydliga brister i tjänsten som upphandlats. Över 2 200 klagomål har inkommit sedan starten hösten 2023. Klagomålen som deltagare skickat in berör allt från avsaknad av korrekt kompetens hos personalen som arbetar med målgruppen till undermåliga lokaler för verksamheten och deltagare som inte får tillgång till sina utlovade praktikplatser.

I Arbetets granskning lyfter man fram många exempel på var bristerna finns i den upphandlade verksamheten. Ett exempel är hur man på en plats beskriver insatsen som en total frånvaro av meningsfulla uppgifter. De inskrivna lämnas ensamma och får titta på Youtubeklipp för att sedan inte kunna göra något mer när datorn laddats ur och det inte finns någon personal på plats. I ett annat exempel beskrivs att en städskrubb använts som samtalsrum för deltagare i insatsen och personal. Som om det inte vore nog att man använde en städskrubb fanns det inte ens något bord där man kunde lägga ifrån sig ett papper.

Fru talman! Det är tydligt hur det på flera platser runt om i landet rapporterats om brister i verksamheten. För mig är det helt uppenbart att någonting behöver göras för att förbättra situationen. Trots de uppenbara brister som har uppdragats är det enbart ett enda avtal som hävts med en leverantör. På övriga 83 orter har samtliga avtal som gått ut förlängts.

Sedan 2023 har det betalats ut hundratals miljoner till dessa bolag. Det är garanterat så att den absoluta majoriteten av de här resurserna har använts på korrekt sätt och gett mening till väldigt många deltagare, men det räcker med att några enstaka få procent har gått till fel saker eller till dåliga insatser för att jag ska anse att det är riktigt illa.

I sitt svar redogjorde statsrådet för hur Arbetsförmedlingen håller på att genomföra en översyn avseende villkoren för underleverantörerna. Det är givetvis väldigt välkommet. Men jag tycker ändå att det behöver föras en diskussion om huruvida den rådande ordningen verkligen är den ordning som vi vill ha.

Vi socialdemokrater driver aktivt att mer av Arbetsförmedlingens insatser ska återgå i myndighetens egen regi, både av kvalitetsskäl och av respekt för skattebetalarnas pengar, även om privata aktörer kan vara ett viktigt komplement i vissa situationer.

Jag vill därför ta chansen att fråga statsrådet hur han ser på att stora mängder skattepengar hamnar hos bolag som har brister i den verksamhet som de levererar till människor med funktionsnedsättning samt om han själv avser att vidta några vidare åtgärder med anledning av den uppmärksammade granskningen.

Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Jonathan Svensson för hans engagemang i de här frågorna och för att han tar upp de brister som uppmärksammas i media och som även myndigheterna själva identifierat. Tack till ledamoten för initiativet till debatten!

Jag delar uppfattningen att privatiseringen har gått för långt i det svenska samhället. Vi ser detta när det gäller både regelverket för friskolorna i skolsystemet och användningen av privata aktörer inom arbetsmarknadspolitik. Det är också därför regeringen nu vidtar ett antal åtgärder för att dra tillbaka delar av privatiseringen – inte förbjuda privata alternativ men ta ett steg tillbaka när det har gått för långt och människor

kommer i kläm därför att systemen är naivt utformade och inte ger människor det stöd de har rätt att få. Detta är ytterligare ett område där det finns mycket mer att göra. Det är också därför det pågår ett mycket intensivt arbete för att komma åt de här problemen.

Jag delar också Jonathan Svenssons uppfattning när det gäller att man i Sverige inte är en kund utan en medborgare – en aktiv person som i stor utsträckning behöver ta eget ansvar men som också kan förvänta sig att få stöd från samhället. Om man inte är en kund betyder det också att samhället behöver kraftsamla för att kunna ge stöd till människor och finnas där när de har behov av stöd – inte så att man kväver den enskilde, men så att man ger hjälp om det behövs hjälp. Det är också därför vi nu lägger om politiken och ser till att Arbetsförmedlingen får större resurser för att kunna ge stöd, inte minst till människor med funktionsnedsättning; på olika sätt ger vi nu tydligare uppdrag till våra myndigheter att ge bättre stöd till dessa individer.

Vi ska vara stolta över att vi är ett samhälle som inte lämnar människor därhän. Har man en funktionsnedsättning får man stöd i Sverige i dag. Vi har Samhall, som är en mycket fin verksamhet. Vi har olika typer av lönebidrag där företag eller föreningar kan anställa personer med funktionsnedsättning och få ett stöd från samhället. Men vi behöver göra mer.

Vi behöver se till att privata aktörer inte utnyttjar systemet. Många privata aktörer gör fina insatser. Men vi behöver se till att människor inte kommer i kläm.

Anf. 4 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag delar helt det statsrådet anför om att privatiseringen i Sverige har gått för långt, även om vissa privata inslag självklart kan komma vissa sektorer till del. Vi delar den grundläggande insikten om att vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över flera delar av samhället.

Sedan sa statsrådet att Arbetsförmedlingen har fått en större budget. Det stämmer att den i absoluta kronor har fått en större budget. Det är ändå så att Arbetsförmedlingen gör nedskärningar just nu. Men det var inte det jag tänkte diskutera här i dag.

Vi behöver hitta ett sätt att hantera utmaningen oavsett politisk färg på regeringen. Det är en så pass angelägen fråga både för de människor som befinner sig i insatsen och av respekt för skattebetalarnas pengar som ska användas på bästa möjliga sätt.

För att beskriva hur angelägen jag tycker att frågan är vill jag lyfta fram ytterligare ett par konkreta exempel från Arbetets rapportering. Det är enskilda människor som har hamnat i kläm när kvaliteten på de insatser som de deltagit i inte har varit tillräcklig.

I artikeln lyfter man bland annat fram en kvinna som varit utbränd under flera år och därför hamnat i en lång period av arbetslöshet. Från en av arbetskonsulenterna på arbetsplatsen får hon höra: Om du inte går på mat- cherna kan du inte bli elitidrottare. Det är någonting som jag tycker är tämligen underligt att säga i en miljö med många människor som har olika former av ohälsa. Hon fick inte heller något stöd, utan fick i stället ett häfte att läsa på egen hand i en stökig kringmiljö. Just det här bolaget kunde inte heller ordna någon praktikplats åt deltagaren, utan det fick deltagaren stå för själv.

En annan deltagare beskriver insatsen så här: förvaring där man inte är värd någonting. Deltagarens beskrivning är att man fick sitta i ett trångt rum där man tittade på föreläsningar. Den höga ljudnivån och kaoset som uppstod i rummet gjorde att hon, som hon beskriver det själv, rasade totalt och att hon har gått tio steg tillbaka i sitt mående.

Utöver miljön i själva klassrummet fanns det problematik med personal. I schemat för dagen stod det att personal i två timmar skulle ha handledarledd tid tillsammans med deltagarna. På plats fanns det ingen personal, utan deltagarna fick i stället sitta på en bänk.

Ytterligare en annan deltagare beskriver hur hon slösat ett och ett halvt år av sitt liv i systemet. Deltagaren fick inte tillgång till den utlovade praktiken. Hon skrevs helt sonika ut från insatsen då bolaget inte hade klarat av att hitta en praktikplats. Samtidigt som den deltagaren skrevs ut från insatsen skrevs andra deltagare in av samma bolag. Det tycker jag är en lite underlig ordning.

Fru talman! Jag tycker att det är uppenbart att det på flera platser i landet finns en situation där verksamheten som levererats åt Arbetsförmedlingen inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Trots detta finns det exempel på bolag som får sitt avtal med Arbetsförmedlingen hävt på en ort på grund av stora brister i verksamheten men som samtidigt får ett förlängt avtal på en annan ort. Det tycker jag är lite underligt.

Utan att göra anspråk på att vara någon form av expert på upphandlingar eller upphandlingsregelverk tycker jag ändå att det här är en underlig konstruktion. Jag vet också att tidningen Arbetet har haft liknande frågor och därför har försökt fråga statsrådet om detta utan att få svar.

Jag vill därför här i kammaren ta chansen att fråga statsrådet hur han ser på att det finns en möjlighet för ett bolag som fått ett avtal hävt och som misskött sig på en ort att samtidigt få ett avtal förlängt på en annan ort. Jag vill också fråga hur han ser på alla de berättelser som kommer fram i Arbetets granskning av just den här insatsen där människor har hamnat i kläm när privata utförare inte har skött sitt jobb.

Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack till Jonathan Svensson för inlägget!

Det är uppenbart att systemet inte fungerar. Det är också därför det nu vidtas åtgärder för att människor ska få ett bättre stöd, för att människor inte ska komma i kläm och för att människor ska få det stöd som de är berättigade till.

Jag vill inte kommentera enskilda medieuppgifter. Men jag kan konstatera att Arbetsförmedlingen och myndigheterna nu vidtar åtgärder för att se till att människor får ett bättre stöd. Från regeringens sida ökar vi nu kraven på myndigheterna så att människor kan få bättre hjälp och fler insatser. Det gäller inte minst för människor som har en funktionsnedsättning.

Vi har ett regelverk i Sverige. Det är viktigt att alla följer det regelverket, inte minst privata aktörer. Vi har nu ett läge där privatiseringen har gått för långt på område efter område. Vi rullar nu tillbaka och ser till att människor kan få ett bättre stöd.

Det betyder inte att vi tar bort alla privata alternativ. Många bedriver ett mycket gott arbete. Men de som inte sköter sig kommer att märka av konsekvenser. Vi ser det redan i dag på område efter område. Det märks inte minst inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 6 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Statsrådet säger att myndigheten ställer hårdare krav på leverantörer. Det är givetvis väldigt välkommet. Han säger också att regelverken ska följas. Det håller jag helt och hållet med om.

Jag ser fram emot att se resultatet av de arbeten som pågår inom Arbetsförmedlingen. Det kommer vi att följa väldigt noggrant under den kommande tiden för att se till att vi får en bättre situation hos de privata leverantörerna.

Statsrådet sa i sitt tidigare inlägg att det är bra att vi i Sverige är ett land och har ett samhälle som försöker ta till vara alla människors erfarenheter och kompetenser på arbetsmarknaden. Jag delar självklart den bilden.

Sverige är på många sätt ett fantastiskt land. Väldigt mycket bra saker görs för att inkludera människor med exempelvis olika funktionsnedsättningar i arbetslivet på olika sätt. Men då vi fortfarande kan se stora skillnader i exempelvis nivå på självförsörjning, ohälsa, psykisk ohälsa och nivå av arbetslöshet mellan olika grupper i samhället finns det givetvis fortfarande mycket som vi som samhälle behöver arbeta med.

Det handlar inte bara om insatser som Arbetsförmedlingen ger, antingen i egen regi eller via externa aktörer. Men det är givetvis en viktig pusselbit i arbetet med att inkludera fler. Det är därför angeläget att de brister som uppdagats i Arbetets rapportering hanteras på lämpligt sätt.

Då vi har lagt mycket tid av den här debatten på att debattera just en enskild insats från Arbetsförmedlingen vill jag ändå i slutet ta chansen och fråga statsrådet vilka andra åtgärder statsrådet och regeringen vidtar för att fler människor med funktionsnedsättning ska få ett arbete att gå till och att de får det stöd som de har rätt till och är i behov av. Från min horisont verkar det tyvärr vara förhållandevis tunt på den fronten. Tack för en viktig debatt!

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS

PERSSON (L):

Fru talman! Tack till Jonathan Svensson för debatten och interpellationen!

Det gläder mig att det finns en stor politisk enighet i riksdagen och i samhället om att vi ska ha stora insatser för människor med funktionsnedsättning.

Jag tycker att det är en styrka i det svenska samhället att vi inte lämnar människor vind för våg utan på olika sätt försöker att se till att människor kan vara en del av en gemenskap, stå på egna ben och försörja sig själva även om de har en funktionsnedsättning.

Så är det inte i många andra länder. Vi ska vara väldigt stolta över att vi i Sverige har valt den samhällsmodellen. Det är en styrka att vi i bred politisk enighet kan stå upp för det.

Jag blir däremot väldigt bekymrad när jag tar del av Socialdemokraternas förslag. Det innebär drastiska neddragningar på subventionerade anställningar, något som inte minst drabbar människor med funktionsnedsättning.

Det innebär att företag som vill anställa människor som är arbetslösa eller långtidsarbetslösa med Socialdemokraternas politik får mycket mindre möjligheter att göra det. Det bekymrar mig väldigt mycket. Det är framför allt ett hot mot de arbetslösa som ingenting hellre vill än att hitta ett arbete.

Stort tack för interpellationsdebatten! Jag ser fram emot ett gott samarbete framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:431 om en avgiftsfri skola

Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att skolan på riktigt ska bli avgiftsfri.

Utbildningen i det svenska skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet, oavsett var i landet den anordnas. Det innebär att alla barn och elever ska ha tillgång till en verksamhet med hög kvalitet så att de fastställda målen för utbildningen nås, oavsett var i landet de bor eller vilken förskola eller skola de går i.

Linus Sköld har rätt i att skolan i Sverige ska vara avgiftsfri. Det framgår av skollagen. Det stämmer även att det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever, och ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Det är huvudmannen för skolan som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med lagar och andra författningar, däribland att bestämmelserna om avgifter följs. Statens skolinspektion har enligt skollagen tillsyn över skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts.

Det är oerhört viktigt att huvudmannen tar sitt ansvar, då även små kostnader kan vara betungande för många hushåll om de förekommer vid upprepade tillfällen. Det måste även skolan ta hänsyn till när man planerar aktiviteter. Jag förväntar mig att Skolinspektionen uppfyller sitt tillsynsansvar och ingriper om det behövs.

Jag är medveten om att den svenska förskolan och skolan under en lång period har kämpat med en svår situation präglad av ökade kostnader. Därför har skolan tillförts drygt 2,9 miljarder kronor för 2025 på initiativ av regeringen i samarbete med Sverigedemokraterna. Statens bidrag till skolan för 2025 blir därmed det största på 20 år mätt i löpande priser och bedöms bli åtminstone näst störst under samma period i fasta priser.

Anf. 9 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, Lotta Edholm, för ett långt svar som hade kunnat vara väsentligt kortare!

Frågan jag ställde i interpellationen var: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att skolan på riktigt ska bli avgiftsfri? De många ord som statsrådet gav som svar hade kunnat summeras till ett enda, nämligen ”inga”. Hon tänker inte vidta några åtgärder alls. Hon beskriver i sitt svar hur reglerna ser ut, och hon beskriver också att hon hoppas att tillsynsmyndigheten ska ingripa om någon tar ut högre avgifter än vad som medges.

Statsrådet hänvisar också till att förskolan och skolan under en lång period har kämpat med en svår situation präglad av ökade kostnader. Det rimmar illa med annat jag har fått höra. Jag har flera gånger i debatter i den här kammaren tagit upp den frågan med finansministern, som är ansvarig för kommunernas ekonomi. Och kommunerna är ju ansvariga för skolan. Finansministern har upprepade gånger sagt att kommunerna har tillräckligt med pengar. Jag instämmer inte i det.

I går kom nyheten som bekräftar det som alla svenskar känner: Matpriserna pressar de svenska hushållens ekonomi ordentligt, faktiskt mer än de har gjort under ett helt år. Matpriserna ökade med 3,9 procent i februari jämfört med februari förra året. Samtidigt ökar priserna på kläder med nästan lika mycket. Detta drabbar givetvis dem som har de minsta ekonomiska marginalerna allra hårdast, vilket bekräftas av att skuldsättningen till Kronofogden slår rekord. Under förra året ökade skuldsättningen till Kronofogden med 52 miljoner kronor om dagen.

Det är givetvis värst för dem som har de minsta marginalerna. I en hushållsekonomi med mycket små marginaler kan även små utgifter vara väldigt betungande. Detta tycker jag att man måste ha respekt för.

I den här situationen, när matprisökningarna gröper hål i barnfamiljernas ekonomi och när klädpisökningarna gröper hål i barnfamiljernas ekonomi – vad gör regeringen då?

Vi socialdemokrater har föreslagit att man ska höja barnbidraget, att man ska höja bostadstillägget och att man ska höja studiebidraget. Vi har också förslag på att göra skolan avgiftsfri på riktigt.

Men vad gör regeringen? Regeringen sänker skatten för dem som har de största marginalerna. Det är vad regeringen gör. I övrigt blir svaret ”inga” på frågan vilka åtgärder regeringen ska vidta. Det är det som är svaret. Hushållen och barnfamiljerna med de minsta ekonomiska marginalerna ska fortsätta att betala frukt till förskoleklassen, kollektivtrafikbiljetter när barnen åker på skolresa, matsäck på utflykten eller entrébiljetter till teaterföreställningar.

Jag tycker att det är fräckt att Lotta Edholm låtsas som att hon vill göra någonting åt situationen när det korta svaret egentligen är ”inga”.
(Applåder)

Anf. 10 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Anledningen till att svaret är långt är naturligtvis att det här är en interpellationsdebatt som människor lyssnar på. De är säkert intresserade av hur systemet ser ut. Detta system har funnits i väldigt många år.

Prot. 2024/25:84

14 mars

Svar på
interpellationer

Som jag redan har nämnt framgår det av skollagen att huvudregeln är att skolan ska vara fri från avgifter. Det finns ett fåtal undantag; det kan till exempel få förekomma enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna. Det är upp till huvudmannen att se till att systemet genomförs i enlighet med de lagar och förordningar som faktiskt finns. Skolinspektionen har naturligtvis också ett stort ansvar för att se till att lagstiftningen följs.

Om det här är ett stort problem förväntar jag mig att huvudmannen tar ett ansvar för att se till att lagstiftningen följs.

Anf. 11 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Som jag nämnde slår matprisökningarna rekord under det senaste året. Priserna på kläder ökar också dramatiskt. Barnfamiljer är beroende av att både äta och klä sig.

Barnfamiljer är också de hushåll som har barn i skolan. Det Lotta Edholm säger stämmer inte helt. Även om det förvisso stämmer att skolan har möjlighet att ta ut obetydliga kostnader vid enstaka tillfällen under ett läsår kan man tolka vad obetydliga kostnader innebär, och det tolkas väldigt olika på olika håll. Huvudmän kan göra tolkningar på upp till 400 kronor, och för den som har en svag ekonomi är inte 400 kronor en obetydlig kostnad.

Man kan också se på hur det är för gymnasieelever. Den som går i gymnasiet är till exempel inte garanterad avgiftsfri skollunch. Den som går i gymnasiet kan också förväntas hålla sig med enstaka hjälpmedel för utbildningen på egen bekostnad. Det finns också en möjlighet för skolor att arrangera skolresor för eleverna. Det finns alltså fler lagrum som medför att det kan innebära kostnader för föräldrar att deras barn går i skolan.

Lotta Edholm sitter på makten att ta initiativ för att göra någonting åt detta. Jag frågar henne: Tänker hon göra någonting åt detta? Det korta svaret är nej. Hon tänker inte göra någonting åt detta. Hon fortsätter att redogöra för vad reglerna säger, dessutom felaktigt, och problematiserar inte alls det faktum att en liten tuva kan stjälpas lasset för en liten hushållsekonomi.

Jag tycker att Lotta Edholm borde svara på frågan vilka åtgärder hon avser att vidta framöver för att enstaka "obetydliga kostnader" inte ska drabba barnfamiljer med utsatt ekonomi.

Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Ja, vi har ett system i dag. Linus Sköld har inte visat på vilket sätt jag ger en felaktig bild av lagstiftningen. Jag har redogjort för precis hur lagstiftningen ser ut, nämligen att skolan ska vara avgiftsfri men att det finns undantag för obetydliga kostnader som bara får göras som enstaka inslag i det svenska skolsystemet.

Jag vill också poängtera att det naturligtvis är otroligt viktigt att huvudmännen ser till att lagstiftningen följs. Jag tillhör ju ett parti och en regering som vill öka regelstyrningen i svensk skola. Det är för mycket fritt valt arbete i våra kommuner och bland våra enskilda huvudmän när det gäller hur man tolkar lagstiftningen i Sverige.

Det är dock viktigt att påpeka att huvudmännen har ett ansvar för att se till att lagstiftningen upprätthålls. Vi har även en väl utbyggd skolinspektion som också ska göra detta. Vi har alltså ett system som fungerar.

Linus Sköld får säga på vilket sätt jag har fel i min beskrivning av hur lagstiftningen de facto ser ut.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 13 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag frågade inte ministern vad hon tycker att skolhuvudmännen ska göra. Jag frågade inte heller vad hon tycker att Skolinspektionen ska göra. Jag frågade ministern vad *hon* tänker göra för att se till att avgifter försvinner ur den svenska skolan. På detta har hon inget svar.

När det gäller vad som var felaktigt eller vad som saknades i beskrivningen av vilka avgifter som är möjliga att ta ut har jag redogjort för åtminstone tre exempel i lagstiftningen: skolluncherna i gymnasieskolan, lärverktyg i gymnasieskolan som man kan ta ut avgift för och möjligheten att finansiera skolresor vid enstaka tillfällen. De saknas i den beskrivning som Lotta Edholm ger.

Utöver detta konstaterar jag att Lotta Edholm följer regeringens linje. Den ekonomiska situationen i landet gör svenskarna fattigare. Hårdast drabbade är givetvis de som har de minsta marginalerna. Hushåll med barn är ofta de som har de minsta marginalerna. Därför har vi socialdemokrater föreslagit som åtgärder att höja barnbidraget, att höja studiebidraget och att höja bostadstillägget för barnfamiljer. Vi har också förslag om att göra skolan avgiftsfri på riktigt. Det skulle vara betydelsefullt för de barnfamiljer som har de minsta marginalerna.

Det Lotta Edholm och hennes regering gör i den här situationen med ökande arbetslöshet, konkurser som slår rekord och rekord i skuldsättning hos Kronofogden är att öka de ekonomiska marginalerna för samhällets allra rikaste. Riktade skattesänkningar för 6 miljarder till dem som tjänar 65 000 i månaden och mer – det är vad Lotta Edholm och hennes gäng prioriterar. Vi socialdemokrater prioriterar annorlunda.
(Applåder)

Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna under åtta års tid när de var ansvariga för skolpolitiken tyckte att denna lagstiftning fungerade bra – att vi har en avgiftsfri skola men att det finns små undantag man kan göra. Jag tyckte att det var en rimlig bedömning under åtta år av socialdemokratiskt styre. Jag tycker fortfarande att det är en rimlig bedömning att vi har, och har kvar, den lagstiftning vi har.

Med det sagt är det dock självklart så att huvudmännen måste ta sitt ansvar för att se till att lagstiftningen faktiskt följs: att det handlar om obetydliga inslag av avgifter och att det inte får ske mer än vid enstaka tillfällen, så som lagen faktiskt är skriven. Det är viktigt att kommuner och fristående huvudmän tar det ansvaret.

Jag konstaterar dock att det är en lagstiftning som jag tycker är välavvägd och som även Socialdemokraterna under årtionden uppenbarligen har tyckt är välavvägd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:441 om resurser och kompetens för att stötta elever med NPF

Anf. 15 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är lite ovanligt att bara läsa upp ett svar, men jag ska göra mitt bästa.

Nadja Awad har frågat om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att dels säkerställa att skolorna får de resurser de behöver för att elever med NPF ska kunna få det stöd de har rätt till, dels säkerställa att kommunerna får de resurser de behöver för att skolorna ska kunna ge elever med NPF det stöd de har rätt till. Nadja Awad har även frågat mig vilka andra åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att elever med NPF får det stöd de behöver.

Det är alltför många elever i svensk skola som inte får det stöd de behöver, och stödet sätts dessutom ofta in för sent. Skolan behöver få bättre förutsättningar att möta varje elev. Därför har regeringen tillsatt Utredningen om en förbättrad elevhälsa (U 2024:01), som har i uppdrag att lämna förslag som stärker elevhälsan och se över regleringen om stödinsatser i skolan. Utredningen ska bland annat lämna förslag som innebär att det ska bli enklare att placera elever i mindre och flexibla undervisningsgrupper eller att ge elever enskild undervisning.

Den svenska förskolan och skolan befinner sig fortsatt i en tuff situation med ökade kostnader. Regeringen har därför tillfört drygt 2,9 miljarder kronor till skolan för 2025. Regeringen har bland annat infört ett samlat statsbidrag för personalförstärkningar för att stärka skolornas förutsättningar att öka tryggheten och studieron i skolan, avlasta lärare, förbättra elevhälsan och bättre kunna möta elevernas behov av stöd. Under de kommande två åren innebär det en omfattande satsning på bland annat fler speciallärare i skolan.

Staten bidrar till skolans finansiering, men det är viktigt att komma ihåg att det är kommunerna som har huvudansvaret för att finansiera förskola och skola. Det finns i dag stora skillnader mellan kommuner i fråga om hur mycket de satsar på skolan. Därför har regeringen tillsatt Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet (U 2023:05), som ska föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm. Syftet är att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet.

Regeringen gav Specialpedagogiska skolmyndigheten i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att stärka sitt arbete med att ge råd och stöd till huvudmän när det gäller elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, och omfattande frånvaro. Syftet är att främja närvaro i skolan och förebygga omfattande frånvaro. Uppdraget ska slutredovisas senast den 26 maj 2027.

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan. Alla elever som behöver stöd för att nå utbildningens mål ska få det.

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet förklarade tredje vice talmannen interpellationsdebatten avslutad.

Anf. 16 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Elsa Widding har frågat mig vilka referenser och vilka granskade studier jag stödde mig på vid uttalandet i kammaren den 29 november 2024 där jag framförde att de vacciner som användes mot covid-19 är av god kvalitet, att de har genomgått en noggrann prövning och att de har räddat miljontals liv.

Jag upprepar det jag tidigare har framfört, att processen för kontroll av vacciner är rigorös och omfattande, från det initiala forskningsstadiet till produktion, användning och uppföljning. Det finns således en stor mängd data tillgänglig som tillsammans tydligt visar att vaccination mot covid-19 har räddat liv – miljontals liv.

Det finns osäkerhetsfaktorer i alla studier, vilket också forskare har ett särskilt ansvar att belysa i presentationen av sina vetenskapliga studier. När det gäller vaccinationer mot covid-19 ser det vetenskapliga landskapet i dag helt annorlunda ut jämfört med hur det såg ut vid pandemins början. Det blir därför oerhört ansvarslost att ta en enskild studie och lyfta fram den som den ultimata sanningen i alla situationer. Det bör alltid vara den samlade vetenskapliga bilden som utgör underlag för beslut.

Som jag har framfört tidigare genomgår alla läkemedel och vacciner, så även vaccin mot covid-19, en noggrann vetenskaplig prövning innan de kan godkännas. Klinisk effekt vägs mot risken för biverkningar. Innan ett vaccin får användas måste utredningarna landa i att vaccinet har en visad positiv nytta/risk-balans.

Det är nationella och internationella regelverk som sätter ramarna för prövningsprocessen, som syftar till att skydda befolkningens hälsa och säkerhet. Vaccinerna mot covid-19 har testats och granskats enligt samma standard som andra vacciner. Covid-19-vaccinerna har dessutom följts noga efter att de har börjat användas.

I Sverige är Läkemedelsverket ansvarig myndighet för utvärdering och uppföljning av läkemedels säkerhet och effektivitet, så också för vaccin mot covid-19. Som jag tidigare nämnt har Läkemedelsverket fått i uppdrag av regeringen att göra en kontinuerlig fördjupad säkerhetsuppföljning av vacciner mot sjukdomen covid-19. Detta uppdrag har i december 2024 förlängts till att gälla till och med 2027. Antalet rapporter om misstänkta biverkningar av covidvacciner som kommer in till Läkemedelsverket ligger nu på en mycket låg nivå.

Vidare ingår i Läkemedelsverkets uppdrag att rapportera in misstänkta biverkningar till den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA som samordnar säkerhetsövervakningen av covid-19-vaccin i Europa. EMA gör strukturerade och regelbundna sökningar i databaser för misstänkta biverkningar samt sammanställer vetenskaplig litteratur för att identifiera om det finns signaler om nya möjliga biverkningar.

Det aktuella kunskapsläget kan sammanfattas med att vaccination mot covid-19 är ett effektivt sätt att förebygga allvarlig sjukdom – trots uppkomst av nya varianter av virus – tack vare framtagandet av nya varianter av vaccinerna riktade mot de nyare virusvarianterna. Jag känner mig trygg med att de vacciner som används mot covid-19 är av god kvalitet, är säkra och är effektiva mot allvarlig sjukdom och död.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Statsrådet kan inte peka på en enda studie, granskad och publicerad, som pekar på att vaccinerna mot covid-19 är säkra och effektiva. Inte heller pekar han på ett enda bevis som styrker hans påstående om att de har genomgått en noggrann prövning. Om statsrådet inte har för avsikt att över huvud taget sätta sig in i fakta, inte ens ta del av Pfizers egna data, utan i stället fortsätter att visa på total ignorans och nonchalans undrar jag om det finns någon annan i regeringen som man kan prata med om dessa viktiga saker.

Statsrådet fick i går på mejlen en stor granskad studie i två delar som sammanfattar en lång rad studier där bevis presenteras för utbredda skador av de nya mRNA-vaccinerna och adenovektor-DNA-vaccinerna. Där finns 253 referenser på sammanlagt 23 sidor, och jag har studien med mig här i talarstolen. Studien är unik, och den bygger på många granskade och publicerade studier och ger därför en grundlig översikt över de skador som uppstått till följd av den nya tekniken för vaccin, som förlitade sig på att mänskliga celler producerar ett främmande antigen som har bevis för patogenicitet.

Granskningen är glasklar på en punkt, Jakob Forssmed, nämligen att det var alltför tidigt att gå från experimentell genterapiteknik till massvaccinering av allmänheten. Fråga gärna dem som sitter på läktaren i dag om de håller med om att vaccinet var säkert och effektivt – möjligen effektivt att förstöra deras liv. Tyvärr sitter inte min exman på läktaren i dag, och jag tror att du vet varför. Snacka om att gamble med människors liv och hälsa och därefter fegt vägra stå för konsekvenserna.

Nu behövs behandlingsmetoder för den nya patologi som uppmärksammas i många organsystem. Det krävs brådskande forskning och akut hjälp till tusentals patienter i Sverige, miljontals i världen, som lider av långvariga skador orsakade av modifierade mRNA-vacciner mot covid-19.

Varför gjorde vi förresten inte som flera icke-västerländska länder som använde traditionell proteinbaserad virusteknik för framtagande av vaccin mot covid-19? I stället användes i väst den på människan tidigare oprövade tekniken modifierad mRNA som producerades av läkemedelsföretag som har gynnats av tillsynsmyndigheter i flera västländer.

Man har lyckats få igenom preparat utan att de har varit ordentligt testade, och nu ser vi resultaten. Likväl talar statsrådet om en rigorös process. Det här är mycket märkligt.

Dokument som erhållits under en begäran om informationsfrihet avslöjar att dessa mRNA-vaccin utvecklats via Trumpadministrationens Operation Warp Speed, ett program under överinseende av amerikanska försvarsdepartementet. Den holländske hälsoministern har sagt att det var Nato som styrde pandemiåtgärderna i Holland. Vem styrde i Sverige?

De genetiska vaccinerna var akuta motåtgärder mot ett nationellt säkerhetshot, som det initialt hävdades att pandemin var 2020. Därför kringgicks många av FDA:s normala långvariga och tidskrävande säkerhetstester och toxikologiska protokoll. Dessa vacciner har på intet sätt genomgått den rigorösa process som är praxis vid vaccinflamställning. Titta gärna på referens 34–38 i dokumentet.

Räddat miljontals liv är en slogan som statsrådet fortfarande slänger sig med. Det är felaktigt och bygger på för det första tidiga uppskattningar

av infektionsdödlighet och för det andra vaccinbolagens påståenden om effektivitet. Jag återkommer till det. Detta har underminerats av nya data, till exempel modulering baserat på dödstal i Kina från februari 2020 som publicerades av Verity et al. i The Lancet. Men vi vet att viruset muterade vidare, och moduleringsförutsägelserna förverkligades inte.

Sist, men inte minst, har vi det felaktiga antagandet att covid-19-vaccinerna skyddar mot infektion och smittspridning. Så var inte fallet.

Anf. 18 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Ibland får man under dessa interpellationsdebatter en känsla av att pandemin aldrig har hänt, att det inte fanns en ny svår sjukdom. Vi har hört vittnesmålen från dem som jobbade i intensivvården när pandemin slog med full kraft mot Sverige, Europa och alla länder i hela världen. Vaccinerna var otroligt viktiga för att vi skulle kunna öppna våra samhällen, inte skulle bli begränsade eller behöva självisolera oss, som skedde under pandemin. Det är inte samma sak som att vi skulle ha tummat på någonting.

Precis som jag har redogjort för har de olika stegen gått igenom, prekliniskt, kliniskt och sedan en godkännandeprocess i flera steg. Det här kan dessutom följas upp efteråt. Det är 13 miljarder doser av vaccinet som har administrerats i världen. Genomgångar visar att miljontals liv har räddats tack vare vaccinerna.

När det samlade vetenskapssamhället gör sina sammanställningar av detta är det tydligt att vaccin är en bra och effektiv metod mot svår sjukdom och död. Risken för att infekteras har varierat med olika virusvarianter. Det kan också vara så att vaccin har mindre effekt mellan virusvarianter och annat. Olika studier har också olika brister. Det är därför man behöver se på de samlade studierna.

De studier som Elsa Widding redovisar har sitt värde, men de har också sina brister, som forskarna själva redogör för i studierna. De har inte haft tillgång till data om risk eller tidigare infektioner, som också spelar en roll.

Enskilda studier får man tolka med viss försiktighet, och sedan får man gå på en samlad vetenskaplig konsensus. I det här fallet råder inga tvivel om att vaccinerna är säkra och har varit viktiga för att motverka svår sjukdom och död – och fortfarande är det. Vi ska inte så tvivel om detta när det inte finns underlag för att göra det.

Myndigheterna har i uppdrag att följa dessa frågor. Jag har stor tilltro till dem. Där jobbar den främsta expertisen med att granska, följa upp och initiera ytterligare studier. Läkemedelsverket har mitt uppdrag att följa upp om det kan vara så att det uppkommer nya biverkningar till följd av vaccinet som tidigare inte har varit kända. De kan alltså initiera studier om detta. Det är en självklarhet. Det är så vi jobbar, och det är så vi ska jobba – med öppna ögon för vad vi ännu inte vet om en ny och besvärlig sjukdom och om vacciner.

Jag vidhåller att de vacciner som används mot covid-19 är effektiva och säkra. Sedan finns kända biverkningar som är väl redovisade.

Anf. 19 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Det finns fundamental kunskap på det här området i dag. Jag tror att problemet är att statsrådet sätter likhetstecken mellan vetenskapssamhället och vaccinindustrin.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Att tala om effektiva vacciner mot covid-19 är en ren lögn. Statsrådet har fått ytterligare ett dokument på mejl. Det är underlag till FDA:s godkännande av Pfizers vaccin från den 10 december 2020. Detaljerna finns i dokumentet. Men det är tydligt att den verkliga effektiviteten med dessa vacciner var långt under 1 procent.

Här gäller det att förstå skillnaden mellan relativ och absolut riskreduktion. Jag kan ta ett exempel. Två personer av 1 miljon deltagare i en kontrollgrupp dör av en sjukdom. Kontrollgruppen är alltså ovaccinerad. Samtidigt dör endast en person i den andra gruppen, den miljon som är vaccinerade. Då hävdar FDA att man får en riskreduktion med 50 procent; två minus ett delat med två är 50 procent. Så kan man givetvis inte räkna. Men det är faktiskt så det går till att få fram vad vi kallar relativ riskreduktion. Jag antar att det är det här som får statsrådet att kalla vaccinerna effektiva.

FDA nödgodkände Pfizers vaccin, trots att den absoluta riskreduktionen var under 1 procent. Påståendet att de skulle vara effektiva är därmed absurt.

Hur kan förresten ett vaccin som leder till den sjukdom som det ska skydda oss från kallas effektivt? I den vetenskapliga litteraturen kan man läsa att upprepade påfyllnadsdoser av covid-19-vaccin verkar inducera tolerans och kan bidra till återkommande covid-19-infektion och långtids-covid. Kort och gott: Vaccinet ger covid. Det är vad vetenskapen, den samlade bedömningen, i dag har kommit fram till, Jakob Forssmed.

Även obduktioner talar sitt tydliga språk vad gäller orsakssamband mellan covid-19-vaccin och dödsfall. Det totala antalet dödsfall på grund av covid-19-vacciner som rapporterats till Vaers har vida överskridit återkallelsegränsen för tidigare vaccinationstillbakadraganden med upp till 375 340 procent. Det kan jämföras med flera andra vaccinprogram, till exempel vaccinet mot svininfluensa 1976 som återkallades efter 53 rapporterade dödsfall.

Fru talman! Det finns i dag en omfattande redogörelse för hur spikproteinet produceras och ansamlas i kroppens alla organ. Det stannar alltså inte i armen utan sprids så som tidigare framgick av Pfizers data speciellt i äggstockar, testiklar, lever och njurar. Det är kanske inte konstigt att födelsetalen gick ned med 13 procent 2023.

Vi vet också att produktionen av spikproteinet pågår under en längre tid på grund av cellulär produktion av ett främmande antigen. Här vill jag lyfta fram några problemområden. Vi har toxiciteten hos spikproteinet. Sedan har vi lipidnanopartiklarna, som är inflammatoriska och används för att transportera det här mRNA:t. Särskilt oroande är de två hjälpämnen ALC-0315 och ALC-0159 som aldrig tidigare använts i ett läkemedel och som enligt tillverkarna inte är avsedda för mänskligt bruk. Så säkert och effektivt var det.

Sedan har vi det syntetiska mRNA:t. Vi vet inte hur länge det toxiska spikproteinet produceras i kroppen. Så mycket för det Nobelpriset, Jakob Forssmed!

Sedan har vi utbredd biodistribution, alltså att lipidnanopartikeln och mRNA:t går till kroppens alla organ, särskilt till äggstockar och binjurar men också till hjärna, ögon, hjärta, testiklar, livmoder, hypofys, ryggmärg, bräss och benmärg. Det finns hur många referenser som helst när det gäller det här. Kolla gärna referens 5, 6 och 7 i dokumentet!

Sedan finns det problem med att mänskliga celler producerar ett främmande protein i våra ribosomer som kan ge upphov till autoimmunitet.

Allt det här är vedertagen vetenskap i dag. Det går inte att bara slarva bort det och påstå någonting helt annat. Varför kan jag inte få se referenserna till påståendena?

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 20 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Som jag inledde med att säga i mitt svar är det den samlade bilden, när man väger samman de tillgängliga studier och de tillgängliga data som finns, som behöver gälla. Den gemensamma vetenskapliga bedömningen är att vaccin är en av de mest effektiva metoderna för att förebygga dödliga sjukdomar och rädda liv. Det gäller också vaccinerna mot covid-19.

I vetenskapssamhället råder en bred konsensus om detta. Bara ett exempel på det är att man valde att tilldela upphovsmännen till mRNA-vaccinet Nobelpriset i fysiologi och medicin, i konkurrens med andra metoder som förbättrar människors liv eller räddar liv.

Jag upprepar återigen att covid-19-vaccinerna liksom andra läkemedel och vacciner har gått igenom en noggrann utvärderingsprocess i flera steg. Varje vaccin genomgår en preklinisk och en klinisk utvärdering där vaccinet testas och utvärderas vad gäller både skydd mot sjukdom och biverkningar. När vaccinet väl godkänts övervakas eventuella biverkningar löpande. Som jag också har redogjort för har Läkemedelsverket fått i uppdrag från mig och regeringen att göra fördjupade övervakningar på det här för att följa utvecklingen och ha span på om det dyker upp biverkningar som inte har känts till tidigare och då kunna initiera studier kring detta.

Nya vacciner godkänns centralt inom EU. Det innebär dessutom att varje godkänt vaccin granskas av experter från alla medlemsländer. Detta är en oerhört rigorös och omfattande process där alla medlemsländers experter involveras. Som sagt har vi därefter övervakningsmekanismer för att följa det. Och de rapporterade biverkningarna av vaccinet till Läkemedelsverket är nu på en mycket låg nivå.

Jag har god tilltro till den process som finns för kontroll och övervakning av läkemedel och vaccin. Det är väldigt viktigt att vi har bra sådana processer som förstås också läser av vetenskapen och följer den vetenskapliga utvecklingen kring våra vacciner och tar in det i sina bedömningar.

Det är viktigt att vi fortsätter att använda vaccinet för att hindra allvarlig sjukdom och död i riskgrupper och att vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det är nämligen fortsatt en sjukdom som orsakar lidande och i vissa fall död. Därför är det viktigt att särskilt personer i riskgrupp har ett bra skydd mot allvarlig sjukdom.

Anf. 21 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Kan det finnas någonting viktigare för en nation än att kunna försäkra att medborgarna inte dör eller skadas av medicinska experiment med farliga injektioner, som pådyvlas dem utan vedertagna tester för effektivitet och säkerhet och som nu förbjuds i flera amerikanska stater? Det oöverträffade antalet biverkningar verkar vara förknippade med de spikproteiner som produceras av de genbaserade tekniker som används av Pfizer, Moderna, Astra Zeneca och Johnson & Johnson.

Före sars-cov-2-pandemin var användning av sådan teknik experimentell och mestadels begränsad till att tillverka proteiner för behandling av metastaserad cancer. Inga mRNA-vacciner hade någonsin godkänts för allmänt bruk före covid-19-pandemin, enligt referens 37, och virala vektor-dna-vacciner hade endast begränsad användning för ebola, denguefeber och japansk encefalit, enligt referens 38.

Expertgranskade data motsäger påståendet om säkra och effektiva vacciner som är tillverkade med hjälp av dessa nya tekniker. Det faktum att Moderna och andra stora läkemedelsföretag planerar storskalig tillverkning av mRNA-vaccin för många andra sjukdomar i avsaknad av en fullständig och detaljerad utredning är därför djupt oroande.

Det är märkligt och tragiskt att statsrådet slår ifrån sig och inte kan referera till en enda studie som styrker hans felaktiga påståenden med förödande konsekvenser för folkhälsan.

Historiens dom kommer att bli hård, Jakob Forssmed. Det är lika säkert som amen i kyrkan.

Anf. 22 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Om vi tittar på historien ser vi att utvecklandet av vaccin har varit en av de största händelserna i mänsklighetens historia. Det har räddat liv och gett människor livskvalitet. Inte minst barn som aldrig tidigare haft den chansen har fått överleva tack vare breda vaccinationsprogram.

Covid-19-vaccin har räddat miljontals liv, och det är viktigt att vi fortsätter att vaccinera dem som ska ha vaccin och att vi fortsätter att vara noggranna och rigorösa när det gäller att kontrollera, utvärdera och följa effekten av vaccinerna.

Covid-19-vaccinerna har, säger Elsa Widding, använts utan vedertagna tester för effektivitet och säkerhet, men så är inte fallet. De har genomgått omfattande tester för just detta. Jag har redogjort för hur det går till, med preklinisk och klinisk fas och därefter en godkännandeprocess i flera steg. Nu är de fullt godkända för användning. Miljarder doser covid-19-vaccin har använts i världen, och förhållandevis få biverkningar har rapporterats.

Det är angeläget att ha en hög beredskap för att skydda medborgarna från allvarlig sjukdom och död. Detta är ett viktigt uppdrag för varje regering, och det är ett viktigt uppdrag för mig. Jag tar det på största allvar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:433 om införandet av gårdsförsäljning

Anf. 23 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Karin Rågsjö har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för min och regeringens bedömning att detaljhandelsmonopolet säkras med gårdsförsäljningsförslaget när många experter, nu senast WHO Europa, säger motsatsen. Karin Rågsjö har även frågat mig om jag anser att det finns en osäkerhet kring hur EU-domstolen skulle bedöma det svenska gårdsförsäljningsförslaget och den stora risk det skulle kunna medföra för

det svenska detaljhandelsmonopolet samt om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min ståndpunkt.

Genom förslaget till ändring i alkohollagen (2010:1622) införs en tidsbegränsad möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker. Syftet med de nya reglerna är att förbättra förutsättningarna för småskaliga dryckesproducenter genom att främja lokal besöksnäring och måltidsturism. Genom att det införs ett krav på deltagande i ett besöksarrangemang kopplas gårdsförsäljning till besöksnäringen.

Fokuset vid gårdsförsäljning är den hantverksmässiga dryckesproduktionen och besöksupplevelsen, som ska ha ett kunskapshöjande inslag. Genom att ställa krav som innebär att gårdsförsäljning tydligt knyts till besöksnäring och lokal produktion säkerställs att försäljningen kommer att bedrivas på ett sådant sätt och vara av sådan begränsad omfattning att den inte utgör ett alternativ till den detaljhandel som Systembolaget bedriver. Reformen är efterlängtd och väntas gynna besöksnäringen i hela Sverige och öppna för fortsatt utveckling av en växande bransch, samtidigt som folkhälsan värnas.

Alkoholkonsumtion är förknippad med flera olika hälsorisker. Därför föreslås utöver kravet på besöksarrangemang flera begränsningar i möjligheten att bedriva gårdsförsäljning. Att möjligheten till gårdsförsäljning begränsas till tillverkare i Sverige är också en förutsättning för ett välfungerande tillsynssystem som kan säkerställa att alkohollagens regler följs. Även krav som innebär begränsningar av hur mycket som får säljas till en kund per köptillfälle och under vilka tider som gårdsförsäljning får bedrivas begränsar tillgängligheten och säkerställer därmed ett fortsatt högt skydd för folkhälsan. Begränsningarna minskar risken för negativ påverkan på människors hälsa och liv och innebär att skyddet för barn och unga upprätthålls.

Syftet med reformen är att främja lokal besöksnäring i hela landet. Samtidigt innebär den att konsumenters tillgång till alkohol ökar. Förslaget är därför utformat så att syftet med reformen uppnås, samtidigt som det höga skyddet för folkhälsan bibehålls genom att tillgången till alkohol begränsas.

Avseende Karin Rågsjös andra fråga framgår det av propositionen att regeringen gör bedömningen att den modell för gårdsförsäljning som nu är aktuell prövas enligt artiklarna 34 och 36 i fördraget om EU:s funktionssätt medan detaljhandelsmonopolet prövas enligt artikel 37 i samma fördrag. Den risk som regeringen beskriver på det ställe som Karin Rågsjö citerar handlar inte om att detaljhandelsmonopolet som sådant skulle sättas i fråga utan om att gårdsförsäljning i den form som regeringen föreslår skulle kunna bedömas som ett handelshinder enligt artikel 34. Regeringens uppfattning är att handelshindret i så fall går att rättfärdiga. Regeringen bedömer därmed att det är förenligt med EU-rätten att införa småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas.

Frysningsperioden, det vill säga den tid under vilken organisationer och medlemsstater har möjlighet att invända mot förslag som påverkar den inre marknaden, har löpt ut, och EU-kommissionen fann inte skäl att lämna ett utlåtande.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman och statsrådet! Först vill jag, *en passant*, säga att vaccin verkligen räddade liv, med tanke på den föregående debatten.

Det såg jag inte komma – att KD skulle vara det parti som sjösatte gårdsförsäljning. Uppenbart har KD hamnat i lite dåligt sällskap, ni som alltid tidigare har haft en rimlig syn på alkohol som just en folkhälsofråga, Jakob Forssmed.

Gårdsförsäljning har förvandlats till en fråga om marknad. Det handlar om näringsfrågor i stället för att vara en folkhälsofråga. Det är nog ingen som kommer att dricka sig full på en gårdsvisning, och det är inte detta det handlar om. Det här handlar om monopolet och Systembolaget och därmed om folkhälsa.

Regeringens förslag om att införa gårdsförsäljning i Sverige hotar enligt väldigt många det svenska detaljhandelsmonopolet och därmed folkhälsan. En utgångspunkt för förslaget om gårdsförsäljning är att Systembolagets monopol inte hotas, enligt SD och regeringen. Det är dock uppenbart att det fortfarande råder stor osäkerhet om hur regeringens förslag skulle påverka Systembolagets monopol. Detta har även poängterats i ett flertal remissvar. Exempelvis Lagrådet har varit inne på detta – jag återkommer till det – liksom Cancerfonden och Barnombudsmannen. Vidare har det även framkommit att det i Socialdepartementets egen juridiska analys av förslaget bekräftas att det hotar monopolet.

I början av februari släppte WHO Europa en ny rapport som poängterar både monolets vikt för Sveriges folkhälsa och att avsteg från monopolet i form av gårdsförsäljning underminerar monolets rättsliga ställning.

Lagrådet har uttalat sig om regeringens lagrådsremiss angående gårdsförsäljning av alkohol. I uttalandet konstateras att det fortfarande är osäkert om gårdsförsäljning är förenligt med EU-rätten. Om Sverige tillåter gårdsförsäljning kommer svenska alkoholproducenter att få en ny försäljningskanal som tillverkare i andra länder inte kan utnyttja, och det skulle enligt Lagrådet kunna vara ett förbjudet handelshinder.

Marknaden och ett antal partier vill ha mer. De vill se en box billigt rödvin på Coop eller Ica. Remissinstanserna, exempelvis Svenskt Näringsliv, avstyrker den tidsbegränsning som anges för tillståndet. Visita anser att reglerna om gårdsförsäljning inte bör vara tidsbegränsade utan bör gälla tills vidare. De vill gå *all in*.

Portugal har valt att sätta ned foten genom att avge ett så kallat detaljerat yttrande. I yttrandet framgår det att Portugal anser att det svenska lagförslaget strider mot det befintliga svenska monopolet för försäljning av alkoholdrycker och att det skapar hinder för den fria rörligheten för varor på EU:s inre marknad samt att det utgör en diskriminerande och oportionerlig åtgärd i handeln mellan medlemsstater.

En annan fråga smyger sig också in, nämligen den om en provotid på sex år. För mig är detta helt ofattbart – hur ska det gå till? Låt oss säga att det när man har dragit igång allt detta visar sig att det inte fungerar. Hur ska man kunna dra tillbaka det? Det är jag också intresserad av att veta.

Jag tycker inte att jag har fått tillräckligt med svar för att kunna luta mig tillbaka och vänta på första rundan på gården, om man säger så.

Anf. 25 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi har omfattande redogjort för vårt förslag i den proposition som vi har lämnat till riksdagen.

Jag vill börja med att säga att jag välkomnar Karin Rågsjös och andras engagemang. Vi behöver ha en rimlig syn på alkohol. Det är också viktigt att konstatera att alkohol inte är vilken dryck som helst. Det är en dryck med omfattande skadeverkningar i vårt samhälle. Den har negativa medicinska och sociala effekter. Detta är viktigt att komma ihåg när man utformar politik och att hela tiden ha med sig när man gör bedömningar.

Det är just därför som vårt gårdsförsäljningsförslag är, skulle jag säga, en lagom svensk reform som tar hänsyn till det som Karin Rågsjö beskriver: vikten av att värna detaljhandelsmonopolet i Sverige. Detta är väldigt angeläget för oss. Jag vet att det är angeläget också för WHO, som lyfter fram detta i rapporter och annat och tittar på de nordiska modellerna och vad de har inneburit för att minska tillgängligheten till alkohol, till exempel.

Jag tycker att det är angeläget att vi diskuterar detta och också lyfter att alkohol inte är vilken vara som helst. Det är därför vi har ett väldigt balanserat förslag som vi bedömer är förenligt med EU-rätten och som vi, liksom den utredning som har utrett frågan, också bedömer inte har någon stor påverkan på folkhälsan.

Det vi gör är att skapa en försäljningsmöjlighet i samband med ett betalt studiebesök, en föreläsning, en dryckesprovning eller sådant. Det är begränsningar som innebär att gårdsförsäljningen inte är något alternativ till Systembolagets detaljhandelsmonopol utan en annan typ av försäljning, som sker under speciella former just för att gårdar eller andra tillverkare som bedriver tillverkning småskaligt och hantverksmässigt ska kunna utveckla sin verksamhet och också erbjuda besökare att få köpa med sig en liten mängd vid ett sådant här besök.

Vår bedömning är att detta är förenligt med EU-rätten. En indikation på detta är också att kommissionen, som har i särskilt uppdrag att vakta över fördraget, inte kom med något yttrande i samband med den frysningsperiod som vi hade kring lagförslaget. Det är alltså en indikation på att de inte hade några invändningar.

Vi skulle inte lägga fram detta om vi inte kände oss trygga med att det inte innebär någon risk för detaljhandelsmonopolet. Ytterst är det naturligtvis en fråga för EU-domstolen att ta ställning till, men då är det vår uppfattning att det är gårdsförsäljningen som kommer att prövas och inte detaljhandelsmonopolet.

Vi har också valt att göra lagstiftningen tillfällig just för att ha både hängslen och livrem i sammanhanget, som Karin Rågsjö också pekar på i sitt anförande.

Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Men finns det horder av lantbrukare och bryggerier som har krävt detta? Det kan man fundera på. Har det varit stora demonstrationer för detta? Nej. Eller finns det andra hugade spekulanter i frågan, exempelvis alkoholindustrin?

Prot. 2024/25:84

14 mars

Svar på
interpellationer

Det finns ju i dag goda möjligheter att sälja produkter från vingårdar och bryggerier på Systembolaget utan att riskera monopolet. Den absolut största delen av de bolag som kommer att få bedriva gårdsförsäljning är bryggerier. Bryggerierna ligger ju inte på mysiga små ställen, utan de kan ligga i fabrikslokaler eller lager och så vidare.

Så här säger ministern i det svar jag har fått: ”Fokuset vid gårdsförsäljning är den hantverksmässiga dryckesproduktionen och besöksupplevelsen, som ska ha ett kunskapshöjande inslag. Genom att ställa krav som innebär att gårdsförsäljning tydligt knyts till besöksnäring och lokal produktion säkerställs att försäljningen kommer att bedrivas på ett sådant sätt och vara av sådan begränsad omfattning att den inte utgör ett alternativ till den detaljhandel som Systembolaget bedriver.”

Det låter ju lite gosigt ändå, men det kommer alltså att vara fler ölbryggerier än vingårdar som har gårdsförsäljning, och de kommer att ligga i storstäderna. Kommer barnfamiljer då glida att runt med barnen på bryggerierna? Jag har väldigt svårt att ta till mig det hela. En mjuk väg framåt kommer att bli att monopolet minskar utbudet med hänvisning till att öl ju kan köpas vid den så kallade gårdsförsäljningen. Det går inte att utesluta att Systembolaget helt tar bort exempelvis mikrobryggeriernas öl. Detta är lite speciellt – det kanske inte är på topp.

Systembolaget, fru talman, har en unikt stark ställning bland svenska folket. Enligt den nationella SOM-undersökningen 2022 har Systembolaget ett växande förtroende hos svenska folket. En klar majoritet står bakom bolagets försäljningsmonopol.

Det starka förtroendet för Systembolaget hänger ihop med att de negativa konsekvenserna av alkoholbruk är mindre i ett samhälle där försäljningen inte kan ske när som helst, var som helst och till vem som helst. Systembolaget har dessutom varit en garant för en enorm kvalitet. Det går att få tag på allt, men försäljningen sker utan vinstintressen och utan den aggressiva marknadsföring som man kan se i andra länder. I uppdraget ingår också att ta ansvar för barn och anhöriga till personer med alkoholproblem.

Den uppförsbacke som motståndare till Systembolagets försäljningsmonopol har att besegra är hopplös. Detta har sannolikt också gjort att den enda vägen är att inte ta fram ett skarpt förslag om att avskaffa monopolet utan att gå smygvägen genom gårdsförsäljning. Gårdsförsäljning ses hos många, även partier och andra, som ett steg mot att till slut knuffa omkull monopolet. Detta är väldigt tydligt när man läser artiklar och när man spanar på vem som umgås med vem och varför i olika kottierier.

Sverige har ett undantag från EU:s konkurrensregler som gör det möjligt för oss att behålla Systembolaget. Det vilar på grunden att Systembolaget har ensamrätt till försäljning av alkohol. Luckras detta upp faller kriterierna för undantaget. Då riskerar vi att Systembolaget dras med.

Jag anser att ni som regering och du som ansvarigt statsråd, Jakob Forsmed, har gjort en deal med marknaden och att ni på det här sättet spelar med folkhälsan, med Systembolaget och därmed också med familjer som har problem med beroende liksom med deras barn. Jag är alltså väldigt skeptisk till gårdsförsäljning, men det framgår väl.

Anf. 27 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för ett anförande som innehöll både delar av mitt svar och dessutom en utmärkt plädering för varför Systembolaget är bra!

Det handlar naturligtvis om att man har en rigorös ålderskontroll, att man plockar bort ett vinstintresse och att man också har i uppdrag att begränsa alkoholens skadeverkningar – det är väldigt viktigt – men också om det faktum att man erbjuder ett rikt utbud av alkoholhaltiga drycker, och även andra drycker för den delen, runt om i Sverige. Det är en service som väldigt många människor uppskattar, och inte minst också de mindre tillverkarna av alkoholhaltiga drycker i Sverige: mikrobryggerier, gårdar, små och mindre hantverksmässiga destillerier och annat. De har Systembolaget som en väldigt viktig försäljningskanal. De vill inte bli av med Systembolagets detaljhandelsmonopol. Det är ju tydligt när man frågar dem.

Karin Rågsjö säger att det inte har funnits några stora demonstrationer för detta. Men det finns ändå ett stort intresse, måste man nog säga, hos dem som bedriver småskalig, hantverksmässig produktion, där kunder går på evenemang, provning eller studiebesök. Då ska de sedan få möjlighet att köpa med sig en liten mängd av det som de har provat eller lärt sig mer om. Det tror jag för många framstår som relativt rimligt.

Karin Rågsjö pekar på att Systembolaget ska ha ensamrätt på försäljning. Ja, men vi har ju också restauranger som säljer alkohol. Min och regeringens uppfattning är att detta är ett annat sätt att sälja alkohol på än i detaljhandeln. Det hela är utformat på ett sådant sätt att det inte är detaljhandel. Det går inte att glida förbi och köpa en stor mängd alkohol på de här ställena, utan det är omgärdat med krav som innebär att det ska vara besöket som står i centrum. Besöket ska vara av viss varaktighet, det ska vara betalt, det ska ha ett innehåll och så vidare. Att barnfamiljer skulle kunna glida runt mellan ställena och köpa med sig olika saker tror jag alltså helt enkelt inte kommer att hända. Men vi får naturligtvis följa upp och utvärdera reformen efter hand.

Jag är en varm anhängare av Systembolagets monopol. Jag tycker att det är väldigt viktigt, och det är också väldigt uppskattat av svenska folket. Det har varit en av de helt avgörande premisserna för regeringen när vi har gått in i arbetet med att bereda och ta fram förslaget att vi skulle värna detaljhandelsmonopolet men samtidigt erbjuda möjlighet till småskalig och hantverksmässig försäljning av alkoholhaltiga drycker i ett sammanhang där besöket står i centrum.

Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! En del debattörer talar om det här som en stor frihetsreform. Det kommer att handla mer om fabriksförsäljning av alkohol än om gårdsförsäljning, tror jag. Det är inte vinfälten i Skåne vi kommer att se, utan det är cementerade golv där man tillverkar öl.

Frihet för mig är rätten till vård efter behov, starkt jämställdhetsarbete och att exempelvis kunna bidra till att påverka Sveriges utveckling på olika sätt. Många vill ju tillåta gårdsförsäljning om det går att kombinera med ett bevarat systembolag. Det framgår av olika undersökningar. Det är som tur är väldigt få som inte tycker att Systembolaget är viktigt att värna.

Prot. 2024/25:84

14 mars

Svar på
interpellationer

Men som jag har tidigare sagt är det inte vi som äger frågan och avgör vad som kommer att hända, utan det är EU som ska bedöma om vi nu luckrar upp förutsättningarna för att ha kvar monopolet. Vi vet också att effekterna blir väldigt stora om försäljningsmonopolet avskaffas. Jag tror att det skulle bli väldigt svårt att dra tillbaka en sådan här reform efter sex år.

Den så kallade gårdsförsäljningen har marknadsförts genom att utmålas just som småskalig tillverkning på pittoreska gårdar. Det har varit väldigt mycket tal om sådant och om hur det ska rädda landsbygden. Jag har väldigt svårt att se det. Merparten är bryggerier i städer och tätorter. Förslaget innehåller inget som särskilt stärker alkoholtillverkare på landsbygden, måste jag säga.

Vi har valt en modell i Sverige, med alkoholmonopolet och Systembolaget, som har skyddat väldigt många på olika sätt. Priset kommer att bli väldigt högt, tror jag, om det här inte fungerar. Det är ett vågspel, och jag anser fortfarande att ni dealar med monopolet, Jakob Forssmed. Jag vill inte stå här och säga ”Vad var det vi sa?”, och det kommer jag kanske inte att göra. Jag vill verkligen att det här ska gå bra, men jag ser de stora, stora problemen.

Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Detta är en fråga som vi har utrett under mycket lång tid. Jag har själv varit med och tillsatt flera utredningar under allianstiden. Sedan har vi fortsatt att bereda frågan.

Den har varit komplicerad och svår. Det har den varit eftersom utgångspunkten för hela det här arbetet, inklusive det arbete som jag och regeringen nu mycket noggrant har bedrivit, har varit att vi vill värna detaljhandelsmonopolet samtidigt som vi möter efterfrågan och öppnar för möjligheten att på mindre och hantverksmässiga tillverkningsställen, där man gör alkoholhaltiga drycker, ha en begränsad försäljning. Jag vet att detta välkomnas av dryckestillverkare, besöksnäring, landsbygd och också, förstås, städer.

Jag vill återigen understryka att vi har redovisat vår EU-rättsliga analys. Vi menar att det här är förenligt med EU-rätten. En indikation på detta var att EU-kommissionen inte kom med några invändningar mot vårt förslag under frysningsperioden. Skulle det här så småningom prövas i EU-domstolen menar vi att det är gårdsförsäljningen som kan underkännas, inte detaljhandelsmonopolet. Det är vår uppfattning efter det omfattande beredningsarbete som gjorts – med en mycket god juridisk expertis, vill jag säga – på Regeringskansliet.

Vi gamblar inte. Vi gör det här för att värna detaljhandelsmonopolet, som är viktigt för folkhälsan och för att det ska finnas god service och tillgång till drycker i hela Sverige. Det är väldigt uppskattat också av mindre tillverkare. Men vi gör också detta för att erbjuda människor möjligheten att i samband med ett besök på en gård eller ett tillverkningsställe i övrigt köpa med sig en liten mängd alkohol av den sort som de just har upplevt ett kunskapshöjande seminarium, en föreläsning, en dryckesprovning eller en rundvandring omkring.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 30 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Christofer Bergenblock har frågat mig om jag delar uppfattningen att det genom utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* nu finns ett tillräckligt beredningsunderlag för att gå vidare med förslag om ändringar i alkohollagen för att avskaffa det så kallade matkravet. Christofer Bergenblock har även frågat om jag avser att lägga fram förslag om att avskaffa alkohollagens krav på att serveringsstället ska ha eget kök i anslutning till serveringslokalen. Slutligen har Christofer Bergenblock frågat mig om jag avser att lägga fram förslag om att avskaffa alkohollagens krav på att serveringsstället ska tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat.

Riksdagen har tillkännaggett för regeringen att regeringen bör se över frågan om serveringstillstånd i alkohollagen i syfte att skapa ett enklare och mindre godtyckligt regelverk (bet. 2021/22:SoU10, rskr. 2021/22:150). På sidan 34 i betänkande 2021/22:SoU10 står det: ”Bland annat bör man utreda ett slopande av dagens krav för stadigvarande serveringstillstånd om att serveringsställen måste ha eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Lagstiftningen behöver moderniseras och anpassas till dagens samhälle och det behöver bli enklare för seriösa aktörer att få stadigvarande serveringstillstånd än vad det är i dag.”

I juli 2022 tillsattes en utredning som bland annat hade i uppdrag att bedöma utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset. Utredningen lämnade sitt betänkande *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas*, SOU 2024:23, den 25 mars 2024.

I budgetpropositionen för 2025, proposition 2024/25:1, har regeringen bedömt att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Utredningens betänkande har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet. Regeringens målsättning är att skapa ett enklare och mer enhetligt regelverk för serveringstillstånd.

Anf. 31 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Det är roligt att se fru talmannen på plats nu på morgonen efter gårdagens sena debatt, som slutade vid klockan 21.

Tack, socialminister Jakob Forssmed, för svaret!

Matkravet när det gäller svensk alkoholservering har funnits under lång tid. För serveringstillstånd – oavsett om det gäller en ölpub, en vinbar, en nattklubb eller en restaurang – ställs det krav på att man ska servera mat. Det är inte bara det, utan alkohollagstiftningen säger också att det ska vara ett varierat utbud av lagad eller på annat sätt tillredd mat och att den ska tillagas i ett eget kök i anslutning till serveringslokalen. Dessutom ska serveringen pågå fram till klockan 23 på kvällen.

Det är rätt långtgående krav som ställs på näringsidkare. Man kan fundera på hur tidsenliga de kraven är i dag, för de tillkom i en helt annan tid, fru talman, och i en helt annan alkoholpolitisk kontext än den vi har i dag. Lagen har faktiskt, sedan rätt lång tid tillbaka, blivit obsolet.

Svar på
interpellationer

Syftet med lagen var att minska berusningsgraden hos dem som besökte ett uteställe. Längre tillbaka i tiden fanns det faktiskt krav på att man även skulle äta mat i samband med att man drack alkohol, men det avskaffades på 70-talet eftersom det i verkligheten inte fungerade. Däremot blev kravet på att man ska erbjuda tillredd mat – och ett varierat utbud av mat – kvar.

Finns det då en koppling till alkoholkonsumtionen på våra krogar? Nej, det gör det inte. Det finns ingen evidens över huvud taget för att den som besöker en krog eller en vinbar skulle dricka mindre på grund av att det erbjuds mat. Det finns inte heller någon evidens för att berusningsgraden skulle minska på de ställen där man har de här erbjudandena. Detta speglas väl rätt bra av att det i dag bara är Sverige och Rumänien inom EU som har kvar det här kravet – såvitt känt.

I utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas*, som nämndes här och som kom för ett år sedan, berörs frågan om matkravet. Det är väl ingen hemlighet att utredningen var en stor besvikelse för de näringsidkare som finns inom det här området, för det enda som föreslås i utredningen är kosmetiska förändringar av den nuvarande lagstiftningen. Det föreslås att man ska gå från att näringsidkaren ska ha ett varierat utbud av maträtter till att näringsidkaren ska erbjuda flera olika maträtter, och det föreslås att man ska gå från klockan 23 på kvällen till klockan 22 på kvällen.

Men det intressanta är egentligen inte utredningens förslag, utan det intressanta är följande: I och med att man har tittat på detta är den här frågan beredd, och då finns det möjlighet för regeringen att lägga fram ett skarpt lagförslag, som är efterlängtat av branschen, om att helt och hållet ta bort matkravet.

Jag hade tre frågor till socialministern. Den första frågan var just om statsrådet anser att frågan är tillräckligt beredd. Svaret på den frågan var ja, som jag uppfattar det. Ministern får gärna rätta mig om jag ska uppfatta det på något annat sätt. Fråga två handlade om att ta bort kravet på eget kök. Den fick jag inget svar på över huvud taget. Jag skulle gärna vilja höra ett svar på den. Den tredje frågan, som handlade om kravet på att tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat, uppfattade jag inte heller något svar på. Jag skulle vilja veta vad ministern tycker om det.

Anf. 32 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag redogjorde för mina svar i det interpellationssvar som jag läste upp här. Det här betänkandet har tagits emot i Regeringskansliet. Det har remissbehandlats, och nu bereds det i Regeringskansliet. Regeringens målsättning är att skapa ett enklare och mer enhetligt regelverk för serveringstillstånd. Exakt hur det ska åstadkommas får vi förstås återkomma till.

Anf. 33 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Socialministern hade fyra minuter på sig att svara; jag tolkar detta väldigt korta andra svar som att han återigen väljer att gömma sig bakom formuleringen om att saker bereds i Regeringskansliet.

Det här att ministrarna säger att saker bereds i Regeringskansliet och att de därför inte kan diskutera dem offentligt är ett slags sjukdom, fru talman. Jag skulle vilja efterfråga mer mod och lite kurage från minist-

rarna. Våga diskutera i det svenska parlamentet, i Sveriges riksdag, här i kammaren de frågor som faktiskt är på bordet! Det är ju inte så att det måste bli på det viset i slutändan, men vi måste kunna prata öppet om frågorna. Varken jag eller socialministern är några duvungar i politiska sammanhang; vi borde såklart kunna ha en diskussion kring vad man faktiskt bereder.

Som jag sa tidigare finns det en bakgrund till matkravet kopplat till den alkoholpolitiska kontexten. Centerpartiet står naturligtvis helt bakom de nuvarande alkoholpolitiska målen om att främja folkhälsan och minska alkoholens skadeverkningar. I dag finns det dock ingen koppling mellan matkravet, alkoholens skadeverkningar och folkhälsan.

Vi har sett att drickandet i Sverige har minskat under lång tid, framför allt bland ungdomar men även hos befolkningen i stort. I dag har CAN presenterat sin rapport för 2024 och konstaterar där att drickandet har gått ned med 2,3 procent under 2024.

Det är som sagt inte många länder som har matkravet kvar i dag. Finland hade matkravet kvar till och med 2018. Det avskaffades sedan, och därefter har alkoholförsäljningen i Finland minskat med 10 procent.

Det finns över huvud taget inte något alkoholpolitiskt motiv till att ha kvar matkravet. Däremot finns det väldigt starka motiv för att avskaffa det, framför allt företagspolitiska sådana. Nu har inte en aktiv företagarpolitik precis varit kännetecknande för den här regeringen, som har höjt arbetsgivaravgifterna för ungdomar, stoppat arbetskraftsinvandring för företagen och inte heller minskat regelkrånglet – något som förespeglades innan man tog makten.

Frågan om matkravet handlar däremot om att minska regelkrånglet. Här har man en möjlighet att lite grann visa framfötterna inom företagarmrådet. Matkravet är dessutom kostnadsdrivande för de pubar och restauranger som ska öppna och måste inreda ett fullstort restaurangkök för att över huvud taget kunna få ett utskänkningstillstånd.

Matkravet tillämpas också väldigt godtyckligt i våra kommuner. I ett femtiotal kommuner kräver man att det ska serveras mellan nio och elva maträtter. I trettio kommuner nöjer man sig med en till fem maträtter. I sjuttio kommuner gör man enskilda bedömningar från restaurang till restaurang. Det är naturligtvis inte rimligt att det är på det viset.

Vi har en lagstiftning som är obsolet. Den fyller ingen funktion i dag utan försvårar och fördyrar för företagen att bedriva verksamhet.

Min fråga till ministern är: Tycker ministern att det här är rimligt? Jag hör att man har ambitionen att förenkla alkohollagstiftningen, men att förenkla kan ju innebära att man går från ett varierat utbud till flera maträtter eller från klockan 23 till klockan 22. Det vore roligt att höra ett förtydligande av vad det är ministern vill förenkla.

Anf. 34 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Man ska förstås våga en massa här i världen, inklusive att debattera saker, men jag tycker också att man ska ha respekt för grundlagen. När det handlar om att svara på frågor om huruvida beredningskravet är uppfyllt för att genomföra exakt det här eller det där förslaget tror jag inte att man liksom ska "våga" spekulera kring det, utan då ska man veta det ena eller det andra när man säger det. Den typen av frågeställningar har med grundlagen att göra, och det vet också Christofer Bergenblock.

Jag debatterar gärna olika förslag. Jag har inte svårt att se de begränsningar som dagens utformning av matkravet innebär och de ibland, som man kan uppfatta det, godtyckliga skillnader som finns till exempel mellan kommuner. Jag har ju tydligt angett en riktning för vårt arbete, nämligen att vi vill förenkla och förtydliga regelverket kring detta och göra det mer enhetligt. Jag har också i något sammanhang sagt att jag ser möjligheter att gå längre än vad utredningen har föreslagit i det avseendet. Det är de besked som vi ger kring detta.

Jag vill också säga att vi har många produkter som vi behöver bereda på departementet. Vi har till exempel ägnat betydande tid och möda åt att lägga fram en proposition om gårdsförsäljning av alkohol, något som Christofer Bergenblock flera gånger här i kammaren har efterfrågat från mig, med ett rigoröst och mycket noggrant beredningsarbete. Vi har gjort någonting som Christofer Bergenblocks parti inte har lyckats med när de har samarbetat i regeringsställning. Nu kommer det på plats till sommaren.

Nu har jag noterat att Christofer Bergenblocks partiledare har gått ut och sagt att vi borde skrota det här innan det genomförs. Det kommer att sänka de små mikrobryggeriernas möjligheter och dra undan mattan för dem, säger han. I stället ska vi ha en ny utredning som ska ta ytterligare år på sig och inhämta synpunkter från ytterligare hundratals remissinstanser. Är detta Christofer Bergenblocks uppfattning? Ska vi inte genomföra det som Christofer Bergenblock har efterfrågat här i kammaren nu till sommaren?

Vi har också tagit fram en proposition om lustgas, något som har varit helt oreglerat. Det kommer också ur den utredning som Christofer Bergenblock hänvisar till. Det har varit väldigt viktigt att få på plats en reglering kring en helt oreglerad situation. Det tror jag att Christofer Bergenblock och jag är helt överens om. Frågorna om skador kring lustgas är viktiga, och därför har vi valt att snabbspåra detta.

Jag ser som sagt framför mig att matkravet behöver förändras. Det behöver bli enklare och mer enhetligt och förutsägbart än vad det är i dag, för i dag är det inte ändamålsenligt. Däremot är det klart att det finns argument för att ha ett matkrav, och utredningen redogör för dessa. Sedan kan man värdera argumenten på olika sätt, och det har jag respekt för.

Nu pågår ett beredningsarbete där vi tar in remissynpunkter och annat kring de här frågorna.

Anf. 35 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Jag är tacksam över att jag lyckades reta upp statsrådet så mycket att han i alla fall tog tre minuter på sig att svara den här gången, även om det fanns lite olika påhitt i hans redovisning.

Om vi ska använda den kvarvarande tiden till att säga något om gårdsförsäljning kan jag ju säga att det är tack vare Centerpartiet som vi nu kan ha en lagstiftning om gårdsförsäljning. Det var Centerpartiet som drev igenom den utredning som genomfördes under den förra mandatperioden och som låg färdig på den här regeringens bord när den tillträdde, så jag tar åt mig all ära för det.

Vi har även följdmotionerat. Vi tycker att regeringen är ängslig och kunde gå längre när det gäller gårdsförsäljning, men om ministern hade läst följdmotionen hade han sett att vi kommer att rösta för att gårdsförsäljning införs. Vi vill dock se att man går längre därefter.

Nåväl – låt oss inte fastna i gårdsförsäljningsfrågan utan gå tillbaka till matkravet. Vi har konstaterat att det är en föråldrad lagstiftning som ligger bakom matkravet. Vi har konstaterat att det tillämpas godtyckligt av kommunerna i dag. Vi har också konstaterat att det försvårar för näringslivet och att det inte har någon alkoholpolitisk påverkan.

Vad är det då som gör att ministern inte kan vara tydligare? Med all respekt för ministern tror jag knappast att det är respekten för grundlagen som gör att han inte kan förtydliga sitt ställningstagande. Jag tror snarare att det handlar om att man ännu inte är helt enig inom Tidösamarbetet.

Några företrädare för Tidöpartierna har varit tydliga och sagt att det här ska avskaffas. Moderaterna är ett sådant parti. Andra har varit mer diffusa. Kristdemokraterna har jag över huvud taget inte hört uttala sig som parti om frågan. Det är väl kanske så att man även i den här frågan, precis som när det gäller gårdsförsäljning, är splittrade inom partiet.

Mina avslutande frågor till ministern är: Var står Kristdemokraterna, och vad har regeringen egentligen för ståndpunkt i frågan om att ta bort matkravet?

Anf. 36 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag är inte det minsta uppretad. Om använd talartid är ett mått på hur uppretad man är tror jag att vi har problem, för då skulle många i den här kammaren kunna uppfattas som mycket uppretade närmast hela tiden. Det är nog bra att ha andra indikatorer på det.

Jag läser förstås Centerpartiets följdmotioner. Jag läser också intervjuer med partiledare då och då. Jag konstaterar att Centerpartiet inte tycks vilja genomföra gårdsförsäljning utan tror att det kommer att skada mikrobryggerierna och dra undan mattan för dem – jag tror det var en formulering som användes i något sammanhang.

Det är inte den bild jag har fått av Christofer Bergenblock här, utan han har varit engagerad för detta. Nu gör vi det som har efterfrågats, nämligen inför en möjlighet att parallellt med detaljhandelsmonopolet köpa med sig en liten mängd alkohol från andra ställen.

Vad gäller grundlagen tycker jag att man ska ha respekt för den. Jag refererade specifikt till frågan om beredningskravet är uppfyllt för en specifik åtgärd relaterad till matkravet eller inte. När man kommer till riksdagens kammare tycker jag att man ska ha bra svar. Har man inte det ska man inte säga något. Det pågår en beredningsprocess. Jag tycker faktiskt att man ska respektera de beredningskrav som finns när det gäller den här typen av frågeställningar. Det var det jag syftade på, inte en diskussion kring vad man tycker om matkravet i allmänhet. Det har jag redogjort för.

Vi ser problem med dagens matkrav. Vi ser att det inte är tillräckligt enhetligt och att det behöver bli enklare jämfört med hur regelverket ser ut i dag. Det är den riktning utifrån vilken regeringen arbetar. Vi får återkomma när beredningarna är avslutade och vi kan berätta mer om hur vi ser på detaljerna i detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

**§ 11 Svar på interpellationerna 2024/25:447, 450, 462, 488 och 498
om statlig service i hela landet**

Anf. 37 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Louise Thunström har frågat mig hur jag avser att säkerställa att invånare i hela landet fortsatt har tillgång till statlig service.

Vidare har Aida Birinxhiku frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att medborgarna i hela landet, inklusive i Falkenbergs kommun, har fortsatt tillgång till statlig service.

Därutöver har Peder Björk frågat mig om jag anser att Statens servicecenters val av det totala antalet servicekontor att stänga ned är rimligt och, om inte, om jag avser att lyfta frågan i min myndighetsdialog med Statens servicecenter, om jag anser att de servicekontor som av myndigheten pekats ut för nedläggning ligger i linje med de ambitioner och den viljeinriktning som regeringen har för statlig service och, om inte, om jag avser att lyfta frågan i min myndighetsdialog med Statens servicecenter samt om jag avser att ta initiativ till en uppföljning av effekterna av de nedlagda kontoren under 2025.

Heléne Björklund har därtill frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att äldre och personer med funktionsnedsättning även i fortsättningen ska kunna få hjälp och stöd för att komma i kontakt med statliga myndigheter samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att de personer som saknar tillgång till digitala lösningar inte ska drabbas negativt av nedläggningen av servicekontoret i Karlshamn.

Slutligen har Niklas Karlsson frågat mig om jag anser att de servicekontor som av myndigheten pekats ut för nedläggning ligger i linje med de ambitioner regeringen har för statlig närvaro och service samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att medborgarna i hela landet, inklusive i Landskrona, har fortsatt tillgång till statlig service.

I takt med att antalet servicekontor byggts ut har inte antalet besökare ökat i samma utsträckning. Mot denna bakgrund behöver verksamheten anpassas och effektiviseras, eftersom varje skattekrona ska användas så klokt som möjligt. Det kommer fortsatt att finnas ett stort antal servicekontor runt om i hela landet, även om resvägen till närmaste fasta servicekontor kommer att bli längre för vissa personer.

Statens servicecenter arbetar samtidigt med att utveckla mer mobila och flexibla kontorslösningar för att på ett enkelt och smidigt sätt kunna komma närmare medborgarna på fler ställen. Detta är en utveckling som jag följer med extra stort intresse.

Mot bakgrund av Riksrevisionens rekommendationer har regeringen valt att ge Statens servicecenter större utrymme att avgöra servicekontorens organisering och vilka kontor som kan komma att vara föremål för avveckling. Detta ligger i linje med vad som gäller för statsförvaltningen i stort och främjar en mer effektiv statsförvaltning.

Regeringen har även gett Statens servicecenter ett uppdrag att ta fram en plan för ny organisering av servicekontorsnätet som också angav vissa övergripande ingångsvärden för verksamhetens geografiska spridning. Jag har fullt förtroende för myndighetens hantering av uppdraget utifrån de ramar och ingångsvärden som den har fått.

I slutredovisningen av uppdraget ska Statens servicecenter bland annat redogöra för konsekvenserna för tillgängligheten till statlig service i olika

typer av geografiska områden, och myndigheten ska hålla Regeringskansliet informerat under uppdragets genomförande. Regeringen har därmed verktyg för att följa upp effekterna av kontorsavvecklingen inom ramen för uppdragsredovisningen och den löpande myndighetsstyrningen.

Regeringen anser alltjämt att servicekontoren är en viktig verksamhet för att erbjuda personlig service från statliga myndigheter. Servicekontor ska fortsatt finnas i hela landet för att tillgodose enskildas behov av lokal statlig service inom rimligt avstånd.

Anf. 38 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Bor du i en stad är service något du oftast kan ta för givet. Allt du behöver finns inom räckhåll: specialiserad sjukvård, skolor och förskolor med olika profiler och ett myller av kultur, aktiviteter, butiker och restauranger. Men ju längre man rör sig från de större städerna, desto glesare blir det nät av service som gör vår vardag trygg.

En liten stad har fortfarande en vårdcentral, men kanske ingen akutmottagning. Skolan finns kvar, men inte alternativen. Butikerna blir färre, liksom utbudet av kultur, fritidsaktiviteter och utbildningsmöjligheter.

Åker vi ytterligare en bit bort är vägarna gropigare, matbutiken stängd, bensinmacken igenväxt och lampan släckt i studieförbundets lokaler. Den som behöver träffa en läkare får åka långt. Den som behöver ordna ett pass eller få hjälp av Försäkringskassan måste ta sig till en större stad. Den som inte har internet eller klarar att hantera bank-id hamnar i en återvändsgränd. Den som ringt efter polisen kan inte vara säker på att de kommer.

Det här är resultatet av en politik som i decennier har centraliserat servicen till storstädernas innerkärnor. Det är en utveckling där staden blivit normen för hur vi förväntas vilja leva våra liv. Där finns framtiden, valfriheten, utbildningarna och karriärmöjligheterna.

En gång i tiden, för länge sedan, fanns en annan idé om hur Sverige skulle fungera. Under folkhemmets uppbyggnad var tanken att staten skulle finnas närvarande överallt. Skolor byggdes, idrottsplatser anlades och vårdcentraler öppnades även i mindre samhällen. Staten var aktiv i hela landet, inte bara där det var mest lönsamt. I dag möter den som bor utanför stadens gränser helt andra signaler. Skolorna läggs ned. Kommunerna tvingas prioritera bort allt utom det mest grundläggande. Bussarna går alltmer sällan. Myndigheterna flyttar. Till slut är budskapet tydligt: Här satsas det inte längre.

När nu en fjärdedel av de relativt nyöppnade servicekontoren dessutom försvinner blir det svårare – för vissa helt omöjligt – att få hjälp med nödvändiga myndighetsärenden.

Fru talman! Jag har intresserat mig för de här frågorna under ganska lång tid. Jag har nämligen sett vad det leder till ute i våra landsbygder när staten försvinner. Det leder till en känsla av exkludering. Den känslan leder till misstroende. Det leder till att man om man bor på Sveriges landsbygd faktiskt rättmätigt kan ställa sig frågan: Vad får jag egentligen för skattepengarna?

Den socialdemokratiska regeringen visade dock en vilja till rejäl ambitionshöjning genom att öka den statliga närvaron i hela landet. Under fem års tid öppnade 148 servicekontor. Före valet 2022 lovade den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna att hela landet skulle leva. Nu

ser vi vad det löftet var värt. En fjärdedel av alla kontor försvinner när budgeten bantas med 150 miljoner kronor.

Två av dessa kontor ligger hemma i min valkrets, i Lysekil och i Åmål. För Åmåls del innebär detta att hela Dalsland, ett helt landskap, nu står utan statlig service. Jag vill därför fråga statsrådet vart de människor som sammanlagt besökte Statens servicekontor i Åmål 3 754 gånger förra året nu ska vända sig.
(Applåder)

Anf. 39 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Även servicekontoret i min hemkommun Falkenberg riskerar nedläggning efter regeringens besparingar. Därför vill också jag ställa frågor till statsrådet om grunderna för regeringens nedskärningar.

Många i Falkenberg har svårt att förstå varför regeringen nu monterar ned en välfungerande och uppskattad samhällsservice som säkerställer att invånarna får det stöd som de har rätt till. Det gäller särskilt mot bakgrund av att antalet besökare bara har ökat de senaste åren. Under 2024 uppgick antalet besök till nästan 12 000, och över 14 000 ärenden hanterades.

En annan relevant fråga i sammanhanget är varför det här ska ske i den enda region i landet som fortfarande saknar ett huvudkontor för en statlig myndighet, trots att Halland är en av landets snabbast växande regioner. Det finns en oro för hur det kommer att bli med de andra servicekontoren i mitt hemlän Halland, särskilt det i Laholm som invigdes så sent som 2022. I Hylte kommun finns dessutom inte ens något servicekontor, trots att behovet är större än på väldigt länge.

Regeringen borde fokusera på att öka den statliga närvaron och servicen i Halland, inte montera ned den. Det är vad regeringen gör just nu: Man monterar ned de senaste fem årens utbyggnad av statlig service i hela landet, en utbyggnad som genomfördes av den tidigare, socialdemokratiskt ledda, regeringen. Det här är en nedmontering som statsrådet dessutom inte verkar vilja ta något ansvar för.

Fru talman! Enligt statsrådet handlar det om att varje skattekrona ska användas så klokt som möjligt. Men hur klokt är det egentligen att skära ned på en fungerande statlig service i hela landet för att kunna finansiera skattesänkningar för dem som tjänar mest? Hur klokt är det egentligen att göra en sådan prioritering när arbetslösheten i landet når nya rekordnivåer?

Arbetslösheten i landet är rekordhög, och Halland utgör inget undantag. I Hylte har två stora varsel bara under den senaste veckan lett till att totalt 85 personer riskerar att mista sitt jobb – i en kommun med 10 000 invånare.

När arbetslösheten är rekordhög, när konkurserna är rekordmånga och oron stor väljer regeringen att bedriva en politik som innebär att staten drar sig tillbaka och att det utanförskap som redan finns cementeras, särskilt för dem som inte kan hantera olika myndighetsärenden digitalt.

Fru talman! Att statsrådet ser detta som en klok prioritering tyder antingen på en ovilja eller på en oförmåga att se de konsekvenser som nedskärningarna leder till. Det gäller inte bara för den statliga närvaron och servicen utan också för tilliten, för sammanhållningen och för att hela landet ska leva – eller som Kristdemokraterna brukar säga: för att hela landet ska fungera.

Hur ska hela landet fungera om den statliga servicen inte gör det? Är det nedläggningspolitik som ska spegla regeringens ambitioner på området?

(Applåder)

Prot. 2024/25:84

14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 40 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! När detta år började fanns det 148 servicekontor runt om i hela landet. Men nu plockas skyltarna ned, och dörrarna stängs igen och låses. SD-regeringen har bestämt att en fjärdedel av Sveriges servicekontor helt enkelt ska upphöra de närmaste åren. Det innebär också att den lokala närvaron av statlig service från bland annat Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket inte kommer att finnas kvar på dessa orter. Möjligheten till personlig fysisk service kommer att tas bort runt om i landet. Anledningen till detta är att statsrådet Slottner och resten av den SD-regering som han ingår i har bestämt sig för att spara 150 miljoner kronor. Då måste dessa kontor läggas ned.

En uppenbar konsekvens blir att många fler människor i landet inte kommer att ha tillgång till lokal statlig service. De kommer inte att kunna gå till ett kontor på nära avstånd och på plats få hjälp av en fysisk person när de känner att de behöver det. Den andra konsekvensen, fru talman, är att regeringen också skickar en signal om att det inte är viktigt med statlig närvaro och service i hela landet. Detta är skadligt, för det skickar en signal om att sammanhållning i hela landet inte är viktigt, vilket på sikt riskerar att underminera tilliten till det offentliga, till staten och till det gemensamma samhället.

När jag tog del av statsrådets interpellationssvar tyckte jag mig höra ett påtagligt nöjt statsråd. Det finns ingen kritik, och han ser uppenbarligen heller ingen anledning till självvrannsakan, vare sig i fråga om omfattningen av de nedskärningar som görs eller när det gäller valet av de kontor som regeringen har tvingat myndigheten att själv peka ut.

I svaret, fru talman, hänvisar statsrådet dessutom till en uppföljning och återrapport. Statsrådet glömmer dock att berätta att återrapporteringen ska ske den 1 oktober 2026, det vill säga efter nästa val. Vore det inte lämpligt att man redan nu, efter det första året av nedläggningar, tittar på konsekvenserna?

Kan inte statsrådet och regeringen tänka sig att göra en uppföljning direkt för att se vilka konsekvenser som har följt på de nedläggningar som sker redan i år?

(Applåder)

Anf. 41 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Nedläggningen av de statliga servicekontoren kommer av ett beslut av Sverigedemokraterna och regeringen. Det har fattats i en tid när arbetslösheten fullständigt skenar i Sverige. Vi har nu den högsta arbetslösheten sedan vi började mäta den i det här landet. Det är inte oviktigt när vi diskuterar denna fråga.

Men kanske ännu viktigare är att regeringen och Sverigedemokraterna tar detta beslut i en tid när misstron, utanförskapet, misstänksamheten mot beslutsfattare och känslan av att ingen ser och lyssnar ökar, inte minst i våra mindre samhällen, och jag är personligen rädd för att detta beslut

kommer att öka den känslan ytterligare. Detta stärker inte samhällskontraktet utan skadar det. Om vi vill bygga starka samhällen måste vi förstå att vi behöver ha en dialog med människor och att vi måste jobba med tilliten och respekten.

I detta fall handlar det om att staten ska vara närvarande för alla människor oavsett var i landet de bor och oavsett vilka förutsättningar de har. Nu ser vi i stället hur servicen minskar och statliga myndigheter lämnar våra mindre samhällen. Hemma i Blekinge har Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, tingsrätten, polisen, Skatteverket, ja, de flesta myndigheter, lämnat de små kommunerna.

Den socialdemokratiska regeringen kompenserade för detta genom att bygga ut antalet statliga servicekontor. Det handlade om att förenkla kontakten med staten och öka den statliga närvaron i hela landet. Resultatet visar att den statliga närvaron också har blivit tydligare och mer påtaglig. Myndighetskontakterna har förenklats och tillgängligheten ökat.

Men med ett enda klubbslag har nu de senaste fem årens utbyggnad raserats, och en fjärdedel av kontoren läggs ned.

Fru talman och statsrådet Slottner! Låt mig säga något om Karlshamns kommun. Karlshamn är en charmig liten kuststad med en stark närvaro av industri. Kommunen är mest känd för sin export av musik och sprit, så jag tror att statsrådet förstår att det är en väldigt trevlig kommun. Den lokala identiteten är stark hos invånarna. Staden har ett stort och levande torg där människor samlas, och det är väldigt trevligt att komma dit. Invånarna har dock byggt sin framtid på att det ska finnas samverkan och tillit, och då är närvaron av ett statligt servicekontor en resurs. För mig är det viktigt att också den som har en funktionsnedsättning eller andra problem med digitaliseringen har tillgång till dessa kontor.

Statsrådet! Vart ska de tusentals människorna i Karlshamn ta vägen när servicekontoret försvinner? Hur ska statsrådet säkerställa att även Karlshamn har tillgång till statlig service?

Anf. 42 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Interpellationen om nedläggning av servicekontoret i Landskrona handlar inte i huvudsak om just Landskrona utan snarare om synen på hur man bygger ett samhälle starkt. Tillit och respekt är avgörande. Det handlar om tilliten till myndigheter och samhällsservice och att staten är närvarande för de medborgare den ska tjäna. Respekten handlar om att visa att oavsett var i landet man bor och vilka förutsättningar man har finns samhället här för alla.

Utifrån detta perspektiv blir Landskrona ett exempel av flera. Under lång tid har vi Landskronabor sett hur samhället har dragit sig tillbaka. Tingsrätten, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har alla lagt ned sina verksamheter och finns nu i andra kommuner. Denna utveckling har inte bara drabbat Landskrona utan många orter runt om i hela vårt land, vilket de övriga interpellationerna i denna debatt är ett bevis för.

Till detta kan vi lägga den långtgående digitaliseringen. Människor förväntas använda datorer i stället för att ges möjlighet till personliga möten. Statens servicecenter har här spelat en viktig roll för att bygga tillit och visa respekt. När de statliga servicecentren en gång kom till handlade det om att förenkla kontakten med staten, öka närvaron i hela landet och öka

tillgängligheten. Resultatet visar att detta uppfylldes. Den statliga närvaron har ökat i hela landet genom inrättandet av servicecenter. Myndighetskontakterna har förenklats och tillgängligheten ökat.

En nedskärning på servicekontoren går emot hela idén om ökad tillgänglighet och fysiska möten. Slutsatsen är att detta inte går ihop. Syfte och beslut passar inte ihop. Minskningen av antalet kontor innebär minskad närhet. Om målet är att finnas nära medborgarna innebär färre kontor att många måste resa längre för att få hjälp, vilket går emot grundtanken om tillgänglighet. Det personliga mötet försvåras. Om servicen ska bygga på fysiska möten och tillgången på fysiska kontor minskar blir det en uppenbar motsättning mellan syfte och beslut.

Som lök på den borgerliga laxen kan vi lägga den ökade arbetslösheten, som skapar oro. Budskapet från Sveriges regering till oss i Landskrona och alla andra som drabbas av beslutet att servicekontor ska läggas ned runt om i hela vårt land är: Vi ser er inte, vi hör er inte och, kanske till och med, vi bryr oss inte.

Statsrådet är fortfarande svaret skyldig. Hur ska regeringen och statsrådet säkerställa att medborgare i hela landet, inklusive Landskrona, har fortsatt tillgång till statlig service?

(Applåder)

Anf. 43 AGNETA NILSSON (S):

Herr talman! Tanken med Statens servicecenter är att ha statlig närvaro i hela landet. Man ska smidigt och enkelt kunna besöka kontoren för att få hjälp med kontakter med statliga myndigheter. Detta fungerar i dagsläget väl. På Statens servicecenters hemsida kan man läsa att nöjdheten är hög. Man blir väl bemött och får den hjälp man behöver inom rimlig tid. Denna goda kvalitet på statlig service visar att den förra regeringens stora utbyggnad av nya kontor runt om i Sverige har gett bra resultat.

Denna satsning kommer dock att raderas ut av regeringen och Sverigedemokraterna. Avvecklingen av kontor har redan påbörjats, och fler står på tur. Myndigheten bedömer att man måste avveckla 35 kontor de närmaste tre åren för att klara av regeringens anslagsneddragning på 150 miljoner.

Ett av dessa kontor ligger i min hemkommun Eslöv. Där planeras det för en nedläggning 2026. De som bor i Eslöv kan i dag använda servicekontoret för att få hjälp med ärenden till Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Denna lokala kontakt betyder mycket för den enskilda person som inte är van vid eller inte har tillgång till digitala verktyg.

Jag träffade en äldre kvinna i förra veckan som var orolig för att hon framöver inte ska kunna få stöd i sina pensionsärenden lika enkelt som i dag. Hon saknar bank-id, och läggs kontoret i Eslöv ned måste hon ta tåget till ett kontor i en kommun längre bort. Det kommer alltså att ta längre tid och bli dyrare för henne.

En annan oro hon kände var att hon inte skulle hitta till kontoret eftersom det ligger i en större stad. Och hon är bara en av alla jag har pratat med som kommer att beröras. Jag har träffat personer som behöver hjälp av Arbetsförmedlingen, framför allt nu när arbetslösheten är över 8 procent i vår kommun.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Att låta servicekontoret i Eslöv, som redan i dag har för begränsade öppettider, läggas ned rimmar väldigt illa med den verklighet jag möter i samtal med människor där hemma. Människor som inte har tillgång till digitala verktyg ska inte straffas för att de behöver personlig hjälp och vägledning, vilket kommer att ske när kontoren läggs ned.

Jag undrar därför: Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att kommuner som drabbas av nedläggning, såsom Eslöv, i fortsättningen ska få tillgång till statlig service så att människor inte behöver känna denna oro? (Applåder)

Anf. 44 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag vill tacka alla mina kollegor som tagit initiativet till denna viktiga och angelägna debatt med anledning av regeringens drastiska nedskärningar på Statens servicecenter.

I Sverige har vi en lång tradition av att invånarna har ett högt förtroende för våra offentliga institutioner och myndigheter. Det är mycket tack vare att dessa under lång tid har levererat bra och trygga tjänster samtidigt som de haft god tillgänglighet gentemot medborgare i hela landet.

Över tid har denna tillgänglighet förändrats, tyvärr till det sämre. Det finns i stora delar av vårt land hål i den statliga servicen, där medborgare har på tok för långt till närmaste statlig service, vilket får konsekvenser för både individer och samhället.

Många av de människor som drabbas av den försämrade servicen i vårt land hör till de mest utsatta. Det handlar om människor som blivit av med sitt arbete, mycket på grund av regeringens bristande arbetsmarknadspolitik. De har kanske hamnat i långtidsarbetslöshet och riskerar på så sätt att hamna i långvarigt utanförskap. En annan grupp som kan drabbas är de många sjukskrivna i vårt land, som kanske behöver göra anspråk på sjukpenning men som nu får betydligt längre till den statliga servicen.

Herr talman! Många av de människor som behöver komma i kontakt med de statliga myndigheterna hänvisas till olika former av digitala plattformar. De digitala plattformarna fungerar väldigt väl för många människor i det här landet, men vi har en förhållandevis stor grupp människor som de inte fungerar lika bra för. Det kan handla om människor med språksvårigheter, bristande digitala kunskaper eller olika former av funktionsnedsättningar.

För att täppa till glappet i den statliga servicen tog den förra, socialdemokratiskt ledda regeringen det goda initiativet att bygga ut den statliga servicen på många orter i vårt land. Det var ett mycket klokt initiativ som har lett till att många människor fått betydligt bättre tillgång till den statliga servicen.

Därför är det med viss förfäran som jag i lokaltidning efter lokaltidning kan läsa att servicecenter efter servicecenter kommer att läggas ned. Det kommer att försämra den lokala närvaron för staten, och vanligt folks förtroende för de statliga institutionerna och den statliga verksamheten kommer att skadas.

I min egen valkrets, den norra valkretsen i Västsverige, är det två servicekontor, både i Lysekil och i Åmål, som ska läggas ned inom kort. Det är ett riktigt dåligt besked för människor i norra Bohuslän och Dalsland, som kommer att få lägre tillgång till den statliga servicen och svårare att få livet att gå ihop.

I en av kommunerna i den nordliga delen av min valkrets kommer man att få resa i flera timmar för att kunna göra ett simpelt besök på ett statligt servicecenter och få hjälp med exempelvis sitt anspråk på sjukpenning.

Om vi tittar på enbart Dalsland, herr talman, ser vi hur staten drar sig tillbaka och den statliga servicen minskar. När det sista statliga servicekontoret i landskapet nu läggs ned blir det ett landskap utan öppen statlig service för medborgarna i hela fem kommuner. Det tycker jag är klart underkänt i betyg.

Herr talman! Vi socialdemokrater tycker att det här är bedrövligt. Vi hade behövt stärka den statliga närvaron i hela landet, inte försvaga den. I tider med en massarbetslöshet på över 10 procent och många sjukskrivna i vårt land skulle vi behöva en stat som faktiskt tar ansvar och ser till att finnas i hela landet. Vi har behov av ett starkare samhälle, men det får vi inte genom det som regeringen gör just nu.

Jag vill därför ta tillfället i akt och fråga statsrådet hur han motiverar de massiva nedskärningarna i den statliga servicen ute i bygderna – nedskärningar som är så pass hårda att hela landskap blir utan statlig service. (Applåder)

Anf. 45 MATS WIKING (S):

Herr talman! Det som en gång präglade vårt Sverige var att det fanns en tillgänglighet till service och handel i hela vårt avlånga land. Jag minns ett 80-tal där affären, posten, busslinjen, apoteket, banken, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Försäkringskassan var tillgängliga även i de små samhällena.

I det lilla samhället Slite på norra Gotland fanns allt det där. Nu finns bara livsmedelsaffären, Systembolaget och Apoteket kvar. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och banken har sedan länge flyttat ut.

Herr talman! Så ser det ut i många små kommuner i vårt avlånga land. Detta kan vi tydligt se i dag när vi debatterar nedläggningar av servicekontor.

Vi politiker talar ofta om att hela landet ska leva. En del partier tror att sänkt bensinpris ska rädda landsbygden. Och visst kan sänkt bensinpris vara en hjälp när servicen ligger tio mil bort, men ska människor behöva åka tio mil för att få hjälp av en handläggare på Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan?

Staten har redan, genom M:s och KD:s budget, som vann majoritet i kammaren 2019, varit tvungen att lägga ned över 130 av Arbetsförmedlingens kontor och minska antalet anställda med över 3 000 personer. För att kunna ha kvar bra service på landsbygden och en viss anständighet när det gäller statlig närvaro i hela landet införde den socialdemokratiska regeringen statliga servicekontor.

Herr talman! Tanken var att bygga ut och växla upp till servicekontor i alla landsdelar i vårt land. Vi socialdemokrater kom en bit på vägen när vi satt i regeringsställning, men nu verkar regeringen vilja riva upp det som en socialdemokratisk regering började bygga.

Herr talman! Med regeringens förslag kommer budgeten för servicekontoren att minska med 150 miljoner kronor, vilket bland annat kommer att leda till nedläggning av 35 servicekontor i hela landet.

I min valkrets kommer servicekontoren i Lysekil och Åmål att läggas ned. För Åmåls och Lysekils invånare har servicekontoren spelat en viktig roll. Åmål har sedan tidigare haft en rekordhög arbetslöshet, men tack vare ett nära och effektivt samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunen lyckades man halvera arbetslösheten. Genom att Arbetsförmedlingen har varit på plats har man kunnat ge rätt stöd till arbetssökande och möta arbetsgivarnas behov. Nu är det stor risk att samarbetet försvinner när Arbetsförmedlingen och Statens servicekontor läggs ned i Åmål.

Herr talman! För Lysekil i Bohuslän innebär detta att invånarna måste resa till Uddevalla eller Göteborg för att besöka närmaste servicekontor. Det är över tio mil till Göteborg. Detta drabbar särskilt äldre personer samt personer med funktionsnedsättning och personer utan digital vana, som kan ha svårt att hantera sina ärenden på distans. De som är beroende av personlig hjälp riskerar att få försämrad service och längre handläggningstider om de tvingas sköta sina ärenden på egen hand.

Jag vill därför fråga statsrådet: Vilken politik har regeringen för att se till att statlig samhällsservice finns tillgänglig i hela landet?
(Applåder)

Anf. 46 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Till ledamoten Peder Björk, som felaktigt påstår att jag som statsråd ingår i en SD-regering, vill jag säga att det är lögn. Jag ingår inte i någon SD-regering, utan jag ingår i en regering där Sverigedemokraterna inte sitter.

Det är Moderaterna som leder regeringen i form av en statsminister. Det är en regering som består av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Sedan har vi ett parlamentariskt samarbete med Sverigedemokraterna för att få majoritet i kammaren i den demokrati vi lever i.

Att Socialdemokraterna behövde samarbeta med partier i denna kammarperiod under den förra mandatperioden för att få igenom sin politik innebär inte att den regeringen var en V-regering, utan det är så demokrati fungerar. Jag ingår alltså inte i en SD-regering, utan jag ingår i en borgerlig regering bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Så till sakfrågan och då först och främst detta att man får det att låta som att det inte går att få någon hjälp.

Det är i dag ungefär hälften av Sveriges kommuner som saknar ett statligt servicekontor, och de kommer att bli något fler de närmaste åren. Det låter som att om man bor i en kommun där det saknas ett fysiskt statligt servicekontor kan man inte få någon hjälp om man är arbetslös eller i behov av sjukpenning eller annan statlig service.

Jag tycker att vi måste rätta till de här felaktigheterna, för det går visst att få hjälp. En del kommer att få lite längre till ett fysiskt statligt servicekontor; det är helt rätt. Det kan inte jag stå här och förneka för det är ju effekten av detta. Men det går att få hjälp. En del kommer att få lite längre, men man kommer att kunna ha kontakt med ett fysiskt servicekontor.

När det gäller de arbetslösa är ett av argumenten att arbetslösheten är stor. Var ska man nu få hjälp någonstans?

Nästan alla som i dag har ett jobb i Sverige använder digitala verktyg i sitt arbete. Det är i dag svårt att jobba och fungera på arbetsmarknaden om man är helt digitalt utanför, och i princip alla arbetsföra människor har i

dag ett bank-id eller någon annan elektronisk identifikation, det vill säga att man kan hantera digitala tjänster på ett bra sätt.

Det här kommer från att Riksrevisionen har granskat servicekontoren och sett att antalet besök inte har matchats med utbyggnaden. Varje besök har alltså blivit dyrare och dyrare, bland annat på grund av att svenska folket blir alltmer digitalt och att myndigheterna erbjuder allt bättre digitala tjänster.

Hjälp kommer man alltså att kunna få. En del kommer att få något längre till ett fysiskt kontor. Men det ligger också i uppdraget att titta mer på flexibla och mobila kontorslösningar, vilket jag också tycker är intressant. Myndigheten tittar på det för att faktiskt kunna erbjuda bättre service.

Enligt myndighetens plan kommer vi inom några år att gå tillbaka till det antal servicekontor som fanns 2019, det vill säga 113 kontor. Med tanke på den ton som har rått i debatten kan man ju undra om Sverige var helt söndertrasat före 2019 vad gällde tillgången till staten och statlig service. Var det så illa 2019, då vi hade 113 kontor? Det är där planen från myndigheten är att vi kommer att landa.

Nu är min tid ute, så jag får återkomma med återstående punkter i nästa inlägg.

Anf. 47 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! ”Vi är många som bor i det svenska hjärtlandet, i våra småstäder och på landsbygden. Faktum är att bara var tredje svensk bor i stads- eller storstadsområden. Ändå är hjärtlandets perspektiv märkligt frånvarande i debatten. – – – Hjärtlandet ska inte läggas i träda. Inte om vi Kristdemokrater får bestämma. Vi ser det svenska hjärtlandet. Och vi kommer att kämpa för det. För att hela Sverige ska fungera.”

Herr talman! Det här är ett citat från en debattartikel som publicerades i flera svenska tidningar runt om i landet 2021, undertecknad av bland andra statsrådets partikollegor Ebba Busch och Peter Kullgren. Det är sorgligt att nu behöva konstatera att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna sviker just det här löftet som man en gång gav.

Statsrådet har vid flera tillfällen i olika debatter meddelat att statens pengar ska användas så klokt som möjligt, och det finns ingen som har någon annan åsikt än just den. Däremot har vi uppenbara åsiktsskillnader i den här kammaren om vad som är ett effektivt och klokt hanterande av våra skattepengar, för statlig närvaro i hela landet kommer inte av sig själv. Det är en fråga om politisk vilja och politiska prioriteringar. Det är en politisk prioritering som inte har effektivitet som överordnat mål utan som ser andra värden. Det är en insikt att om man på allvar vill bygga samhällen är tillit helt avgörande – tillit och förtroende för staten och för myndigheter.

Det är viktigt för oss människor att känna att samhällsservicen finns där när vi behöver den. Den statliga servicen ska ju vara en del av vårt gemensamma samhällskontrakt. Den bygger upp människors förtroende, men den ger också legitimitet åt myndighetsutövningen. Dessutom och kanske viktigast av allt visar den på en politisk vilja att ge människor likvärdiga möjligheter till service var de än bor i landet och vilka förmågor de än har.

Herr talman! Den statliga närvaron är också viktig för vår nationella beredskap. En stark lokal närvaro av myndigheter och institutioner bidrar

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

till att upprätthålla samhällets funktioner i krissituationer. Vi såg det under pandemin. Vi ser det nu i oroliga tider i vår omvärld. Och vi vet att när myndigheter och samhällsfunktioner monteras ned eller centraliseras blir det svårare att hantera framtida kriser. När samhällets närvaro minskar på landsbygden, exempelvis genom nedläggning av statens servicekontor och av studieförbund och andra institutioner, försvagas inte bara den lokala servicen utan även vår beredskap.

Och vem tar vid nu när staten försvinner? Lämpas det här över på kommuner som redan har det ekonomiskt tufft? Fackförbundet DIK larmar nämligen om risken att bibliotekarier nu kommer att få en allt större börda med att hjälpa människor med myndighetsärenden där servicekontoren försvinner.

Min andra fråga till statsrådet blir därför hur regeringen avser att säkerställa att den statliga närvaron på landsbygden bibehålls och därmed upprätthåller vår nationella beredskap. Och har regeringen tagit i beaktande den eventuellt ökade bördan för kommuner?
(Applåder)

Anf. 48 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret!

Regeringen och Sverigedemokraterna kan prata hur mycket de vill om att hela landet ska leva, men det hjälper inte särskilt mycket när resultatet av den förda politiken är något helt annat.

Det hjälper inte Falkenberg, där servicekontoret nu ska läggas ned. Det hjälper inte Laholm, som löper risk att stå näst på tur. Det hjälper definitivt inte Hylte, som har högst arbetslöshet i länet och där totalt 85 personer har varslats bara den senaste veckan.

När arbetslösheten ökar, när konkurserna är rekordmånga och när vi ser ett växande behov av statlig service och närvaro väljer den här regeringen att dra sig tillbaka. Det är konsekvenserna av regeringens politik.

Herr talman! Regeringen och Sverigedemokraterna pratar väldigt gärna om att ställa hårdare krav, tuffare krav, på människor. Samtidigt gör man det nu svårare för dem att göra rätt för sig, för det är resultatet av de här nedskärningarna. Det blir mindre stöd för dem som behöver det mest och svårare för dem som redan har det svårt.

Det här vet givetvis statsrådet också, för det var inte länge sedan han i en tidigare interpellationsdebatt framförde att det var en väldigt bra åtgärd att servicekontoren byggdes ut under den tidigare, socialdemokratiskt ledda regeringen och att det finns potential att utveckla kontoren ännu mer. Men det regeringen gör just nu är ju inte att utveckla servicekontoren. Det är att avveckla ett efter ett.

Jag har full förståelse för att det är många frågor och ont om tid i den här debatten, men när svaren från statsrådet uteblir är det svårt att dra någon annan slutsats än att det här inte handlar så mycket om servicekontoren i sig utan mer om att regeringen måste finansiera miljarder i skattesänkningar för dem som tjänar mest.

Jag tycker att statsrådet åtminstone kan ta ansvar för det i den här debatten och vara uppriktig med det. Det borde vara det minsta man kan begära när regeringen nu raderar de senaste fem årens utbyggnad av statlig service och när den inte kan presentera några underlag för det. Det hänger ju inte ihop med hur kostnaden har sett ut per besök eller per hanterat ären-

de – särskilt inte för servicekontoret i Falkenberg, där antalet besökare och antalet hanterade ärenden bara har ökat de senaste åren.

Jag väntar fortfarande på svar på mina frågor, herr talman.
(Applåder)

Anf. 49 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Statsrådet har i tidigare debatter och även i svaret på de interpellationer som nu debatteras hänvisat till effektivitet och att man måste hushålla med statens resurser. Han säger i interpellationssvaret att antalet besök inte har ökat i samma takt som servicekontoren byggts ut, men själva poängen med den socialdemokratiska regeringens utbyggnad av servicekontor var ju att etablera statlig service runt om i landet och på orter som inte har haft statlig service. Befolkningsunderlaget är inte lika stort där som i storstäderna eller i större kommuner. Det är klart att antalet besökare då inte kan öka i samma takt som kontoren byggs ut.

Alldeles nyss sa statsrådet dessutom att kostnaderna för den service som ges ökar. Det är fel, herr talman! Kostnaden per ärende på statens servicekontor har minskat de senaste åren. Myndigheten har gjort ett jättebra jobb och sett till att ärendekostnaden har minskat i takt med att allt fler har hittat till dessa servicekontor för att få ta del av statlig service lokalt och fysiskt i ett kontor där man kan träffa en människa.

Om det nu är så att effektivitet är statsrådets drivkraft när man lägger ned servicekontor runt om i landet är det fullständigt ologiskt att statsrådet samtidigt försvarar den prioritering statsrådet har tvingat myndigheten att göra. Det är nämligen så att servicekontoret i Nordstan i Göteborg hade 66 000 besökare förra året. Servicekontoret i Landskrona hade 22 000 besökare, och servicekontoret i Norrköping city hade 48 000 besökare. Det är dessa kontor statsrådet står här i kammaren och försvarar att man ska lägga ned på grund av något slags påhittat intresse för effektivitet.

Nej, herr talman, detta handlar inte om effektivitet. Det här handlar om att regeringen behöver hitta sätt att spara pengar för att kunna sänka skatten för dem som har det allra bäst och för dem som tjänar allra mest. Jag undrar över framtiden, när det ska göras nya skattesänkningar av den här regeringen. Vad är det då för statlig service det ska sparas på? Är det ytterligare 35 servicekontor som ska läggas ned runt om i landet, eller är det så att Skatteverkets samlade verksamhet helt och hållet ska centraliseras till Stockholm?

Det finns faktiskt en genuin undran över vilka förslag på besparingar på service runt om i hela landet den här regeringen ska lägga fram nästa gång man tänker sig att sänka skatten för dem som tjänar mest.

(Applåder)

Anf. 50 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Förra året hade kontoret i Karlshamn 11 000 besökare. Det är drygt 900 i månaden, och det är väldigt mycket för en liten ort som Karlshamn. Detta är inte bara administrativa platser, utan det är faktiskt mötesplatser som hjälper människor av kött och blod att få råd, stöd och hjälp med allt från pensioner och socialförsäkringar till frågor som handlar om invandring, rättigheter och all möjlig service – som statsrådet naturligtvis vet.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

I Blekinge har vi betydligt högre arbetslöshet än i riket Sverige. Karlshamn har också väldigt höga arbetslöshetssiffror, och i Blekinge är det väldigt stora skillnader mellan inrikes födda och utrikes födda. Jag tror till och med att det är den högsta skillnaden i Sverige. Samtidigt har vi ett jättestort kompetensförsörjningsbehov, inte minst från industrin i Blekinge, så dessa kontor kan verkligen göra skillnad för människor som inte klarar sig utan att få träffa en människa av kött och blod för att få denna hjälp. Statsrådet säger att alla är digitaliserade nu och att alla som kan arbeta är digitaliserade. Det får stå för statsrådet Slottnér, för det är inte min bild. Min bild är att väldigt många människor behöver få hjälp av en människa av kött och blod.

Jag vill också tillägga en annan viktig aspekt av den statliga servicen i våra små samhällen. Som jag sa i mitt förra inlägg har väldigt många statliga verksamheter redan lämnat. Det här är ju också en arbetsplats där människor arbetar. De tillför kommunen kompetens och nya människor som i sin tur går ut och äter lunch och konsumerar i närsamhället. Detta är också en viktig aspekt när man planerar statlig verksamhet. Det behöver finnas statlig verksamhet i hela landet för att människor ska få service och för att vi ska fördela denna kompetens.

Som statsrådet säkert vet är politik att både vilja och välja. Skillnaden blir väldigt tydlig beroende på vad man väljer och hur man prioriterar, och det har företrädarna här i talarstolen tydliggjort. Om man vill prioritera skattesänkningar för de allra rikaste blir det inte pengar kvar till service i hela landet.

Det är också så att vi kommuner utanför Stockholm och utanför de stora städerna kämpar ganska febrilt med att få det att gå ihop och att – trots tuffa tider – ge en bra service till våra invånare. Vi vill att de ska bo kvar, jobba och utbilda sig och finnas kvar i varje kommun. Då blir detta ett dråpslag. Det blir som en käftsmäll för kommunalråden, som jobbar hårt för att få verksamheten att fungera. Karlshamns moderata kommunstyrelseordförande har uttalat att han är förvånad och inte förstår varför just det kontoret ska stängas ned.

Min fråga till statsrådet är: Hur har dialogen varit med kommunledningen i Karlshamn om beslutet att stänga kontoret där?
(Applåder)

Anf. 51 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Den socialdemokratiskt ledda regeringen gjorde en omfattande utbyggnad av servicekontoren för att förenkla kontakten med statens myndigheter, öka tillgängligheten och stärka den statliga närvaron. Det var en satsning som har underlättat för människor i hela landet.

Det beslut som den borgerliga regeringen fattat och nu genomför står i bjärt kontrast till det som tidigare gjordes och som var hela syftet med Statens servicecenter. Det som nu sker är att tillgängligheten minskar och att de personliga mötena blir färre. Det ökar den geografiska ojämlikheten, för nedläggning av kontor innebär att man i stora delar av landet får sämre tillgång till offentlig service. Man måste resa längre, och det kan bli dyrt och tidskrävande. Det skapar också en ojämlikhet där stadsbor har enkel tillgång till statliga myndigheter, medan andra delar av landet får det svårare.

Dessutom är risken att vissa grupper, som äldre och funktionshindrade, exkluderas från servicen. Det försämrar stödet till äldre och digitalt ovana. Behovet av fysiska möten är stort bland människor som har det svårt med digital teknik. Digitala alternativ kan nämligen inte ersätta den trygghet och den hjälp som ett personligt möte ger.

Det skapar risk för att många människor inte får den service de faktiskt har rätt till samt risk för förlorad kvalitet i service och rättssäkerhet. Vissa ärenden kräver helt enkelt personlig kontakt för att kunna hanteras korrekt och rättssäkert. Det finns en uppenbar risk att misstagen blir fler om personer hänvisas till digitala tjänster utan stöd.

Handläggning via telefon eller chatt kan göra det svårare att förstå och lösa komplexa frågor. Människor kan undvika att söka hjälp om det känns krångligt, vilket i sin tur kan leda till uteblivna bidrag eller uteblivna rättigheter.

Färre kontor innebär längre väntetider och sämre service, vilket i sin tur innebär att risken för längre köer och sämre tillgänglighet ökar på de kvarvarande kontoren. Personalens arbetsbelastning ökar, vilket kan påverka servicen negativt. Medborgare kan tvingas vänta längre på att få hjälp.

Detta försvagar den statliga närvaron på framför allt mindre orter. Det kan i sin tur, som många av oss har påpekat i dagens interpellationsdebatt, tolkas som att staten drar sig undan från stora delar av landet, vilket minskar förtroendet för samhället och staten. Det förstärker känslan av att vissa delar av vårt land glöms bort, att vissa delar av vårt land är mindre värda och att man inte bryr sig lika mycket om vissa delar av vårt land.

Regeringen säger en sak men gör någonting helt annat. Det har vi lärt oss. Det har vi hört borgerliga företrädare för regeringen säga förut. Man visar det än en gång i handling och i de beslut man fattar.

Statsrådet sa i sitt interpellationssvar att regeringen alltjämt anser att servicekontoren är en viktig verksamhet för att erbjuda personlig service från statliga myndigheter och att de ska fortsätta finnas i hela landet för att tillgodose enskildas behov av lokal och statlig service. Det går ju inte ihop med det beslut man nu fattar.

Sverigedemokraterna och deras regering, som här och nu företräds av statsrådet Slottnér, säger: Vi ser er inte. Vi hör er inte. Vi bryr oss inte. (Applåder)

Anf. 52 AGNETA NILSSON (S):

Herr talman! Det jag har hört här i dag från mina ledamotskollegor och från statsrådet gör inte mig och de människor som bor i Eslöv mindre oroliga. Nedläggningar av statens servicekontor i bland annat Eslöv kommer ju att göra att människors förtroende för staten minskar. När servicekontoren försvinner från deras kommuner kommer de att uppfatta det som att statliga myndigheter överger dem och i stället centrerar sin verksamhet till större städer.

Kommunernas ansvar kommer att öka. Det blir större tryck på kommunal service, och belastningen kommer att bli högre på deras verksamheter. Här kommer det förmodligen att krävas mer resurser framöver. Det blir en högre kostnad som läggs på kommunerna när statens servicekontor försvinner, för det kommer att bli kommunerna som får stödja invånarna när de behöver hjälp med att kontakta statliga myndigheter.

De personer som är mest utsatta – personer med funktionsnedsättning och äldre människor som behöver servicekontorens lokala närvaro – kommer att få betala det högsta priset för denna besparing från regeringen och Sverigedemokraterna.
(Applåder)

Anf. 53 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I sitt inledande svar sa statsrådet att verksamheten i Statens servicecenter ska anpassas och vara effektiv. Jag håller givetvis med om att all statlig verksamhet ska vara effektiv; vi ska använda våra resurser på bästa möjliga sätt inom alla verksamheter. Jag anser dock att det finns andra värden än enbart en grön siffra längst ned i bokslutet. Jag tycker att det finns andra värden än bara de ekonomiska som vi som samhälle behöver se. Jag ser andra – kollektiva – nyttigheter som vi som samhälle behöver skapa.

Statsrådet sa också att nästan alla i arbetsför ålder arbetar med digitala verktyg. Det stämmer att vi har en väldigt hög grad av digitalisering och att väldigt många i Sverige kan hantera digitala verktyg. Jag vill dock påstå att det finns stora grupper i vårt samhälle som fortfarande inte gör det och som är i behov av samhällets stöd.

Jag ställer mig dessutom lite frågande till att bara rikta in sig på gruppen arbetsföra. Det finns ju många andra grupper i samhället som behöver ta hjälp av statlig service. Det finns folk som inte är i arbetsför ålder men som ändå ska deklarerat. Då är det bra om det finns statlig service. Det finns också folk som är sjuka och inte är arbetsföra. De behöver ha kontakt med Försäkringskassan, och då finns det ett behov av statlig service.

Jag tycker att vi ska vara ärliga med varför detta sker. Det här är egentligen ett resultat av att regeringen sänker skatterna för dem som tjänar allra mest. Då har man på Regeringskansliet behövt hitta platser att ta pengar från för att finansiera skattesänkningar för dem som tjänar allra mest. Invånarna i Åmål, Munkedal, Lysekil eller Färgelanda vinner inte på detta. Bara de som tjänar allra mest vinner på det.

(Applåder)

Anf. 54 MATS WIKING (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vi vet att statens servicekontor inte är samma sak som en fullvärdig arbetsförmedling eller försäkringskassa. Vi kan dock se att de servicekontor som finns i min valkrets – i Åmål och Lysekil, som har nämnts tidigare – har haft stor betydelse. Av den statistik som min kollega Louise Thunström redovisade i sin interpellation kan vi utläsa att det finns ett stort behov av statlig service på det här viset. Den har också byggts ut successivt.

Vi har en situation på landsbygden med en åldrande befolkning och hög arbetslöshet, särskilt i min valkrets i Dalsland. Det är inte bra när statens närvaro och service successivt minskar. Man kan undra hur regeringen tänker att hela landet ska leva.

Vi socialdemokrater menar att staten har ett ansvar för utvecklingen genom att man under en längre tid har satsat på storstäderna före landsbygden. Genom nedläggningarna av servicekontor tar regeringen bort en viktig möjlighet för arbetslösa, sjuka, äldre eller handikappade som behöver träffa en fysisk person för att diskutera aktuella frågor och behov.

Herr talman! Staten kan kanske inte ta ansvar för att affären har stängt eller för att skolan blivit för liten, men om det finns samhällsservice i olika former är chansen betydligt större att människor är beredda att flytta till eller bo kvar i den lilla kommunen. Om familjer flyttar in ökar även underlaget för att öppna skolan och affären.

Vi ser att långtidsarbetslösa och sjuka runt om i Sverige har haft stor nytta av servicekontor. Genom dessa har de också kunnat träffa en fysisk person och få hjälp. De här personerna har inte alltid digital kunskap för att klara denna kontakt.

Jag vill fråga statsrådet om han planerar att ytterligare minska statens service på den svenska landsbygden. Om inte, vad avser regeringen att göra för den stora grupp människor som har haft stor nytta av servicekontoren?

(Applåder)

Anf. 55 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Först och främst tycker jag att det är viktigt att säga att Statens servicecenter finns kvar som myndighet. Myndigheten kommer att ha lokala servicekontor runt om i landet. Budgetomfånget minskar en del de kommande åren, vilket kommer att innebära att en del kontor får lägga ned. Vi har dock ingen kommunarrest i det här landet; det är inte så att man måste visa upp att man bor i en viss kommun för att få besöka kontor. En del människor kommer att få lite längre till kontor, men verksamhet kommer att finnas kvar. Jag tycker därför att den panikartade stämning som vissa av inläggen gav intryck av är lite olycklig.

Det har kommit lite spridda skuror från ledamöterna. Jag ska försöka besvara det mesta under de minuter jag har.

Heléne Björklund påstod att jag sa att alla i samhället är digitaliserade, men det sa jag inte. Jonathan Svensson citerade mig däremot rätt. Jag sa att *nästan* alla är det. Jag tycker att det är väldigt stor skillnad på "alla" och "nästan alla". Jag sa det också i ett sammanhang där det inte på något sätt handlade om att negligera det digitala utanförskapet. Jag jobbar mycket med det som minister, och jag ansvarar också för digitalisering. Jag sa det i ett sammanhang där det i debatten lät som att man inte kan få någon hjälp av staten om man saknar ett fysiskt kontor där man bor. Jag tycker att det är en lite olycklig koppling.

Mina motdebattörer lyfte frågan om arbetsmarknad och arbetslösa, och då sa jag: Om du är i arbetsför ålder i dag och har ett jobb jobbar du i de allra flesta fall med någon form av digitalisering. Det är väldigt svårt att verka på arbetsmarknaden i Sverige om man inte kan hantera digitala verktyg. Den kunskapen underlättar även om man blir arbetslös och ska ha kontakt med Arbetsförmedlingen. Det var i det sammanhanget jag sa detta.

Jag kan passa på att göra reklam för Ring Digitalidag, som invigdes i veckan. Jag deltog själv och svarade på ett antal samtal. Det är Post- och telestyrelsen som driver Digitalidag numera. Dit kan man som medborgare ringa om man exempelvis behöver hjälp med att manövrera i en digital miljö – så fick jag det sagt också.

Sedan ställer bland annat Heléne Björklund och Agneta Nilsson en del frågor om vilket kontor man ska åka till i stället när ett kontor läggs ned på en viss ort. Detta är helt omöjligt för mig att svara på, som alla förstår. Men jag kan ändå exempelvis säga att de som bor i Eslöv har tillgång till

ett kontor i Lund. Det är ungefär en och en halv mil mellan Eslöv och Lund. Det är inte så att man får jätteavstånd i Skåne. I andra delar av landet blir det lite längre avstånd, och det är det redan i dag. Det är därför myndigheterna har tagit fram de här riktlinjerna, där målet är att man ska ha åtminstone ett kontor i varje så kallad FA-region, det vill säga i varje funktionellt arbetsmarknadsområde, för att garantera någon form av fysisk närhet.

Jag talade om att utveckla kontorsverksamheten. Det behöver inte alltid betyda att man ska ha fler kontor. Det kan också innebära att man utvecklar koncept, metoder och arbetssätt. Det vill jag slå ett slag för. Jag tycker inte minst att det här med flexibla och mobila kontorslösningar är väldigt intressant.

Jag fick en fråga om Karlshamn. Jag delar verkligen Heléne Björklunds bild av Karlshamn – det är en väldigt trivsamt kommun. Jag var själv där på ett kommunbesök i januari och fick ta del av detta. Det frågades vilken dialog regeringen har haft inför det här. Men det är alltså inte regeringen som beslutat att kontoret i Karlshamn ska läggas ned, utan det är något som myndigheten ansvarar för. Myndigheten har haft en dialog. En sådan för man i det samråd som sker inför eventuella nedläggningar. Det tycker jag är viktigt att säga.

Som slutkläm: Jag har tyvärr inte hunnit delta i den skattepolitiska diskussionen, som jag ändå tycker är intressant och som kom upp i många inlägg. Jag vill bara avslutningsvis säga att den statliga närvaron ökar runt om i Sverige, inte minst med anledning av utbyggnaden av rätts- och kriminalvården, vilket jag också tycker är viktigt att poängtera.

Anf. 56 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar alla som har deltagit i den här mycket viktiga debatten i dag. Orden och besluten blir stora i den här kammaren ibland, men jag är väldigt glad att vi också ägnar mycket tid åt att diskutera det som är vardagsnära för många människor i Sverige. Jag tackar också statsrådet för svaren, även om jag faktiskt inte fick ett enda svar på någon av mina frågor. Vi kanske får anledning att återkomma i den här debatten.

Statsrådet nämnde en kommun där det är ungefär en mil att åka för invånarna till närmaste kontor. Men bor man i Dalsland blir det en dagsutflykt. Om man skulle missa bussen får man vänta till nästa dag. Så ser det ut i vårt land. Jag tycker att det är viktigt att påpeka det. Det låter som att det finns en omedvetenhet om hur landet ser ut. Men nog om det!

Jag tror såklart inte att det räcker att staten öppnar servicekontor på landsbygden för att hela staten ska leva och fungera. Jag tror att det kommer att krävas många fler aktiva insatser, vilket vi kan få möjlighet att debattera vid andra tillfällen. Men vägen framåt kan definitivt inte vara det som sker nu, att man minskar den statliga närvaron i form av servicecenter, som människor aktivt kan gå och besöka för att få hjälp.

Som många har sagt i den här kammaren är det precis som att regeringen har letat i varenda byhåla efter pengar för att kunna sänka skatten för dem som tjänar allra mest i det här landet. Jag tycker att det här är futtigt och orättvist. Jag tycker faktiskt att det är obegripligt. Avslutningsvis vill jag därför vädja till statsrådet att tänka om, för det här kommer inte att bli bra.

(Applåder)

Anf. 57 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för debatten. Det lär sannolikt inte bli den sista i den här frågan.

Nedläggningen av servicekontoret i min hemkommun Falkenberg är planerad till 2026. Därför är det också min förhoppning att regeringen och statsrådet hinner tänka om innan dess. Det minsta man kan begära är, vilket min kollega Peder Björk var inne på, att regeringen genomför en tidigare uppföljning före mandatperiodens slut. Då kanske statsrådet landar i att det här inte var en så klok prioritering trots allt och att det behövs fler servicekontor och inte färre.

Herr talman! Om det är någonting som har blivit tydligt i den här debatten är det att när vi socialdemokrater får bestämma blir det fler servicekontor och inte färre. Det blir mer statlig närvaro och inte mindre. Det är också någonting som har gjort stor skillnad för invånarna i Falkenberg och i mitt hemlän Halland. Det blev tydligt under den tidigare, socialdemokratiskt ledda regeringen.

Men den här regeringen verkar ha helt andra prioriteringar. Det finns ingen politisk handlingskraft och ingen ambition att stå upp för en sådan politik. Då är statsrådet fortfarande svaret skyldig. Hur ska hela landet fungera, som Kristdemokraterna gärna pratar om, med färre servicekontor och en politik där staten drar sig tillbaka?

Jag skulle vilja uppmana statsrådet att göra den här typen av överväganden före mandatperiodens slut och komma med en tidigare uppföljning. Då har regeringen förhoppningsvis hunnit tänka om.
(Applåder)

Anf. 58 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Statsrådet och SD-regeringen har i tidigare debatter genom handling visat att det finns ett totalt ointresse för att ha statlig lokal service runt om i hela landet. Jag tycker att det är respektlöst att i debatten förminska behovet och nödvändigheten för många människor runt om i vårt land av att ha närhet till lokal service där man på plats i ett fysiskt kontor kan få hjälp av ett antal myndigheter med det man behöver.

Herr talman! Det visar på ett ointresse för svensk förvaltningspolitik när statsrådet och regeringen inte kan se vilka konsekvenser det här får för tilliten och sammanhållningen i hela vårt land. Lägg därtill att man dessutom låter Statens servicecenter få skulden för vilka kontor som läggs ned runt om i landet; själv vill man inte fatta de besluten. Statsrådet och regeringen kan säga hur mycket som helst att man värnar om den statliga servicen – den handling som man nu genomför visar på något helt annat.

Herr talman! Kristdemokraterna pratade i valrörelsen om "hjärtlandet". Då syftade man på landsbygden. Men jag tror faktiskt att man egentligen menade att Stockholm är hjärtat och resten av Sverige är landet.
(Applåder)

Anf. 59 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! Tack till statsrådet och övriga interpellanter för en bra och viktig debatt. Vi har fått fram hur viktig frågan är för oss. Även om statsrådet inte verkar hålla med har vi fått en bra dialog och en bra debatt om frågan.

Statsrådet har nu i flera av svaren sagt att det kommer att finnas statlig verksamhet. Det kommer inte att bli några jätteavstånd. Visst får människor resa lite längre, men verksamhet kommer ändå att finnas.

Jag vill ändå betona att det är försämringen för våra invånare som kommer att kännas. Det kommer att öka misstänksamheten och stärka utanförskapet och känslan av att det är ännu en verksamhet som lämnar just min kommun.

Jag vill påminna om att det är 548 dagar kvar till valet. Sedan kommer vi att ha en ny regering. Då slipper Slottner kanske att ha debatten från den horisonten.

Kristdemokraterna och Socialdemokraterna borde i stället kroka arm i den här frågan och tala om hur viktigt det är att alla medborgare i hela landet känner att samhällskontraktet fungerar.

För min del tror jag att det sedan kommer att kännas lite jobbigt att man gav upp den här frågan för lite småpengar i budgeten.

Med det tackar jag för debatten i dag.
(Applåder)

Anf. 60 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Åtta av riksdagens ledamöter har i dagens interpellationsdebatt lyft fram vikten av tillgänglighet och närvaro i hela landet därför att de tycker att det är viktigt att skapa tillit och visa respekt.

Statsrådets svar på detta är att det inte råder någon kommunarrest i det här landet. Respektlösheten känner inga gränser. Så talar bara ett statsråd vars världsbild är präglad av en tunnelbana som går en gång i minuten och där man i sämsta fall har fem minuters promenadavstånd till både samhälls- och kommersiell service.

Herr talman! I min värld är det härresande. Det är dessa intressen som den sverigedemokratiska och borgerliga regeringen nu företräder. Människor med stora tillgångar och höga inkomster ska få det bättre genom kliniskt riktade skattesänkningar till dem som redan har det gott ställt.

Vi kan nu lägga till att du inte bara ska vara höginkomsttagare i vårt land. Du ska dessutom bo i de delar av landet där det redan bor många människor i storstadsregionerna och där man har den bästa servicen.

Det är en politik för dem som har det bra och en politik för dem som har stora inkomster. Det är en politik för dem som bor i storstäder.

Resten av landet bryr man sig uppenbarligen inte om. Men ser inte de människorna, och man hör dem inte, för i vårt land råder det ingen kommunarrest. Ta dig i kragen, och pallra dig iväg!

Herr talman! I min värld är det djupt orättvist och djupt orättfärdigt, och i min värld som socialdemokrat är det djupt ovärdigt.
(Applåder)

Anf. 61 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! När det gäller det sist sagda: Snacka om att dra stora växlar på ett inlägg!

Vad jag sa var att Statens servicecenter är till för hela Sverige. Den kontorsverksamhet som finns erbjuds inte bara till de invånare som bor i just den kommunen utan också till kommuninvånare runt om. I dag är det ungefär hälften av kommunerna som har ett statligt servicekontor.

Det innebär inte att invånare i de kommuner som inte har statliga servicekontor inte är välkomna till andra kontor. Så kommer det även att vara framöver. Att säga det är inte att raljera med någon sorts stockholmskt tunnelbanesynsätt på detta.

Jag är själv från det som kallas ute i landet. Jag började mitt politiska engagemang i Kalmar kommun. Det är förvisso kanske inte landsbygd, men det är en mindre stad i Sverige. Jag vet mycket väl vad det innebär att bo utanför Stockholm.

Sedan noterar jag att vissa räknar mer än andra. Det är 548 dagar kvar till valet. Jag sitter gärna kvar på platsen och tar debatten i denna kammare därefter. Vi får väl se vad väljarna säger.

Vi ser alltid över statens utgifter. Så är det verkligen. Det var någon som sa att vi har letat i varenda byrålåda. Ja, det gör vi i en budgetförhandling.

Vi vill kunna lägga pengar på det vi vill öka utgifterna för. Det gäller inte minst rättsväsen och försvar, som verkligen är någonting som regeringen prioriterar. Vi vill också sänka skatterna.

Den förra regeringen riktade skattesänkningar till dem med höga inkomster. Den förra regeringen slopade värnskatten och höjde skiktgränserna fyra gånger för den statliga inkomstbeskattningen.

Vad den här regeringen gjort har varit betydligt mindre när det gäller detta. Vi har tagit bort en avtrappning i jobbskatteavdraget, men att slopa värnskatten gav mycket mer pengar till höginkomsttagarna.

Den breda skattesänkningen har gått till löntagare och pensionärer. Det är vad den stora summan av skattesänkningar från regeringen har gått till. Det skiljer en borgerlig från en socialdemokratisk regering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:485 om förbud mot anonyma konton på sociala medier

Anf. 62 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Markus Selin har frågat mig om jag tänker ta några initiativ nationellt eller på EU-nivå för att förhindra användandet av anonyma konton på sociala medier eftersom sådana konton bidrar till skenande polarisering, lögn och försök till att splittra folket.

Det finns inga planerade initiativ om förbud mot anonyma konton. Regeringen följer utvecklingen noggrant och ser allvarigt på att användandet av anonyma konton på sociala medier riskerar att bidra till spridningen av hat, hot, desinformation och en minskad tilltro till våra demokratiska institutioner. Vad vi gör online ska precis som det vi gör offline baseras på tillit, trygghet och respekt för grundläggande fri- och rättigheter.

Många viktiga åtgärder har redan vidtagits på området de senaste åren för att värna tryggheten online både inom EU och nationellt. Ett av dessa är EU:s förordning om en inre marknad för digitala tjänster (även kallad DSA). Förordningen ställer tydliga krav på de sociala medieplattformarna i syfte att skapa en tryggare onlinemiljö. Reglerna i förordningen är olika beroende på typ och storlek av plattform och gäller bland annat hantering-

en av olagligt innehåll, utövandet av grundläggande rättigheter samt regler för att stärka en transparent samhällsdebatt

I Sverige är det Post- och telestyrelsen i rollen som nationell samordnare för digitala tjänster samt Konsumentverket och Mediemyndigheten som ansvarar för tillsynen av DSA och av de digitala plattformar som är etablerade i Sverige. Myndigheterna deltar även aktivt i det EU-samarbete som byggts upp genom DSA inom den europeiska nämnden för digitala tjänster. Myndigheterna följer även andra medlemsstaters initiativ och utveckling på området.

Ett annat exempel på viktiga åtgärder är antagandet av EU:s förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam, som ska börja tillämpas senare i år. Förordningen riktar sig mot alla aktörer som beställer, utformar eller sprider politisk reklam och syftar till att underlätta för väljare att känna igen och förstå vem som ligger bakom sådan reklam.

Vid sidan av rättsakter finns det andra initiativ, till exempel EU:s uppförandekod om desinformation som många plattformstjänster har anslutit sig till. Koden innehåller bland annat ett åtagande att bekämpa falska konton liksom förstärkningsmekanismer drivna av så kallade botar.

Justitieminister Strömmer och hans nordiska kollegor har även haft möten med de stora sociala medieplattformarna för att understryka deras ansvar och få dem att göra mer i frågan om anonyma konton, specifikt avseende rekryteringen av unga till organiserad brottslighet. Vid en pressträff den 20 februari 2025 aviserade också regeringen sin avsikt att i ett snabbspår ta fram förslag till utökade möjligheter för Polismyndigheten att agera mot olagligt innehåll online.

I arbetet med att motverka hat, hot, personangrepp och desinformation, både på nationell nivå och på EU-nivå, är det viktigt att understryka att sådana insatser bör utformas proportionerligt. Rätten att uttrycka sig fritt är helt fundamental för varje demokrati. Alla förslag som riskerar att begränsa människors förmåga att uttala sig fritt måste därför vägas mot den grundlagsskyddade yttrandefriheten.

Anf. 63 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Tack till digitaliseringsminister Erik Slottnér för ett svar som inte var direkt uttömmande men ändå ett försök till skriftligt och muntligt svar!

Herr talman! Anonyma konton på sociala medier ska bort. Jag har folket med mig; det vet jag efter att ha sett opinionsundersökningar. Jag har den politiska historien med mig i synen på desinformation och direkt skadlig propaganda. Jag har forskningen med mig. Jag har den pågående demokratiska utvecklingen i Sverige, Europa och världen med mig. Jag har våra grundlagar med mig. Jag har framtiden på min sida.

Herr talman! Det enda som jag kan se just nu är att digitaliseringsminister Slottnér verkar ha ett övertydligt men brutalt beroende i sin regeringsställning till ett av de populistiska och främlingsfientliga partierna: Sverigedemokraterna.

Låt oss stoppa anonyma konton på sociala medier! Det här är enkelt men sorgligt, för om vi inte gör det får vi desinformation, som ger oss polarisering, som ger oss demonisering, som ger oss autokrativering.

Herr talman! Det är bra att digitaliseringsminister Slottner nämner det arbete som pågår inom EU, men det räcker inte. Det är ändå värt att notera att EU-lagen Digital Services Act, som klubbades 2022 och som digitaliseringsministern hänvisar till, hade ett brett stöd när den beslutades. Samtliga EU-regeringar, inklusive Sveriges, röstade ja. Men föga förvånande var det ändå ett parti från Sverige som inte orkade eller kunde rösta ja i EU-parlamentet, nämligen Sverigedemokraterna – hör och häpna!

Herr talman! Vi tar det här på en gång. I fjol fick vi ta del av TV4:s program *Kalla fakta: Undercover i trollfabriken*. Vi fick inte bara ta del av hur Sverigedemokraterna sprider dynga med sin trollfabrik genom fejkkonton, fega anonyma konton på skattebetalarnas bekostnad, och anställda nätkrigare, utan det visade sig också att Sverigedemokraterna sprider ryska narrativ. De skapar splittring och underminerar fria och öppna medier i vårt land, Sverige.

Desinformation ger polarisering, som ger demonisering, som ger autokratiskering. Men regeringen gjorde inget åt detta i fjol och gör inte heller någonting nu. Nästan ingen i regeringen vågar ta bladet från munnen eller agera, för vi vet att Ulf Kristersson, digitaliseringsminister Slottner och hela regeringen är helt beroende av Sverigedemokraternas stöd. Därför står orden ”fullt och lika inflytande” att läsa elva gånger i Tidöavtalet.

Anf. 64 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Efter att ha hört Selins inlägg börjar jag förstå bakgrunden lite bättre. Det här handlar egentligen om Sverigedemokraterna. Det handlar om att regeringen inte fattar vissa beslut på grund av att Sverigedemokraterna bromsar och om hur Sverigedemokraterna röstade i en förordning i Europaparlamentet under förra mandatperioden. Det här skulle alltså göra att regeringen inte vågar ta nödvändiga steg. Det där stämmer helt enkelt inte. Att regeringen inte har gått vidare med ett förbud mot anonymitet eller anonyma konton har ingenting med Sverigedemokraterna att göra.

Markus Selin säger att han har väldigt många i ryggen när han föreslår ett förbud mot anonyma konton. Jag är inte riktigt lika säker på att stödet är så samlat. Jag är inte helt säker på att det skulle vara alldeles oproblematiskt att införa ett sådant förbud och ändå ha grundlagen med sig. Det skulle nog behöva diskuteras betydligt mer bland jurister, och man behöver manövrera tydligare i frågan.

Jag menar att det faktiskt kan finnas skäl att vara anonym bakom ett konto. Jag kan exempelvis tänka mig att vissa regimkritiker kan ha skäl att vara anonyma för att våga berätta sanningen om vad som försiggår och pågår i vissa länder utan att behöva vara rädda att bli förföljda av exempelvis regimtrogna individer.

Det kan finnas skäl av den typen till att vilja vara anonym på nätet. I sådana fall är detta viktigt för att kunna tillhandahålla en objektiv och sanningsenlig information som vi kan vara säkra på inte är filtrerad genom auktoritära regimer.

Jag tror att varken jag, Markus Selin eller någon annan i den här kamraren gillar förekomsten av anonyma konton. För oss är det självklart att man ska veta vem som står bakom ett budskap och att man är öppen med vem man är. Men det är svårt att förbjuda allt man ogillar. Så är det i vårt samhälle; man kan inte förbjuda allt.

Många gånger kan man i stället attackera effekten av det man inte gillar, och det är det vi har gjort bland annat med Digital Services Act. Det vi förbjuder och kommer åt är just innehållet på nätet, exempelvis olagligt och skadligt innehåll. Det här är ett väldigt stort arbete, och DSA-förordningen har haft stor effekt på nätets innehåll. Man har kunnat komma åt en hel del tack vare förordningen, och vi har flera statliga myndigheter som är aktiva i arbetet.

Jag tror också att man ska vara lite försiktig så att man inte hamnar på ett sluttande plan. Om man börjar förbjuda anonyma konton – vad blir då nästa steg? Vad ska man förbjuda sedan? Till slut hamnar vi på ett sluttande plan där vi inte respekterar yttrandefriheten, som är en viktig grundbult i den svenska och västerländska demokratin.

Jag skulle därför vilja höja ett varningens finger för detta, som i ett första skede kan ses som en självklar och ganska enkel åtgärd men som riskerar att i förlängningen bli ett övergrepp på det fria ordet. Det vore väldigt farligt och olyckligt.

Anf. 65 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Det finns ingen allmän rätt i svensk lagstiftning eller ur perspektivet mänskliga rättigheter att vara anonym på konton i sociala medier. Självklart finns det grundlagar, meddelarskydd och tryckfrihetsförfordningar, och dem ska vi stå upp för och värna.

Men när det gäller det här med yttrandefriheten i samband med anonyma konton på sociala medier är ju detta någonting som sprids just av dessa anonyma konton på sociala medier, medan de förpestar det finaste vi har – det demokratiska samtalet. Här måste vi vidta åtgärder.

Herr talman! Jag har ändå sett lite ljus från regeringen. Utrikesministeren levererade i december en strategi för digitalt beteende i utrikespolitiken, och den nämndes även i utrikesdeklarationen i februari. Strategin är på 23 sidor.

Herr talman! Strategin är visserligen ganska bra. Jag vill lyfta upp att den innehåller, och är impregnerad av, vackra ord om demokrati, om att kunna uttrycka sig fritt och om den fria åsiktsbildningen. Man kan också läsa om hur motsatsen kan undergräva våra demokratiska institutioner. Någonstans här blir det upp till regeringen att leva som man lär.

En sak som gjorde mig hoppfull var när den moderata kulturministern Parisa Liljestrand satt i en tv-soffa i 30 minuter och sa att hon inte utesluter lagstiftning kring anonyma konton. Detta skedde den 5 september. Vi socialdemokrater svarade då omgående: Vad väntar regeringen på? Kör! Det är ingen hemlighet att vi vill driva på detta.

Jag tror och hoppas att dagens barn och ungdomar har någorlunda bättre koll på detta med källkritik än vi i min generation. I går, herr talman, var det källkritikens dag. Låt oss då påminna oss om självklarheter som gränsar till vad som brister hos de anonyma, fega kontona där ute. Är källan äkta? Är källan oberoende? Vad har avsändaren för intresse i frågan? Det är detta det här går ut på. Självklart funkade det inte med anonyma konton och än mindre med trollfabriker och alla fejkkonton.

Herr talman! I går kom V-Dem-rapporten återigen, den årliga rapporten om demokratiutvecklingen – ganska mörk materia. 45 länder går just nu mot mer autokrati. Vi ser samma loop där som här: Desinformation ger

polarisering, som ger demonisering, som ger autokrativering. Den senaste tiden har vi sett en brutal ökning av spridandet av just desinformation.

Sedan har vi utvecklingen i USA, där både presidenten och presidentens närmaste kollega äger egna sociala medieplattformar och där Elon Musks avloppskanal X ger sig in i tysk valdebatt och stöder det högerextrema partiet Alternativ för Tyskland.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 66 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det sista skedde väl dock inte särskilt anonymt. Just det stödet var väldigt öppet.

Jag vill ändå fortsätta att höja ett varningens finger när Markus Selin säger: Kör! Det är bara att gå vidare med ett förbud! Det är just det jag är lite orolig för. Här kommer vi ut på ett sluttande plan. Börjar vi nagga det fria ordet i kanten med förbud, vilket det här ändå finns en risk för, vad blir då nästa steg? Jag vill verkligen höja ett varningens finger för detta.

Parisa Liljestrand har alltså sagt, även om jag inte vet om hon är korrekt citerad, att hon inte utesluter detta. Jag tycker också att vi ska titta vidare på frågan. Jag har inte heller sagt något om att utesluta. Frågan var om vi för närvarande hade några initiativ, och då svarade jag nej. Det finns i dag inga initiativ. Huruvida man utesluter något är faktiskt en annan fråga.

Jag vill fortsätta på det exempel jag tog upp. Säg att man är en iransk regimkritiker och kommer hit till Sverige. Då kan det finnas skäl att vara anonym för att få sprida sanningar om vad som sker i hemlandet. Då kan möjligheten att vara anonym vara enda sättet för oss att få den informationen ofiltrerat. Det är den typen av avvägningar som gör att man måste vara mycket försiktig innan man går vidare med någonting sådant här.

Selin nämner själv källkritik och att det i går var källkritikens dag. Det var därför det var rätt mycket inslag om just källkritik på nyheterna i går, förstår jag här och nu. Jag tror att det är detta vi behöver sätta fokus på: att lära människor att vara källkritiska. Vi sätter redan sätter ganska stor press på de stora sociala medieplattformarna, inte minst med DSA-förordningen, men vi behöver sätta ännu större press öka samarbetet med dem ännu mer.

EU har också tagit fram uppförandekoder kring detta, just för att de stora plattformarna ska rensa i olämpligt innehåll.

Det vi också väldigt ofta säger är att det som gäller offline även ska gälla online. Offline, i den analoga världen, kan man ju också vara anonym – glöm inte det! Den möjligheten används inte helt sällan i insändarspalter och annat. Jag har själv varit utsatt för att signaturen är någon annan än den som egentligen står bakom den. Man kan tycka att det är obehagligt, man kan tycka att det är olustigt och man kan vara mot det, men det är rätt svårt att förbjuda det.

Om det är möjligt att vara anonym offline kanske den möjligheten inte heller ska förbjudas online, även om de flesta av oss oftast inte gillar företeelsen.

Anf. 67 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag har full respekt för de iranska frihetskämparna. Men om man skriver anonymt i en tidning finns det ytterst någon ansvarig utgivare. Ja, vi ska ha kvar meddelarskyddet, men vid publiceringar finns det alltid någon ansvarig för publiceringen. Det är inte det detta handlar

om utan allt skräp där ute. Det är det digitala skräpet som ska bort, det som mer och mer går över styr.

Återigen: Jag förstår att digitaliseringsministern inte vill tala om Sverigedemokraterna. Det vill egentligen inte jag heller. Men de är så hårt förknippade med skräpet och den digitala samtalstonen.

Fem månader efter det att nyheten om trollfabrikerna kom lämnade Sverigedemokraterna in en kommittémotion om hur de vill ha det digitala samtalet på nätet. Det är lite provokativt, återigen, att de pekar ut en helt felaktig riktning för vad vill se. Jag hoppas och tror att digitaliseringsminister Slottnér står bakom viljeyttringen att få bort detta, men vad skrev Sverigedemokraterna för fem månader sedan? De vill införa lagskydd för de anonyma kontona, står det i motion 2024/25:1449.

Det finns ganska många häpnadsväckande saker i den. Det jag nämnde kom från yrkande 2. Yrkande 8 går ut på att man inte ska få radera, modifiera eller förfördela innehåll som publicerats på sociala medieplattformar utifrån politisk åsikt.

Det skulle vara hemskt att gå ut på avloppskanalen X i kväll, när vissa har fått i sig några groggar, ackompanjerat av trollfabriker. Det är hemskt där ute!

Anf. 68 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Nu är detta en debatt mellan Markus Selin och regeringen. Jag som ansvarig minister kan svara för regeringen. Nu lästes det upp en massa saker från en kommittémotion från Sverigedemokraterna, som inte ens sitter i regeringen. Det blir lite märkligt för mig. Den debatten tycker jag att Markus Selin får ta med Sverigedemokraterna och dem som står bakom den här kommittémotionen. Den kan inte regeringen ta ansvar för.

Jag håller med om att skräp ska bort, både analogt och digitalt. Sedan är det alltid en definitionsfråga vad som är skräp. Det ligger väl lite grann i betraktarens öga. Det finns dock väldigt mycket innehåll i den digitala miljön som jag också skulle definiera som skräp, som rent av skadligt och även som olagligt emellanåt. Det vi nu fokuserar på, bland annat med DSA-förordningen, är att få bort det som är olagligt och skadligt. Innehållet kanske är värre än anonymiteten i sig.

Allt man ogillar går inte att lagstifta bort. Vi gör så gott vi kan för att omhänderta och reglera det som är skadligt och ibland effekterna av olika företeelser. Det är dock väldigt svårt att förbjuda alla företeelser man ogillar.

Yttrandefriheten är en del av svensk grundlag. Den är en grundbult i demokratin. Att helt förbjuda möjligheten att vara anonym skulle med stor sannolikhet vara ett övergrepp mot just yttrandefrihetsgrundlagen. Det är därför vi inte tar så lättvindigt på frågan, utan vi vill jobba med frågan på andra sätt.

Jag vidtar gärna fler åtgärder för att nätet och sociala medier ska bli renare än vad de är i dag. Det finns mycket som är olämpligt, och där är vi helt överens.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 69 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Peder Björk har frågat mig om jag och regeringen avser att så snart Trafikverket återkommer med ett förnyat underlag fatta beslut om byggstart för delar av den första dubbelspårsetappen Sundsvall–Dingersjö utan att invänta beslutsunderlag för andra järnvägsprojekt som senare under mandatperioden väntar på beslut om byggstart. Peder Björk har också frågat mig hur jag arbetar för att säkerställa att ett fullt utbyggt dubbelspår på Ostkustbanan sträckan Gävle–Härnösand kan färdigställas senast år 2035.

Underhåll av vägar och järnvägar har under lång tid tillförts för lite resurser, samtidigt som kostnadskontrollen för nya infrastrukturprojekt har brustit.

Det regeringsbeslut om byggstarter som Peder Björk refererar till ska ses mot den bakgrunden. Regeringen har över tid sett en oroande kostnadsutveckling i infrastrukturprojekt, vilket även Riksrevisionen har uppmärksammat. Det är viktigt att projekt inte växer på ett omotiverat sätt och att ansträngningar görs i alla led för att motverka och hålla ned kostnadsökningar.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att öka kostnadskontrollen. Processen med byggstartsbeslut är här ett viktigt instrument.

Infrastrukturplanering handlar ytterst om att inom en begränsad budget välja vilka åtgärder som ska genomföras. Byggstartsprocessen behöver fungera som den är avsedd, det vill säga som en kontrollstation där förändrade förutsättningar hanteras.

I regeringsbeslutet gavs Trafikverket därför i uppdrag ta fram förnyat underlag för flera objekt. Ett av de objekt som Trafikverket ska återkomma till är Sundsvall–Dingersjö. Trafikverket inkom den 25 februari med förnyade underlag för detta objekt, och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Riksdagen har på regeringens förslag i infrastrukturpropositionen nyligen fattat beslut om ekonomiska ramar för en ny nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037.

Regeringen kommer nu att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell plan för denna period. Det är först i denna del av processen som konkreta projekt och åtgärder utreds och analyseras.

Anf. 70 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Järnvägssträckan Gävle–Härnösand är Sveriges längsta flaskhals. Längs den södra Norrlandskusten är just den här sträckan 27 mil enkelspår. Trots att det finns både ett behov av och en jättestor efterfrågan på att köra fler tåg på sträckan och längs hela Norrlandskusten är det i dagsläget omöjligt att göra det, helt enkelt för att det inte finns plats på det 27 mil långa enkelspåret.

Med en utbyggnad till ett dubbelspår på precis samma sträcka mellan Gävle och Härnösand skulle man fyrdubbla kapaciteten och halvera restiderna. Därför är det så otroligt viktigt att man fortsätter arbetet för att få till dubbelspår på Ostkustbanans sträcka Gävle–Härnösand.

*Svar på
interpellationer*

Herr talman! Sedan 2014 finns delar av sträckan med i nationell plan, finansierad och utpekad. Det är både borgerliga regeringar och socialdemokratiska regeringar som har sett behovet av ett dubbelspår på sträckan och prioriterat behovet i den nationella planen, genom att både peka ut sträckan och tillföra resurser i form av pengar.

Två av delarna som finns med i den nationella planen rör Sundsvalls resecentrum och sträckan Sundsvall–Dingersjö. Det är två relativt korta sträckor i sammanhanget, men ack så viktiga.

För några veckor sedan när regeringen valde att ta beslut om byggstart för ett stort antal projekt runt om i landet valde man att säga okej till Sundsvalls resecentrum men nej till en del av sträckan Sundsvall–Dingersjö. Statsrådet redogjorde förut för skälen till detta, nämligen att man vill ha kostnadskontroll.

Nu två veckor senare har Trafikverket gjort ett otroligt snabbt jobb och återkommit till regeringen med ett nytt underlag där man också har visat att kostnaderna har sänkts. Just nu är den del av kostnaden som överskrider budgeten 9 procent i 2021 års prisnivå.

Min interpellation ställde jag just därför att Trafikverket har varit så snabbt. Eftersom det finns ett behov av att i närtid faktiskt fatta beslut för att inte äventyra de andra delar som man har sagt ja till, ställde jag frågan till statsrådet om statsrådet ändå kan tänka sig att se till att regeringen är lika snabb som Trafikverket och prioriterar ett snabbt beslut i frågan. Sitt inte och vänta in en mängd andra återrapporteringar av andra projekt runt om i landet.

Herr talman! Jag fick inte svar av statsrådet i fråga om just detta. Jag skulle därför gärna vilja höra om statsrådet kan snabba på beslutsfattandet i regeringen nu när Trafikverket har varit så snabbt med att återrapportera regeringens uppdrag.

Anf. 71 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för det inledande svaret.

Det finns få frågor som är så viktiga för mitt hemlän Gävleborg som att dubbelspåret på Ostkustbanan byggs klart. Det är också därför som jag med viss oro tar del av infrastrukturministerns svar på Peder Björks frågor. Jag noterar avsaknaden av besked i fråga om vad statsrådet och regeringen gör för att bygga klart dubbelspåret senast till 2035. Det är ett löfte utställt av landets statsminister och av statsrådets partiledare Ebba Busch.

Över tid sedan 2014 har regeringar av olika politisk färg konsekvent prioriterat mer resurser till Ostkustbanan. Men det brådskar med besked och handling om ett fullt utbyggt dubbelspår ska stå klart senast till 2035. Det är också fullt möjligt för regeringen att lägga ett särskilt uppdrag för detta i stället för att avvakta ytterligare.

Det finns många skäl till varför ett dubbelspår på Ostkustbanan bör prioriteras. Det är ett av landets mest belastade enkelspår. Det finns akuta kapacitetsbrister, och det är ett spår som är en central länk för person- och godstrafik mellan norra och södra Sverige. Banan är otroligt sårbar för olika typer av trafikstörningar, vilket också visar sig gång på gång.

Men Ostkustbanan är ett av de mest välutredda och planmogna större järnvägsprojekten i landet. Förutsättningarna är också goda för att snabba på dubbelspårsutbyggnaden. Vi vet att restiderna skulle halveras, arbetsmarknadsregionerna skulle förstöras kraftigt och pendling på banan skulle

underlättas. Vi vet att fler kommer att kunna bo på ett ställe och arbeta på ett annat. Vi vet också att näringslivets kompetensförsörjning skulle stärkas kraftigt. Just frågan om dubbelspår är bland de vanligaste medskicken som jag får när jag träffar representanter för näringslivet i mitt län.

Beräkningar visar också att företagens kostnader för godstransporter skulle halveras med ett dubbelspår. Det skulle också gynna tillväxt, och det skulle gynna klimatet.

Det finns också ett säkerhetspolitiskt perspektiv här. I och med det allvarliga säkerhetspolitiska läget och vårt Natomedlemskap vet vi att infrastrukturen behöver rustas stark, så att vi kan möta olika typer av militära behov, som förflyttningar och försörjningskedjor. I det hänseendet innebär det alltså nytta både ur ett civilt perspektiv och ur ett militärt perspektiv att rusta Ostkustbanan.

Statsrådet beskrev här i debatten sin oro över de omfattande kostnadsökningar som många infrastrukturprojekt har dragits med. Vi är såklart överens i den här kammaren om att det är ett stort problem. Men det blir lite skevt i debatten om just Ostkustbanan, eftersom den är ett samhälls-ekonomiskt lönsamt projekt.

Vi vet att en alltför långsam utbyggnad snarare gör att vi tappar konkurrenskraft och tillväxt. Vi vet också att kostnaden per mil järnväg som byggs på Ostkustbanan är lägre än i andra jämförbara projekt. Och vi vet att utan ett fullt utbyggt dubbelspår på Ostkustbanan når inte heller Norrbotten sin fulla potential. Systemet hänger ju ihop. Med Ostkustbanan får man helt enkelt mycket järnväg för pengarna när dubbelspåret är på plats.

Min fråga till statsrådet är enkel: När kommer regeringen att ta det avgörande beslutet för att säkerställa att hela dubbelspåret på Ostkustbanan byggs klart? Kommer det med i den nationella planen – ja eller nej?

Anf. 72 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar så mycket för engagemanget.

Behoven i svensk infrastruktur är mycket stora. Därför är det angeläget att stärka arbetet med kostnadskontroll. Jag har ingen anledning att säga emot Linnéa Wickman och Peder Björk om behovet i just det här enskilda objektet. Problem kan dock uppstå om man resonerar lite grann som Linnéa Wickman gjorde på slutet när hon sa att det är viktigt med kostnadskontroll men att det blir skevt i just det här fallet. Man kan säga att vi behöver titta på om det går att få igenom ett objekt trots att det har gått över den finansiering som redan var beslutad, som Peder Björk sa. I det här fallet har det gått över med 13 procent.

Det är just mot bakgrund av de stora behoven, som regeringen och alla andra i landet ser, som vi behöver ta ett lite starkare grepp kring byggstartsbesluten och använda det som ett viktigt instrument i arbetet med kostnadskontroll.

På pressträffen gav vi information om byggstartsbesluten och de sträckor och objekt där Trafikverket skulle ta fram fler och mer underlag och hitta kostnadsbesparingar. Ett mycket tydligt besked från mig var där att vi inte sa nej, alltså inte som Peder Björk sa.

Vi har inte sagt nej till något av de här objekten som gick tillbaka. Det vi har sagt är att vi förväntar oss att de ses över och att Trafikverket senast den 19 maj ska komma tillbaka med förnyade underlag. Vi har också sagt att vi då är redo att skyndsamt bereda. Jag har även i andra sammanhang varit tydlig med att vi inte kommer att vänta in de samlade underlagen för varje objekt utan står redo att agera så fort underlagen kommer in.

Det var också det besked jag gav i mitt svar här. Trafikverket kom den 25 februari in med förnyade underlag för detta objekt, och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vi har det alltså inte på en väntelista fram till den 19 maj, då vi väntar in alla andra objekt och underlag, utan vi har redan börjat beredningen. Den är igång.

Jag kan konstatera att Trafikverket var mycket snabba. Det ser jag som väldigt positivt. En viktig del i kostnadskontrollen är att man också har en hög framdrift i arbetet med infrastruktur. De utesluter inte varandra.

När det gäller sträckan Sundsvall–Dingersjö har Trafikverket rapporterat att projektets mognadsgrad har ökat. Det leder till kostnadsminskningar om 30 miljoner kronor. Och kostnadsökningarna har, jämfört med gällande nationell plan, som sagt minskat från 13 procent till 9 procent. Det är mycket positivt och ett mycket positivt arbete.

Det synliggör väl också att det är angeläget att använda byggstartsbesluten som en viktig kontrollstation. Här ser Trafikverket att det finns kostnadsminskningar om 30 miljoner kronor. Den informationen är förstås viktig, så att regeringen har uppdaterade underlag när vi sedan ska fatta beslut.

Vi kommer inte att dra detta i långbänk. Jag har inget besked om exakt när vi kommer att komma till beslut. Det hoppas jag att ledamöterna har respekt för, eftersom vi fick det för bara några veckor sedan, den 25 februari. Men vi bereder alltså redan ärendet. Därmed har jag svarat på den första av interpellantens frågor.

När det gäller den andra frågan får jag hänvisa till att vi nu har fattat beslut om en infrastrukturproposition med historiskt stora satsningar. Vi kommer att återkomma om de enskilda objekten i åtgärdsplaneringen.

Anf. 73 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Jag ska börja med att göra något som kanske är lite ovanligt när man är i opposition. Jag ska tacka för svaret och faktiskt berömma statsrådet för att det var tydligt och konkret. Jag tycker jättemycket om att höra det. Det är bra för dialogen och för debatten om de viktiga satsningarna på infrastruktur som så väl behövs i det här landet.

Precis som statsrådet pekar på är kostnadskontrollen otroligt viktig. Jag tycker, som statsrådet, att det är bra att regeringen använder sig av byggstartsbesluten för att säkerställa att kostnaderna för projekt inte skenar iväg. Det är jättebra.

För att tydliggöra för dem som lyssnar kan jag säga att jag tog initiativ till interpellationen för att de två projekt som nu har varit uppe till diskussion – Sundsvalls resecentrum och delar av sträckan Sundsvall–Dingersjö – är ihopkopplade och hänger väldigt nära ihop.

Regeringen har sagt ja till Sundsvalls resecentrum. Men faktum är att om man inte säger ja till delsträckan Sundsvall–Dingersjö har Trafikverket varit väldigt tydliga med att de måste skjuta på genomförandet av Sundsvalls resecentrum. Vi pratar inte om veckor eller månader hit eller dit, utan

att det måste skjutas på i år. Det om något kommer att fördyra satsningarna på Ostkustbanan som är så välbehövliga. Det riskerar i sin tur att skjuta andra projekt längre fram i tiden.

Trafikverket har också varit tydliga med att man behöver få ett besked från regeringen redan nu i början av mars för att det här ska vara möjligt. Det handlar inte minst om att man behöver stänga av delar av tågtrafiken när man ska genomföra projektet, och det bestäms flera år i förväg. Av den anledningen är det ur ett kostnadskontrollsperspektiv extremt viktigt att regeringen, så som jag ändå uppfattar att statsrådet nu ger signal om, är beredd att ta ett beslut i närtid och snabbt för att säkerställa detta.

Det är klart att ett överdrag av budgeten på 9 procent, enligt den senaste rapporten från Trafikverket, är mycket pengar. Det är inte bra att man drar över. Men det finns långt många fler projekt i landet som drar över betydligt mer, med 20, 30 eller 40 procent.

Regeringen behöver faktiskt värdera projekten i jämförelse med andra projekt. Den absolut bästa kostnadskontrollen är att genomföra de projekt som redan är framme för genomförande, för att inte skjuta dem längre fram i tiden och orsaka förseningar som Trafikverket sedan inte kan reparera. Då blir det betydligt dyrare.

Mitt medskick här och nu är väl att jag hoppas att statsrådet håller i den här frågan och att vi inom den närmaste veckan eller två veckorna helt enkelt får ett beslut från regeringen som innebär att även den här delen av sträckan, Sundsvall–Dingersjö, faktiskt kan börja byggas.

Anf. 74 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Jag måste ändå säga att jag hade hoppats få ett tydligare besked från statsrådet för att skingra tvivlen kring om regeringen kommer att hedra sina vallöften och fullt ut finansiera utbyggnaden av dubbelspår på Ostkustbanan. Jag menar då inte enbart enstaka etapper utan att hela projektet läggs in för genomförande. Förutsättningarna är goda, samhällsnyttan är stor och det finns en stark politisk enighet om att denna sträcka är viktig.

Men det står också mer på spel i detta. Det finns kommuner längs denna sträcka som har slutit avtal med staten – Gävle är ett exempel. Kommunens planering och åtaganden enligt det stadsmiljöavtal som slöts 2017 är avhängiga av att staten gör sin del när det gäller att finansiera flytt av godsbangården, vilket sedan också hänger ihop med frågan om järnvägsanslutning till Gävle hamn.

I grunden handlar detta om något som är enkelt och principiellt viktigt, nämligen att kommuner och regioner ska kunna lita på att ett avtal med staten håller över tid. Jag förutsätter därför att avtalet kommer att hedras av regeringen och att de ekonomiska resurser som krävs för detta nu kommer att skjutas till.

Min uppmaning till regeringen är tydlig: Låt inte dubbelspårutbyggnaden på Ostkustbanan stå tillbaka, utan hedra era vallöften! Fatta de nödvändiga besluten för att hela sträckan ska kunna byggas klart, och gör det så att det är klart senast till 2035! Det är upp till bevis nu.

Tack för debatten!

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 75 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att understryka att jag ser väldigt positivt på den samsyn som finns kring kostnadskontroll. Jag välkomnar verkligen det Peder Björk säger, att det är viktigt att ha detta som en bottenplatta för en förtroendefull dialog kring viktiga infrastrukturinvesteringar.

Jag är fullt medveten om att denna typ av besked, där ett objekt skickas tillbaka för att man ska kunna ta fram mer information eller fler budgetunderlag eller öka medfinansieringen för att komma ned i kostnad, skapar oro och kan väcka frågor. Jag svarar gärna på de frågorna. Jag var också, herr talman, redan när detta kommunicerades väldigt tydlig med att det inte innebär att de olika objekten lyfts ur den nationella planen, utan det handlar om att vi nu behöver stärka arbetet med kostnadskontroll.

Vid det förra byggstartsbeslutet var det tre objekt som var föremål för den ytterligare kontrollen och alltså gick tillbaka till Trafikverket. Man kom tillbaka med alla de tre delarna, och de ligger nu i den nationella planen och har också fått byggstartsbeslut.

I den här omgången var det sex objekt som gick tillbaka för undersökning av vilka kostnadsreducerande åtgärder som kan vidtas. Flera av dem går högt över; två av dem går över med 30 procent och ett med runt 20 procent. Jag håller alltså verkligen med Peder Björk om att det är fler projekt utöver det här enskilda som har stuckit iväg.

Jag är, också när jag träffar regionpolitiker och personal på Trafikverket, väldigt tydlig med att det är lika viktigt att ha en kultur av kostnadskontroll oavsett om det handlar om miljarder, miljoner eller rent av tusenlappar. Det är i detta ansträngda läge, när behoven i svensk infrastruktur är så stora, väldigt viktigt att varje krona används så att den kommer till bäst nytta. Det handlar om mer pengar till infrastruktur, men det handlar också om mer infrastruktur för pengarna. Jag är glad för den samsyn som finns här.

Jag har redan gett besked om att vi kommer att bereda detta utan att invänta beslutsunderlag för de andra järnvägsprojekten. Den beredningen är redan igång. I den tittar vi förstås på en helhetsbedömning. Det är relevant, precis som Peder Björk är inne på, att se vad alternativet är. Jag sa tidigare att det är viktigt med kostnadskontroll men också att säkra en hög framdrift. Jag är medveten om att en av anledningarna till att Trafikverket har hanterat detta ärende så snabbt är att de avstängningar av spår som behöver göras redan finns inplanerade. Därför är Trafikverket angeläget om ett snabbt besked. Detta är något som vi nu bereder, och jag ser fram emot att återkomma till det.

Jag kommer också att återkomma vad gäller frågan om den långsiktiga infrastrukturplaneringen. Det är nästa steg. Beskedet är i detta läge att vi nu gör en historiskt stor satsning med tyngdpunkt på underhåll – att förvalta de gemensamma resurserna på bästa sätt. Det finns också medel för nyinvesteringar. Men även här är resurserna begränsade, och därför vill jag inte föregå den process som vi nu är mitt i, där Trafikverket snart ska få i uppdrag att ta fram åtgärdsplaneringen. Den kommer att komma, och den kommer att gå ut på remiss till alla regioner i Sverige och även till andra aktörer. Därefter kommer regeringen att återkomma med beslut kring nästa nationella plan. Det är så planeringshorisonten ser ut.

Jag förstår att det alltid kan finnas intresse av att få besked snabbare om enskilda objekt. Men om alla skulle få det skulle vi inte kunna ha den

sammanhållna planeringsprocess som vi sedan ganska lång tid tillbaka har enats om att vi ska ha i Sverige. Detta tror jag att ledamöterna respekterar. Men jag vill verkligen tacka för engagemanget.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 76 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra när vi kan få tydliga besked här i kammaren – som jag sa tidigare uppskattas det.

Jag är också väl medveten om att statsrådet har god koll på att järnvägen och järnvägssträckor är delar av ett system. Regeringen gjorde en stor poäng av att man fattade byggstartsbeslut om Norrbottenabanan och sträckan Luleå–Skellefteå. Men man kommer inte att få full effekt av Norrbottenabanan eller andra delar längs Norrlandskusten förrän man bygger bort Sveriges längsta flaskhals: 27 mil enkelspårig järnväg mellan Gävle och Härnösand. Dessutom ger dubbelspår omedelbar positiv effekt för varje del där det byggs.

Därför är det när vi diskuterar dubbelspår på Ostkustbanan viktigt att lyfta blicken och inte bara titta på de här relativt korta sträckorna, även om de är jätteviktiga. Men de sträckor vi har diskuterat i dag är väldigt korta i förhållande till helheten på 27 mil.

Regeringens företrädare i form av statsministern har dessutom både före och efter valet lovat att dubbelspår på Ostkustbanan ska stå klart till 2035. Det kan låta som en väldigt lång tid, men i dessa sammanhang är det relativt kort tid – det vet både jag och statsrådet. Beslut brådskar alltså.

För att anknyta till det vi har pratat om flera gånger, kostnadskontroll – är det något som skulle skapa lägre kostnader och kostnadskontroll är det om regeringen vågade peka ut hela sträckan Gävle–Härnösand. Då kan man få ett effektivt byggande och även möjligheter till finansiering från EU.

Anf. 77 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Just systemperspektivet, att gå från etapper till mer av stråk, är precis det vi pekar ut i infrastrukturpropositionen. Jag är därför väldigt glad över stödet för regeringens tydliga fokusering. Vi förtydligar detta i infrastrukturpropositionen och är måna om att gå mot mer av systemsyn. Vi har sett, herr talman, i ett av de uppdrag från regeringen som Trafikverket har arbetat med och som rör punktligheten i järnvägstrafiken, att ett avbrott på Borlänge station får effekt hela vägen från Malmabanen ned till Malmö.

Det är mycket riktigt så att detta hänger ihop. Det är viktigt att se hur vi snabbt får ut mesta möjliga effekt för hela systemet. En viktig del är förstås att underhålla anläggningen på ett bättre sätt så att basunderhållet kommer upp i en nivå där skicket på svensk järnväg inte år för år blir sämre utan vi börjar återta det eftersatta underhållet och beta av och amortera på underhållsskulden.

Tillsammans med detta behövs väl avgränsade, prioriterade sträckor som stärker hela stråk och hela systemet. Det är detta som Trafikverket kommer att arbeta med när man ska ta fram förslag till olika åtgärder i det uppdrag som man kommer att få från regeringen. Det kommer sedan att remitteras.

Det är förstås viktigt att detta sker så skyndsamt som möjligt och att man får ut så mycket effekt som möjligt – av beredskapsskäl, för industrins

behov och för att människor ska kunna lita på att de kan transportera sig på ett tillförlitligt sätt i vårt land. Det arbetet pågår.

Jag tackar för stödet och för samsynen och ser fram emot att få återkomma. Tack så mycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:435 om lotsverksamheten i Mälaren

Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Lena Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lösa problemen inom lotsverksamheten i Mälaren och hur jag avser att säkerställa att företag och invånare i kommunerna runt Mälaren inte drabbas negativt av dessa problem. Lena Johansson har vidare frågat mig om det finns planer på att öka antalet utbildade lotsar eller förbättra arbetsvillkoren för att attrahera fler till yrket och om det finns digitala lösningar som jag ser är möjliga.

Ombyggnationen av slussen i Södertälje kommer att öka kapaciteten för trafiken på Mälaren genom att möjliggöra transporter med betydligt större fartyg och därmed skapa förutsättningar för en bättre ekonomi i sjötransporterna. Tyvärr medför ombyggnationen just nu att slussen är stängd stora delar av dygnet. Mycket trafik har varit tvungen att passera genom slussen nattetid, vilket har inneburit begränsningar i tillgången till lots.

Jag har informerat mig om rådande situation och utmaningarna för trafiken på Mälaren. Jag vet att Sjöfartsverket har en god och proaktiv dialog med både sjöfartsbranschen och berörda hamnar för att påverka för det svenska näringslivet ska bli så liten som möjligt trots att det nödvändiga arbetet med utbyggnaden av slussen i Södertälje fortgår.

Tillgången till lotsar har varit en utmaning för Sjöfartsverket under många år. Sjöfartsverket gör det som är möjligt för att påverka på sjöfarten ska bli så liten som möjligt i de lotsområden där det råder brist på lotsar. Det grundläggande problemet har varit att för få numera går de nautiska utbildningarna i Sverige och utbildar sig till sjökapten. För att möta denna förändrade verklighet ser Sjöfartsverket nu över möjligheterna att ändra kraven på behörighet och praktisk erfarenhet så att fler nautiker ska ha möjlighet att bli lots. Detta kommer förhoppningsvis på sikt att bredda rekryteringsbasen och därigenom förbättra tillgången till lotsar för Sjöfartsverket.

Sjöfartsverket har även under flera år utrett förutsättningarna för så kallat navigationsstöd från land för att därigenom minska behovet av lots eller möjliggöra för lotsen att borda ett fartyg närmare hamn. Det är emellertid en lång väg kvar innan tekniska hjälpmedel kan, helt eller delvis, ersätta en lots på bryggan ända in till kaj.

Anf. 79 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Detta är en fråga som är av avgörande betydelse inte bara för oss kring Mälaren utan faktiskt för hela Sverige. Men jag har ställt interpellationen

till statsrådet om problemen med lotsverksamheten i Mälaren och de konsekvenser de får för näringsliv, arbetstillfällen och i förlängningen kommuninvånarnas vardag.

Vi har under de senaste åren sett en utveckling där bristen på tillgängliga lotsar har lett till stora utmaningar för fartyg som ska in i Mälarhusen, till exempel Västerås och Köping. Det innebär att transporter som är helt avgörande för industrin inte kommer fram i tid.

Detta drabbar många, och jag vill ge statsrådet ett exempel. I anslutning till Köpings djuphamn finns en Yaraägd fabrik som producerar salpetersyra och ammoniumnitrat med ammoniak som råvara. Yara investerade 1,7 miljarder under 2019 i ökad produktionskapacitet. Fabriken fick redan under 2024 dra ned på sin verksamhet, då Yara inte får in råvaror eller kan få ut produkter via hamnen på grund av brist på lotsar. Under 2024 hände detta tolv gånger. Situationen har successivt blivit värre. De återkommande problemen riskerar att fortsätta, i tillägg till den störning som ombyggnationen i slussen i Södertälje medför, som statsrådet refererade till i sitt svar.

Möjligheten att lagra ammoniak och ammoniumnitrat är av säkerhetsskäl begränsad. Det gör tidsaspekten för försörjning av ammoniak kritisk. När båtlogistiken inte fungerar regelbundet tvingas Yara att reducera produktionen och ibland till och med stoppa arbetet i fabriken, vilket har en starkt negativ påverkan på såväl ekonomi som energiförsörjning och miljö. Ett fullständigt stopp i fabriken kan leda till riktigt allvarliga processreduceringar. Dessutom är man en stor leverantör av spillvärme till Köpings kommun.

Tar detta stopp där, eller finns det mer? Ja, det finns mer. Samtidigt har Sjöfartsverket nyligen beslutat att höja lotsavgifterna, vilket ytterligare försämrar sjöfartens konkurrenskraft, särskilt i Mälaren.

Resultatet är att fler företag börjar överväga att flytta transporter från sjöfart till väg och järnväg. Det är ju helt fel väg att gå, tänker jag. Vi vet att järnvägen i dag är hårt belastad, med över 200 incidenter rapporterade dagligen, och vägnätet är redan överutnyttjat. Att styra gods från sjöfarten leder bara till ökade utsläpp, fler trafikproblem och sämre punktlighet.

Tar det stopp där då? Nej – jag har inte berättat att det också är viktigt att vi har sjöfarten igång för beredskapens skull. Sjöfarten ska fungera i normala tider såväl som i kris och krig. Vi behöver ett helhetsgrepp. Det här handlar om mer än transporter – det handlar om hela regionens livskraft och beredskap.

Hur ser statsrådet på någon form av helhetslösning i den här frågan?

Anf. 80 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag också ser en stor potential i de transporter som kan ske på köl, i sjöfarten. Jag ser också ett väldigt stort behov av att stärka svensk sjöfart och svensk sjöfarts konkurrenskraft, inte minst mot bakgrund av det som Lena Johansson pekar på, nämligen svensk beredskap. Här pågår ett strategiskt arbete i regeringen.

Vi fattade beslut – jag tror att det var i förra veckan eller veckan innan dess – om propositionen gällande stämpelskatten för att bidra till att fler svenska företag ska svenskflagga sina fartyg. Vi bereder frågan om ett båtregister och förslag om att se över tonnageskattesystemet. Vi har

också en sjöfartssamordnare på Trafikverket som arbetar på regeringens uppdrag – i mycket handlar det om inlandssjöfarten.

Jag ser en potential här, och då är det också viktigt att se de utmaningar och flaskhalsar som finns. Lena Johansson pekar just på bristen när det gäller tillgång till lotsar. Det är en begränsning med det fåtal utbildade sjökaptener som vi har i Sverige.

Regeringen har tagit initiativ till att främja tillväxten av svenska sjöbefäl. Bland annat beslutade vi under våren 2024 om förordningsändringar för att göra det lättare att bli fartygsbefäl klass VII, detta genom en mer flexibel utbildningsväg. Vidare har Transportstyrelsen tagit initiativ för att göra det enklare för sjömän som har landtjänst på exempelvis ett rederi-kontor att åter söka en behörighet som sjökapten. Det blir mer flexibelt.

På departementet tittar vi bland annat på de förslag till åtgärder för en stärkt kompetensförsörjning inom sjöfartsområdet som sjöfartsbranschen föreslog i ett pm från Svensk Sjöfart som inkom den 10 januari. Det finns också en framställan från Transportstyrelsen som berör behörighets- och utbildningsfrågor. Den är på remiss fram till den 28 mars 2025.

När det gäller kompetensförsörjningen har branschen ett stort ansvar. Men de här åtgärderna har regeringen och Transportstyrelsen, som myndighet, redan vidtagit. Vi måste med gemensamma krafter öka attraktiviteten i yrken inom de maritima näringarna.

Enligt branschen var förra årets rekryteringsmässor en succé. Flera av dem genomfördes i samarbete med andra aktörer, och mässorna ska i år vidareutvecklas. Förra året kunde man se en tydlig ökning av antalet sökande till sjöbefälsutbildningen. Det är någonting positivt. Det är en viktig del i att faktiskt få en kapacitet av sjöbefäl som också skulle kunna arbeta som lotsar. Detta är viktigt eftersom vi, förstås, behöver fler svenska fartyg men också fler svenska sjöbefäl – sjöfolk eller sjömän, som det kallas.

Detta är viktiga delar. Det finns liksom inga genvägar här. Vi behöver se hur vi kan göra systemet mer flexibelt. Hur kan vi med förordningsändringar och attraktivitetshöjande åtgärder arbeta för att få fler lotsar? Då tar man också vara på den potential som finns att i större utsträckning nyttja sjöfarten.

Vi har i inriktningsunderlaget till infrastrukturpropositionen pekat just på sjöfartens potential – och även luftfartens potential – när det gäller att binda ihop de olika trafikslagen på ett bättre sätt. När vi tittar på åtgärder för järnväg och väg är det också viktigt att se vad man kan göra för att integrera de trafikslagen med sjöfarten. Finns det stråk som faktiskt skulle kunna avlastas med en stärkt inrikessjöfart?

Den frågeställning som ledamoten pekar på är förstås angelägen inte bara för Mälaren utan också för att hela Sverige ska fungera.

Anf. 81 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det statsrådet anförde hjälper ju inte nu. Jag vill redan nu uttrycka att vi inte kan göra halvhjärtade insatser. Det finns ett växande tryck från både kommuner och näringsliv i den här frågan. Det är inte bara jag, som riksdagsledamot, som lyfter detta.

I ett gemensamt brev till regeringen har Köpings kommunstyrelseordförande Per Ågren, Annika Duån från Västra Mälardalens Energi & Miljö AB och Anna Eriksson från Mälarhamnar AB tydligt pekat på vad konse-

kvenserna blir. De pekar på hur lotsbristen gör att fartyg inte kan gå in i tid, vilket i sin tur leder till stora produktionsbortfall, högre kostnader och sämre konkurrenskraft. De beskriver också hur höjda lotsavgifter riskerar att bli den så kallade nådstöten för vår sjöfart.

Vi måste se detta för vad det är: en systemkris för en transportgren som vi borde bygga ut och inte slå ut, ett hot mot sysselsättningen i våra kommuner och ett direkt hinder för klimatomställningen.

Vi har hamnar som har byggts ut och moderniserats, i vissa fall med statliga investeringar. Samtidigt är det lotsbrist som gör att fartygen inte kommer fram. Det är en samhällsekonomisk paradox, tycker jag. Vi har investerat miljarder i Mälarprojektet. Staten har investerat 2,9. Mälarhamnar i Köping och Västerås har investerat 1 miljard. Det är att kasta pengarna i sjön om vi inte får till sjöfarten.

Vi kan göra massor med långsiktiga åtgärder. Det är jättebra. Jag ger statsrådet kredd för att man gör olika insatser. Men problemet finns också här och nu. När det stasar i Södertälje eller ute vid Landsort är det ett problem.

Jag frågade om det finns digitala lösningar. Statsrådet sa att det har tagit lång tid. Man har tittat på detta, men det är långt ifrån möjligt just nu. Men man kan bara gå över ån efter vatten, så att säga, och titta på Finland. Där har man kommit bra mycket längre i den här frågan. Och de har ju samma, vad ska vi säga, arkipelag som vi har. Jag tycker att detta är en viktig fråga där vi bör kunna skynda på.

Flera företag signalerar redan att de undviker att skicka in gods i Mälaren för att det är för osäkert. Man kan bli fast. Det är ett varningstecken som regeringen inte kan ignorera, tycker jag. Därför upprepar jag: Vad tänker regeringen göra konkret och skyndsamt för att åtgärda det här? Jag måste ju säga någonting till kommunalrådet Per Ågren när jag kommer tillbaka.

Anf. 82 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Vem vet? Kommunalrådet kanske följer den här debatten med stort intresse. Det är det fler som borde göra. Tack så mycket för engagemanget, Lena Johansson!

En av de fyra frågor som ledamoten tog upp, fru talman, handlade just om att attrahera fler till yrket. Då tyckte jag att det var angeläget att berätta om de åtgärder som regeringen har vidtagit och om de positiva signaler som nu finns om en tydlig ökning av antalet sökande till sjöbefälsutbildningen.

Man kan, precis som Lena Johansson gjorde inledningsvis, säga att det inte hjälper nu. Men det gör det inte mindre viktigt att göra det som är rätt för att få en bättre kompetensförsörjning inom svensk sjöfart. Jag håller med om att mer kunde ha gjorts under förra mandatperioden, när Lena Johanssons eget parti hade ansvar för frågorna. Men jag kommer inte att stå och peka finger om det nu.

Nu är det viktigt att få en större flexibilitet. Det fås med förordningsändringen när det gäller fartygsbefäl klass VII. Det fås genom Transportstyrelsens initiativ för att det ska vara lättare att gå tillbaka till tjänst till sjöss efter att ha haft landtjänstgöring, till exempel. Då nyttjar man också kompetens som redan finns. Det menar jag, fru talman, faktiskt kan hjälpa situationen redan nu.

Prot. 2024/25:84
14 mars

Svar på
interpellationer

När det gäller navigationsstöden från land – eller digitala lösningar, som ledamoten formulerar det i frågan – är det någonting som har analyserats och arbetats med under ganska många år, också med forskningsfinansiering. En uppenbar fråga kring detta är vilka omfattande investeringar som krävs.

Många har satt en tilltro till att ett ökat navigationsstöd från land kan minska kostnaderna för lotsningen, men det är inte säkert. Navigationsstöd från land medför stora investeringskostnader, både på fartyg och i och kring farlederna. Därtill kommer det fortsatt att krävas att lots finns tillgänglig för samtliga hamnar, i alla fall de allmänna hamnarna. Detta medför att det kan komma att krävas dubbla system, både ett digitalt och ett manuellt, vilket riskerar att öka kostnaderna i stället för att minska dem.

Det är förstås viktigt att ha ögonen på det mot den bakgrund som Lena Johansson beskriver, det vill säga att avgifterna för lots kan vara en faktor som företag tittar på när de ska välja trafikslag. Det är alltså viktigt att se till att de tekniska hjälpmedel som finns blir så kostnadseffektiva som möjligt. På lång sikt tror jag att detta kan bidra till att minska lotsbristen, men det kommer fortfarande att krävas att lots finns tillgänglig.

Sjöfartsverkets erfarenhet är att många vill ha detta, även om de har navigering med tekniskt stöd på egen hand. I princip samtliga fartyg som inte har särskild lotsdispens vill, när de kommer närmare hamn, ha hjälp av en lots vid anlöpning vid kaj, eftersom det kräver specifik kännedom om den enskilda hamnens förhållanden. Det är förstås viktigt att se vilka erfarenheter som finns hittills, så att man har rätt förväntningar.

Jag är optimist. Jag tror på teknikutvecklingen. Jag tror väldigt mycket på digitala lösningar. Men när vi vet att detta faktiskt skulle kunna leda till ännu högre kostnader och att man kanske inte skulle uppnå de syften som finns är det förstås viktigt att även fortsatt närma sig frågan på ett sätt som gynnar svensk sjöfart. Det är det som är min poäng, fru talman.

Sedan gäller det de problem som finns kring just Mälaren. Arbetet i Södertälje börjar närma sig slutet. När det är klart kommer trafiken att kunna flyta på betydligt bättre, och större fartyg kommer att kunna trafikera Mälaren. När sedan Hjulstabron är ersatt – detta är planerat att påbörjas i början av 2030-talet – kommer de större fartygen att kunna segla längst in i Mälaren. Det kommer att göra att situationen underlättas. Det är förstås viktigt att det här sker så fort som möjligt.

Anf. 83 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

När det gäller detta med digitala lotsar, eller vad man ska säga, har jag inte sett några siffror – det har säkert statsrådet gjort. Däremot vet jag att en båt som kommer fram bidrar till jobbtillfällena, tillväxt etcetera. Tillväxt är ju någonting som vi alla önskar.

Jag har motionerat om Hjulstabron och hoppas verkligen att man kommer till skott där – annars kan vi inte ha Mälarmax i Mälaren, och då faller alltihop.

Jag tackar för debatten och vill avsluta med en vädjan till statsrådet att inte låta detta bli ett exempel på att man konstaterar ett problem men skjuter åtgärderna framför sig. Jag tycker att det behövs handling och politiskt ledarskap här, inte bara i form av en utredning eller annat.

Jag vill ha fler transporter på sjön, inte färre. Jag vill ha hållbar logistik, inte ökade utsläpp från lastbilar. Jag vill ha trygga jobb och starka företag i hela landet, och jag vill ha dem vid Mälaren och i Västmanland. Jag vill inte ha tomma industrilokaler för att båtarna inte kan gå in i hamn.

Sjöfarten i Mälaren är nyckeln till regional utveckling, klimatomställning och näringslivets konkurrenskraft, och det handlar naturligtvis också om beredskapsfrågan. Därför måste lotsverksamheten fungera, och regeringen måste ta det ansvaret.

Jag kommer att följa den här frågan noga, och jag hoppas att det går fortare än vad jag tror just nu. På återhörande!

Anf. 84 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det gläder mig att höra engagemanget och den tilltro till regeringens arbete som ändå finns.

Vi pekar nu betydligt tydligare än tidigare på sjöfarten i arbetet med den nationella planeringen för den långsiktiga transportinfrastrukturen. Vi har också i närtid vidtagit flera åtgärder som stärker kompetensförsörjningen och har gjort det mer flexibelt.

Jag sa just att framställan från Transportstyrelsen nu är på remiss fram till den 28 mars. Vi har gjort förändringar för fartygsbefäl klass VII. Transportstyrelsen är mer flexibel så att blir lättare att gå mellan olika tjänster i sjöfartssektorn – när man har jobbat inne på ett rederikontor kan man till exempel enkelt gå tillbaka och jobba ute till sjöss, kanske som lots i Mälaren. En sådan flexibilitet kan få effekt redan här och nu, fru talman.

Jag tackar för engagemanget och är glad över den samsyn som vi har om att det går att nyttja svensk sjöfart betydligt bättre. Vi är redan väldigt beroende av den i utrikeshandeln, men det finns också väldigt mycket mer att göra när det kommer till inlandssjöfarten. Där delar jag ledamotens engagemang.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2024/25:459, 464 och 482 om Sjöfartsverket

Anf. 85 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Isak From har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att säkerställa nödvändig isbrytning för industrin och för att Sjöfartsverkets flygräddning ska utvecklas, inte avvecklas. Ulrika Heie har frågat mig hur jag avser att säkerställa att Sjöfartsverket ska kunna fortsätta sin viktiga verksamhet för Sveriges transportinfrastruktur, totalförsvaret och näringsliv när man tvingas göra så stora nedskärningar och hur jag och regeringen ämnar säkerställa Sjöfartsverkets långsiktiga finansiering. Fredrik Lundh Sammeli har frågat mig hur jag kommer att säkerställa att inga svenska hamnar tvingas hålla stängt vissa perioder på grund av Sjöfartsverkets nedskärningar.

Jag väljer att svara på de tre interpellationerna i ett sammanhang.

Sjöfartsverket befinner sig i ett bekymmersamt ekonomiskt läge. Men trots det är det oerhört viktigt att den samhällskritiska verksamheten inom

myndigheten kan upprätthållas, inte minst med hänsyn till det omvärldspolitiska läge som Sverige befinner sig i. Det gäller såväl isbrytning som sjö- och flygräddning men även exempelvis lotsning. Detta är något som Sjöfartsverket måste beakta när besparingsåtgärder nu planeras.

Sjöfartsverket har i sin treårsplan redovisat till regeringen vad myndigheten anser krävs för att få rätsida på sin ekonomiska ställning. Detta underlag kommer nu att analyseras inom Regeringskansliet. Det är viktigt att myndigheten kan tillhandahålla tjänster för en fungerande sjöfart och ett fungerande flyg, såväl civilt som militärt.

Då Ulrika Heie (C), som framställt interpellation 2024/25:464, och Fredrik Lundh Sammeli (S), som framställt interpellation 2024/25:482, anmält att de var förhindrade att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Ulrika Liljeberg (C) och Zara Leghissa (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 86 ISAK FROM (S):

Fru talman!

Tack till statsrådet och till mina meddebattörer i en otroligt viktig fråga!

När jag ställde interpellationen var det mot bakgrund av att det här har varit en fråga under ett antal år. Det var ju så att 2023 och 2024 stängdes farleden upp till Kalix. Det var utgångspunkten: I fyra veckor stod det still. Det innebär att industrin i Kalix och övrig industri längst upp i Bottenviken fick antingen pausa eller använda andra transportmedel, och vi vet att järnvägen är överbokad.

Mot bakgrund av detta har jag både skrivit motioner och lämnat in en skriftlig fråga till Andreas Carlson, och han säger att det är oerhört viktiga frågor.

I sitt svar säger Andreas Carlson nu att Sjöfartsverket ska säkerställa att inga svenska hamnar tvingas hålla stängt. Sjöfartsverket har för ett år sedan redovisat till Andreas Carlson vad man tycker krävs, och där handlar det också om höjda farledsavgifter. Det innebär i förlängningen ett dyrare gods, och det är inte de utländska transportföretagen som kommer att drabbas av dessa ökade kostnader utan den svenska industrin.

Min fråga till Andreas Carlson är därför: Vad är regeringens prioritering? Är prioriteringen att industrin ska stå för den här kostnaden, eller har regeringen och samhället ett ansvar för att säkerställa att isbrytningen fungerar?

Det är klart att industrin är något förvånad. I stället för två nya isbrytare blev det en ny isbrytare, som nu blev en isbrytare mindre. Det är ju en ganska stor skillnad. Till råga på allt lyfter man också in Sjöfartsverkets sjöräddning i den här besparingskarusellen, och det får ju effekter på så många andra. Även här är det ganska oklart; jag har inte någonstans sett regeringen uttala sig om vad man vill med verksamheten. Det kan finnas flera vägar att gå. Det finns till exempel en utredning från så långt tillbaka som 2012 som föreslår att sjöräddningsverksamheten borde ligga på Kustbevakningen.

Det vore ganska intressant för Sjöfartsverket och berörda att veta vad regeringen vill med Sjöfartsverkets verksamhet, för det är klart att industrin både vill ha tillgång till sin exportmarknad och vill att nödvändigt gods ska kunna transporteras till de norrländska hamnarna. Man behöver kunna transportera kalk och insatsvaror upp till Luleå men även till den finska sidan, man behöver kunna transportera bränsle till värmeverken och så vidare.

Regeringen måste väl ändå ha en idé om vad man vill och inte lägga över åtgärder och hela besparingsansvaret på Sjöfartsverket. I så fall blir det ju, som Sjöfartsverket vill, höjda farledsavgifter och neddragningar på sjöräddningen.

Anf. 87 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det finns många viktiga aspekter för samhället i den här frågan. Centerpartiet vill särskilt lyfta näringslivet och försvars- och säkerhetspolitiska aspekter.

Är det någonting som näringslivet inte gillar är det osäkerhet, risker och uteblivna besked. Näringslivet vill ha tydlighet, långsiktighet och stabilitet, särskilt i en tid av geopolitisk oro och när vi har ett tullkrig och en hotad frihandel i världen. I Sverige har vi en låg tillväxt, hög arbetslöshet och en lite osäker inflationssituation. Vi har energibeslut som dröjer, och vi har konkurser i närtid. Då behöver vi inte även detta problem med Sjöfartsverket. Sverige behöver tydlighet och stabilitet.

På samma sätt är det med säkerhetssituationen, med kriget i Ukraina och det spända världsläget, där Östersjön är central. Där handlar det bland annat om skuggflottor. Med tanke på att 90 procent av all frakt till och från Sverige sker via båt behöver vi bygga både det civila och det militära försvaret starkt. Vi behöver ha en robusthet även i denna infrastruktur – och då behöver vi inte detta.

Nya tider kräver handlingskraft och ansvarstagande. Sjöfartsverket behöver både en tryggad finansiering på kort sikt och på lång sikt en annan finansieringsmodell.

Min fortsatta fråga till statsrådet gäller regeringens riskbedömning utifrån både näringslivets situation och det säkerhetspolitiska läget. Vad är regeringens riskbedömning av ett försenat besked när varje vecka är viktig för både näringslivet och vår försvarsförmåga?

Anf. 88 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

En väl fungerande sjöfart är viktig för handel och näringsliv och för att realisera de delar av transportpolitiken respektive klimatpolitiken som handlar om överflyttning av gods till sjöfart. Cirka 90 procent av all varuimport och varuexport transporteras vattenvägen på en del av sträckan. Sjöfarten är avgörande för Sveriges handel med omvärlden och därmed ytterst för Sveriges välbefinnande. En starkt svensk sjöfart är ett viktigt verktyg för att flytta allt fler godstransporter från lastbil till tåg och sjöfart. Därmed bidrar man till minskad klimatpåverkan från transportsektorn. Därtill är sjöfarten helt avgörande för vår försörjningstrygghet samt beredskap och säkerhet.

Nyligen meddelade Sjöfartsverket att man tvingas genomföra ett omfattande besparingsprogram. Myndigheten presenterade en besparing på 200 miljoner kronor per år under en treårsperiod. Utöver försämrad isbrytning och minskat underhåll av sjöfartsleder minskar även sjömätning, och helikopterbaser läggs ned. Det kommer att innebära längre väntetider på isbrytare och risk för att vissa farleder och hamnar inte kan hållas öppna. Ytterst riskeras jobb och samhällsviktiga tjänster, inte minst i norra Sverige där industrin är beroende av tillförlitliga sjötransporter året runt för att hålla igång sin produktion.

Precis som Isak From nämnde tidigare i debatten tvingades man stänga farleden till Kalix i hela fyra veckor då Sjöfartsverkets isbrytarflotta av ett antal olika anledningar inte hade möjlighet att hålla farleden öppen. Den incidenten visade tydligt på näringslivets sårbarhet. Konsekvenserna av att ta isbrytare ur drift är riktigt allvarliga. Statsrådet svarar att det är viktigt att myndigheten kan tillhandahålla tjänster för en fungerande sjöfart och ett fungerande flyg såväl civilt som militärt och att underlaget nu kommer att analyseras inom Regeringskansliet.

Fru talman! Jag vill fråga om statsrådet kommer att verka för att säkra att svenska hamnar inte stängs på grund av Sjöfartsverkets neddragningar.

Anf. 89 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera Isak Froms lite svepande beskrivning av beskedet att man upphandlar en i stället för två isbrytare. Det beror ju på att den förra nationella planen, som nu gäller och som den förra regeringen ansvarar för, var underfinansierad kopplat till kostnadsökningarna. Det är alltså lite magstarkt att beskylla nuvarande regering för det. Vi försöker förstås hantera detta på bästa sätt.

Sjöfartsverket har på den öppna marknaden lyckats införskaffa en mindre isbrytare som kan förstärka isbrytarverksamheten. Regeringen har också ingått ett fördjupat samarbete med Finland kring isbrytarverksamheten. Det är aviserat. Det handlar både om den operativa isbrytarförmågan och om den framtida flottan. Vi har ju en lite liknande situation med en åldrande isbrytarflotta. Det är väldigt viktigt att arbeta nära Finland i det avseendet.

När det gäller utredningen från 2012 rörande helikopterräddningen är det en relevant fråga. Isak From hade möjlighet att ställa den frågan till den tidigare regeringen – inte under ett år utan under alla år som hans eget parti ansvarade för den. Vi kommer förstås att titta på olika förslag och andra åtgärder som kan vara relevanta när det kommer till den långsiktiga finansieringen av Sjöfartsverket.

Situationen här och nu har inte uppstått av en slump. Det är ett ekonomiskt läge som är mycket bekymmersamt och besvärande, vilket beror på en rad samverkande faktorer. Fartygstrafiken har gått ned under lång tid, vilket har påverkat Sjöfartsverkets möjlighet att ta ut avgifter. Det är ett affärsverk, vilket innebär att verksamheten huvudsakligen finansieras av avgifter och affärsinkomster.

De samlade godsvolymererna är relativt konstanta, men antalet anlöp med större fartyg minskar, vilket påverkar avgiftsinkomsterna negativt. Därtill har stora delar av kryssningstrafiken i Östersjön försvunnit i spåren av kriget i Ukraina, vilket har bidragit till minskade inkomster för Sjöfartsverket. Samtidigt är kostnaderna för Sjöfartsverket i hög grad fasta. Kost-

naderna för vidmakthållande av infrastrukturen och beredskapen för att tillhandahålla lots, isbrytning och sjö- och flygräddning är desamma oavsett hur många fartyg som anlöper svenska hamnar. Det gör att minskade intäkter omedelbart får stor negativ påverkan på resultatet. Därtill var förra vintern väldigt besvärlig och ledde till stora kostnader.

Det är samtidigt ett faktum att de anslag som Sjöfartsverket har för att finansiera viss verksamhet som inte bör betalas av handelssjöfarten med något undantag inte har räknats upp på ungefär 20 år. Det är alltså en viktig fråga, som flera är inne på, inte minst när det kommer till den långsiktiga finansieringen. Den kommer vi att återkomma till i kommande budgetprocesser.

Situationen här och nu är väldigt bekymmersam. Det är viktigt att den samhällskritiska verksamheten, exempelvis sjö- och flygräddningen, kan upprätthållas för att ytterst inte riskera människors liv och hälsa. Det gäller även isbrytningsverksamheten. Trafiken till hamnarna i norra Sverige måste fungera vintertid.

Vi har precis tagit emot Sjöfartsverkets treårsplan och anslagsframställan där de beskriver vilka åtgärder de planerar att vidta för att sänka kostnaderna. Även angående detta får jag återkomma i kommande budgetprocesser, men jag håller med om att situationen är besvärlig och angelägen.

Anf. 90 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi är naturligtvis medvetna om att det har varit fördyringar utifrån den tidigare nationella planen, då man räknade fram kostnaden för att införskaffa två nya isbrytare. Men Andreas Carlson har faktiskt varit infrastrukturminister sedan den 18 oktober 2022. Socialdemokraterna lade fram sin sista stora budget i september 2021.

Regeringen och Andreas Carlson har ansvaret för de kostnadsökningar som sker nu och som riskerar att läggas över på industrin. Om de ska tas ut via farledsavgifter läggs de på den svenska industrin. Då går det inte att hänvisa till att det är utländska bolag. Det kommer att vara transporter till den svenska industrin som kommer att bekosta det här.

Det är klart att de stora förändringar som vi har att hantera, oavsett om vi sitter i regering eller i opposition, beror på att stora delar av det svenska försvaret avvecklades. Det gjorde att man i stället för att hyra helikopter från Försvarsmakten fick ta in privata bolag. Det var grunden till att alliansregeringen tillsatte utredningen om bland annat sjöräddningen.

Det slutade med att man kom fram till att man inte kan hantera sådan samhällsviktig verksamhet i privata bolag, vilket gjorde att samhället – regeringen och Sjöfartsverket – köpte in bolaget. Sedan har man hanterat detta utifrån de förutsättningarna.

Nu har vi ett annat och ännu allvarigare geopolitiskt läge när vi ska bygga upp Försvarsmakten. Samtidigt litar ganska många på den viktiga sjöräddningen och att den finns någonstans i närheten om de skulle hamna i sjönöd med sin segelbåt, eller vad det nu kan vara. Det är ju ganska långt mellan till exempel Luleå och Gävle eller Göteborg och Skåne. Man har redan i dag långa avstånd att hantera, och då måste den sjöräddning som finns fungera utmed hela den svenska kusten. Här och nu är detta den nuvarande regeringens ansvar.

Anf. 91 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Det är positivt att statsrådet inser vikten av denna verksamhet. I en tid av geopolitisk oro aviserar alltså Sjöfartsverket neddragningar. Sjöfartsverket är ju de som ansvarar för att sjövägarna är framkomliga, tillgängliga och säkra. Av all frakt till och från Sverige går 90 procent sjövägen. Sjöfartsverket aviserar att det kommer att bli skarpa konsekvenser av neddragningarna.

Det här sker i en tid då svensk tillväxt, handelsförutsättningar, konkurrenskraft, export, import och beredskap bör ligga särskilt högt upp på dagordningen. Det är nästan otänkbart att man tillåter att de grundläggande förutsättningarna för detta försämras.

Dessa ord kommer från viktig svensk basindustri. Skogsindustrierna, Transportföretagen, Näringslivets Transportråd, Jernkontoret, Swemin och Föreningen Svensk Sjöfart uppmanar regeringen att vidta skyndsamma åtgärder för att säkerställa en permanent och stabil finansiering av Sjöfartsverkets verksamhet, och det skriver vi från Centerpartiet under på. Regeringen behöver ta ansvar för tillväxt och trygghet.

Från denna talarstol pratas det ofta om vad som borde ha gjorts tidigare. Det är bakåt, framåt och tal om kommande regeringar. Jag väljer att fokusera på här och nu. Med makt kommer ansvar att agera. Det här är förvisso ett affärsverk, men det är nya tider nu. Det finns redan ett statligt ansvar, och det behöver bli tydligare.

Jag efterfrågar fortfarande en riskbedömning från statsrådet. Hur lång tid kommer den analys att ta som regeringen säger att den ska göra i frågan? Vilken påverkan på näringslivet och säkerheten i landet bedömer man att dröjsmålet för beskedet kommer att få?

Anf. 92 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Det är viktigt att statsrådet och regeringen ser allvaret i detta. Den gröna industriomställningen och de investeringar och industrietableringar som sker i Norrbotten nu har potential att bli en motor för hela Sverige. År 2030 kan industrisatsningarna bidra med mellan 80 och 160 miljarder kronor till Sveriges bruttonationalprodukt. Det motsvarar 2–3 procent av dagens bruttonationalprodukt. På längre sikt kan det bli ännu mer.

De planerade industrierna skulle kunna öka Sveriges export med 100 miljarder kronor till år 2030, vilket motsvarar en fördubbling av nuvarande export. Det skulle generera nya skatteintäkter på cirka 30 miljarder kronor årligen. Det är pengar som kan stärka vårt gemensamma: vård, skola, omsorg, infrastruktur med mera. Nyindustrialiseringen skulle dessutom kunna generera 20 000 nya arbetstillfällen. Denna industrialisering pågår här och nu, och den bidrar till ett bättre klimat, en bättre tillväxt och en bättre välfärd, något som Sverige behöver i dag.

Fru talman! Detta riskerar dock att gå i stå om sjöfarten inte fungerar. Hur ska godset fraktas? Det kommer att krävas en ganska kraftig omställning av väg och järnväg – liksom för transportbranschen, som ska använda sig av den undermåliga infrastruktur som vi har i dag.

Om näringslivet inte fungerar kommer ytterligare konkurser och uppsägningar. Men, fru talman, är inte konkurserna nog många? Är en arbetslöshet på 10 procent för låg för den här regeringen? Är det regeringens mening att minska Sveriges konkurrenskraft?

Trafikutskottet hade den 13 mars ett öppet sammanträde om det civila försvaret och transporter, och dit var myndigheter och representanter från branschen inbjudna för att berätta om nuläget och om utmaningar. Min kollega i trafikutskottet, Mattias Ottosson, frågade då hur myndigheterna ställde sig till neddragningarna av isbrytning och räddningshelikoptrar. Svaret var att det får enorma konsekvenser, både civila och militära. Även norra delen av Sverige måste garanteras räddning, skydd, livsförnödenheter och medicin i såväl fred som krig.

Vad är då statsrådets och regeringens budskap gällande Sveriges tillväxt, klimat, beredskap, säkerhet och välfärd? Ska hela Sverige leva?

Anf. 93 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag har i debatten varit väldigt tydlig om att samhällskritiska verksamheter, som sjö- och flygräddning, ska kunna upprätthållas för att ytterst inte riskera människors liv och hälsa. Det gäller även isbrytningsverksamheten. Trafiken till hamnarna i norra Sverige måste fungera vintertid.

Jag har också vid flera tillfällen i debatten pekat på att vi precis har tagit emot anslagsframställan i vilken Sjöfartsverket beskriver vilka åtgärder man planerar att vidta. Inga av dessa åtgärder är dock vidtagna än.

Det är förstås viktigt att se att den situation som Sjöfartsverket nu befinner sig i är mycket bekymmersam och att det är något som har byggts upp under lång tid. Jag har i debatten också pekat på att regeringen kommer att återkomma. Det här är något som kommer att bli föremål för uppmärksamhet i kommande budgetprocesser vad gäller både det korta perspektivet och de situationer som rör helikopterbaserna och den isbrytare som enligt åtgärdsplaneringen ska kallställas. Det är förstås viktigt att se till att dessa kritiska funktioner inte tas ur bruk. Jag avser att återkomma om detta.

Det är viktigt att se hur vi kan få en bättre finansiering, som är mer långsiktig, uthållig och hållbar, för Sjöfartsverkets viktiga funktioner och tjänster så att de kan hålla en fullgod nivå. Mot ljuset av det säkerhetspolitiska läge som Sverige befinner sig i är det också en fråga av yttersta vikt att kärnan i Sjöfartsverkets viktiga verksamhet bibehålls. Det är viktigt för näringslivets behov. Det är viktigt ur beredskapssynpunkt. Det är också viktigt för människors liv och hälsa.

Sjöfartsverket är en så kallad räddningstjänstmyndighet i och med att de tillhandahåller sjö- och flygräddningstjänst i Sverige. Sjöräddningen i Sverige är vi nog alla stolta över. Det finns ett stort engagemang i Sjöräddningssällskapet med ideella krafter som bistår och som står för mycket av sjöräddningen. De är förstås beroende av andra aktörer med sjögående och flygande enheter som bistår dem.

Sjöfartsverket bistår även annan räddningstjänst. Exempelvis bistår Sjöfartsverket polisen med fjällräddning och eftersök av försvunna personer. Man bistår Kustbevakningen med miljöräddning, och man bistår lokal räddningstjänst vid drunkningstillbud på sjöar såväl sommar- som vintertid. Det handlar ofta om att rädda liv, och det är av yttersta vikt att denna verksamhet fungerar. Jag kan i denna debatt inte vara nog tydlig, fru talman, med att detta är regeringens avsikt i det fortsatta arbetet när vi nu har fått en framställan från Sjöfartsverket. Den har precis landat på regering-

ens bord, och jag ser fram emot att återkomma med hur dessa viktiga funktioner ska kunna säkerställas.

Svaret på Ulrika Liljebergs fråga kopplat till vilka risker vi ser är att det handlar om liv och hälsa, beredskap och industrins behov, men det är också viktigt att slå fast att detta är en framställan där åtgärder beskrivs och att inga av dessa åtgärder är vidtagna. Jag ser fram emot att återkomma till frågan i kommande budgetprocesser, både på kort och lång sikt. Jag hoppas att det finns en samsyn när det gäller att få en bättre långsiktighet i finansieringen och organisationen av Sjöfartsverket så att vi, som någon var inne på, inte pekar åt olika håll utan tar ansvar i en svår tid för Sverige.

Anf. 94 ISAK FROM (S):

Fru talman! Nu var statsrådet lite tydligare än i sitt interpellationssvar, och det tror jag att många uppskattar. På kort sikt har regeringen redan i vårändringsbudgeten tydliga möjligheter att adressera frågan vad man avser att göra. Redan för ett år sedan fick Andreas Carlson tydlig information om Sjöfartsverkets bristfälliga finansiering, och nu har han fått ett förslag för en treårsperiod på vad som händer om inget görs. Det blir höjda farledsavgifter och stängda helikopterbaser, och det är vi nog överens om att ingen av oss vill se.

Långsiktigt kan man i höstbudgeten avisera hur man tycker att denna verksamhet ska organiseras och finansieras. Om det föreligger grundläggande fel i förhållande till samhällsutvecklingen och rådande orosläge är det ändå regeringen som har ansvaret att adressera frågan, och det är ganska många som undrar vad regeringen avser att göra. Det är ju nu man beställer transporter för det som ska ske nästa vinter. Varenda vinter är inte som fjolårets eller vintern dessförinnan. I och med klimatförändringarna har vi också mer drivis med mera, vilket inte bara påverkar de stora fartygen utan kanske särskilt de mindre. Detta gör behovet av helikopterräddning ännu större. Och precis som Andreas Carlson säger bistår sjöräddningen, särskilt i norra Sverige, också fjällflyget, vilket också är viktigt.

Anf. 95 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för debatten och dialogen, för det är av stor vikt att lyfta upp dessa infrastrukturfrågor. Jag uppskattar även de satsningar som görs generellt på exempelvis eftersatt underhåll inom viktig infrastruktur.

Vi har i dag diskuterat sjövägarna, som kanske inte alltid får sin rättmätiga plats i debatten om infrastrukturen. Vi har järnvägar som ska transportera både gods och personer, vi har enskilda, kommunala och statliga vägar och vi har flygtrafik. Det är oerhört viktigt för Sverige som land att alla dessa är robusta.

Det är positivt att statsrådet nämner att mycket av det vi har sagt utgör kärnan i Sjöfartsverkets verksamhet. Det är också därför verket är statligt finansierat genom anslag. Men vi vet att omvärlden ändras och därmed både hotbilder och behov, och då behöver regeringen i kraft av sin makt ta ansvar.

Jag tackar för positiva besked men vill återigen påminna om den skyndsamhet som näringslivet efterfrågar. Vi vill alla ha långsiktighet och stabilitet, men vi lever just nu i en värld av snabba besked och beslut från bland andra världsledare. Det gör att Sveriges regering behöver gå in

Anf. 96 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för debatten, och jag hoppas att statsrådet och regeringen är lyhörda och på riktigt förstår vilka konsekvenser dessa nedskärningar på Sjöfartsverket faktiskt kan få.

Det har sagts mycket klokt i debatten, och jag är positiv till statsrådets besked. Jag vill ändå trycka på vikten av att snabbt fatta beslut i frågan. Nedskärningarna kan tyckas små för människor som inte har kunskap eller insikt eller som har en direkt ovilja mot att skapa tillväxt, bättre välfärd, trygghet och beredskap. Men om nedskärningarna blir verklighet får det allvarliga konsekvenser för en lång tid framöver.

Anf. 97 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för debatten och engagemanget och kan konstatera att det råder en samsyn.

Ulrika Liljeberg pekade på det eftersatta underhållet, och här behöver vi komma i kapp i alla trafikslag. De isbrytare vi har i Sverige och som är till åren komna är mycket väl underhållna, och det beror på att en del reservdelar kanske inte ens går att få tag på. Det är alltså väldigt viktigt att underhålla denna kapacitet.

Vi har talat om det kortsiktiga behovet här och nu och den långsiktiga finansieringen av Sjöfartsverket, som jag avser att återkomma om. Men låt mig åter lyfta fram den avsiktsförklaring som har gjorts med Finland vad gäller just uppdatering av isbrytarflottan och isbrytarförmåga.

Jag upprepar gärna vikten av att vi, i det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss och med det strategiska läge Bottniska viken och Östersjön har, stärker samarbetet med Finland. Det här arbetar nu båda länderna nära med, och det var en av utkomsterna av det gemensamma regeringssamarbete Sverige och Finland höll för några månader sedan. För några veckor sedan kunde jag avisera beslutet om detta fördjupade samarbete, som sker på teknisk nivå. Experter på både svensk och finsk sida av viken arbetar nu för att ta detta vidare.

Fru talman! Det är som sagt av yttersta vikt att kärnan i de mycket viktiga samhällsfunktioner Sjöfartsverket har även framöver ska kunna nyttjas vad gäller sjöräddning, helikopterbaser och isbrytare, och vi avser att återkomma till detta i kommande budgetprocesser.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2025) 80 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven (EU) 2022/2464 och (EU) 2024/1760 vad gäller de datum från och med vilka medlemsstaterna ska tillämpa vissa krav avseende hållbarhetsrapportering och tillbörlig aktsamhet för företag

Svar på
interpellationer

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 mars

2024/25:517 Elstöd till kommuner och regioner

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:518 Ungdomsarbetslösheten

av *Adrian Magnusson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:519 Stress och hög arbetsbelastning i arbetslivet

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:520 Undantag för små plastflaskor i ny EU-förordning

av *Mattias Ottosson* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:521 Bättre samexistens med varg

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:522 Troféjakt på lodjur

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:523 Den industriella utvecklingen i Ludvika och Smedjebacken

av *Lars Isacsson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:524 Arbetsmiljön i äldreomsorgen

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Anna Tenje (M)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 mars

2024/25:899 Kvinnors rätt till personlig assistans

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:900 Rätt till särskilt boende för äldre

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:901 Åtgärder och initiativ för drastiskt minskat fiske i Östersjön

av *Emma Nohrén* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:902 Konsekvensanalys vid avveckling av 2G-nätet
av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

Prot. 2024/25:84
14 mars

2024/25:903 Privata utförares ansvar för sjuklönekostnader
av *Lena Johansson* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:904 Beslutet att inte polisanmäla den nationella säkerhetsrådgivaren
av *Peter Hultqvist* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:905 Hantering av digitala nationella prov
av *Camilla Hansén* (MP)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:906 Bristen på läkemedel
av *Mikael Dahlgvist* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:907 Riksväg 62 i norra Värmland
av *Mikael Dahlgvist* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 13.59.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 41 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 78 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:456 om granskning av insatsen Steg till arbete.....	2
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	2
Anf. 2 JONATHAN SVENSSON (S)	3
Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	4
Anf. 4 JONATHAN SVENSSON (S)	5
Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	6
Anf. 6 JONATHAN SVENSSON (S)	7
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	7
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:431 om en avgiftsfri skola	8
Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	8
Anf. 9 LINUS SKÖLD (S)	9
Anf. 10 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	9
Anf. 11 LINUS SKÖLD (S)	10
Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	10
Anf. 13 LINUS SKÖLD (S)	11
Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	11
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:441 om resurser och kompetens för att stötta elever med NPF	12
Anf. 15 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	12
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:421 om grund för uttalande om vaccinationer mot covid-19.....	13
Anf. 16 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	13
Anf. 17 ELSA WIDDING (-)	14
Anf. 18 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	15
Anf. 19 ELSA WIDDING (-)	15
Anf. 20 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	17
Anf. 21 ELSA WIDDING (-)	17
Anf. 22 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	18
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:433 om införandet av gårdsförsäljning	18
Anf. 23 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	18
Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V)	20
Anf. 25 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	21
Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V)	21
Anf. 27 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	23
Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V)	23
Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	24

**§ 10 Svar på interpellation 2024/25:473 om avskaffande av
matkravet för serveringstillstånd 25**

Anf. 30	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	25
Anf. 31	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	25
Anf. 32	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	26
Anf. 33	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	26
Anf. 34	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	27
Anf. 35	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	28
Anf. 36	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	29

§ 11 Svar på interpellationerna 2024/25:447, 450, 462, 488 och

498 om statlig service i hela landet 30

Anf. 37	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	30
Anf. 38	LOUISE THUNSTRÖM (S)	31
Anf. 39	AIDA BIRINXHIKU (S)	32
Anf. 40	PEDER BJÖRK (S).....	33
Anf. 41	HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	33
Anf. 42	NIKLAS KARLSSON (S)	34
Anf. 43	AGNETA NILSSON (S).....	35
Anf. 44	JONATHAN SVENSSON (S)	36
Anf. 45	MATS WIKING (S).....	37
Anf. 46	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	38
Anf. 47	LOUISE THUNSTRÖM (S)	39
Anf. 48	AIDA BIRINXHIKU (S)	40
Anf. 49	PEDER BJÖRK (S).....	41
Anf. 50	HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	41
Anf. 51	NIKLAS KARLSSON (S)	42
Anf. 52	AGNETA NILSSON (S).....	43
Anf. 53	JONATHAN SVENSSON (S)	44
Anf. 54	MATS WIKING (S).....	44
Anf. 55	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	45
Anf. 56	LOUISE THUNSTRÖM (S)	46
Anf. 57	AIDA BIRINXHIKU (S)	47
Anf. 58	PEDER BJÖRK (S).....	47
Anf. 59	HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	47
Anf. 60	NIKLAS KARLSSON (S)	48
Anf. 61	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	48

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:485 om förbud mot

anonyma konton på sociala medier 49

Anf. 62	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	49
Anf. 63	MARKUS SELIN (S).....	50
Anf. 64	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	51
Anf. 65	MARKUS SELIN (S).....	52
Anf. 66	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	53
Anf. 67	MARKUS SELIN (S).....	53
Anf. 68	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	54

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:420 om startbeslut för

dubbelspår på Ostkustbanan 55

Anf. 69	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	55
Anf. 70	PEDER BJÖRK (S).....	55
Anf. 71	LINNÉA WICKMAN (S)	56

Prot. 2024/25:84

14 mars

Anf. 72 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	57
Anf. 73 PEDER BJÖRK (S)	58
Anf. 74 LINNÉA WICKMAN (S)	59
Anf. 75 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	60
Anf. 76 PEDER BJÖRK (S)	61
Anf. 77 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	61
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:435 om lotsverksamheten	
i Mälaren	62
Anf. 78 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	62
Anf. 79 LENA JOHANSSON (S)	62
Anf. 80 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	63
Anf. 81 LENA JOHANSSON (S)	64
Anf. 82 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	65
Anf. 83 LENA JOHANSSON (S)	66
Anf. 84 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	67
§ 15 Svar på interpellationerna 2024/25:459, 464 och 482 om Sjöfartsverket.....	67
Anf. 85 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	67
Anf. 86 ISAK FROM (S)	68
Anf. 87 ULRIKA LILJEBERG (C)	69
Anf. 88 ZARA LEGHISSA (S)	69
Anf. 89 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	70
Anf. 90 ISAK FROM (S)	71
Anf. 91 ULRIKA LILJEBERG (C)	72
Anf. 92 ZARA LEGHISSA (S)	72
Anf. 93 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	73
Anf. 94 ISAK FROM (S)	74
Anf. 95 ULRIKA LILJEBERG (C)	74
Anf. 96 ZARA LEGHISSA (S)	75
Anf. 97 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	75
§ 16 Bordläggning.....	75
§ 17 Anmälan om interpellationer	76
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	76
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 13.59.	77